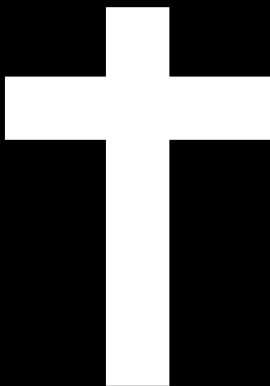

Tawúrati na Injiila
dée fòólíní

Tem: Tawúrati na Injiilaée fòólíní Portions

Tawúratı na Injiila dée fɔ́línı

Tem: Tawúratı na Injiila dée fɔ́línı Portions

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Tem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

8c0a8cd3-d7e5-555f-be67-ae986942796a

Contents

MAATEWU	1
---------------	---

Yeésu Krísto-dée Laabáaru kíféngi Maatéwu waanmáa ki né.

*Yeésu ijaajaanáa
(Lúk. 3.23-38)*

¹ caajaanáa yirá ndó: ge Yeésu ijaajaanáa ijaabika ge Đáwoda ijaajaanáa ijaabika.

² Ibrahim waalóru, Isaaka ilóru Yaakúbu ilóru Yúúda na igoobiya. ³ Yúúda ilé waalóru Faaréesi na Zaará (belé bogoo ge Tamáaru), Faaréesi waalóru Esiróoni, Esiróoni ilóru Aráami ⁴ Aráami waalóru Aminadaábi, Aminadaábi ilóru Naasóoni, Naasóoni ilé waalóru Sulemáana; ⁵ Sulemáana waalóru Bóozu, ilé igoo ge Ráabi. Bóozu waalóru Obéedi, ilé igoo ge Ruwétu. Obéedi waalóru

⁶ Yesée waaloroná wúro Đáwoda. Đáwoda waalóru Sulemáana (ilé igoo fongéena Urii dželó) ⁷ waalóru Robowáami, Robowáami ilóru Abiyáa, Abiyáa ilóru Azáa. ⁸ Azáa waalóru Yozafáati, Yozafáati ilóru Yoráami, Yoráami ilóru Oziyáasi. ⁹ Oziyáasi waalóru Yowatáani, Yowatáani ilóru Akáazi, Akáazi ilóru Ezekiyáasi. ¹⁰ Ezekiyáasi waalóru Manasée, Manasée ilóru Amóoni, Amóoni ilóru Yoziyáasi. ¹¹ Yoziyáasi waalóru Yokoniyáasi na igoobiya. Bidée saati ge baagba Israyéeli biya bedxená Yomti laadó-daá.

¹² Bedxená Israyéeli biya Babilóoni wóro né, Yokoniyási waalóru Salatiyéeli, Salatiyéeli ilé ilóru Zorobabéeli. ¹³ Zorobabéeli waalóru Abiwúudi, Abiwúudi ilóru Eliyakíimi, Eliyakíimi ilóru Azóori. ¹⁴ Azóori waalóru Sadóoki, Sadóoki ilóru Akíimi, Akíimi ilóru Eliwúudi. ¹⁵ Eliwúudi waalóru Eleyazáaru, Eleyazáaru ilóru Matáani, Matáani ilóru Yaakúbu. ¹⁶ Yaakúbu waalóru Isifu Mariyáama weeni waalóru Yeésu weeni bánjáa yi sisi né iwaaló.

¹⁷ Kogboo Ibrahim ngóni Đáwoda, caajaanáa waali ge akizaaló naaru féyi; bika kogboo Đáwoda ngóni saati bedxená Israyéeli biya Babilóoni yomti né, caajaanáa waadali akizaaló naaru féyi. Kogboo saati kuni ngóni baalóru Yeésu Krísto né, caajaanáa waali akizaaló naaru féyi.

*Njini bilá ge baalóru Yeésu né.
(Lúk. 2.1-7)*

18 Ibée n̄ínítáá baaloróná Yeésu Krísto né. Báńv́áa igr̄o s̄i igr̄o. Ina yi bodoyoozitá b̄oc̄o ge Maryáma weeyéé fuwá na d̄óni-daá. 19 Isifu weení baava yi né, kée ur̄o weení izuzéé né, id̄os̄ól̄i s̄i igr̄m̄at̄i ti ur̄áa zam̄o in̄i b̄ika b̄if̄or̄s̄i Maryáma ȳide, biyéle w̄oz̄ól̄i s̄is̄i ina yi batára s̄úm̄úú-daá. 20 Iwe wánmaaz̄i bilé né, nge Đád̄os̄ Is̄o-dée naár̄u waad̄u il̄i ur̄o d̄oozire-daá it̄o yi s̄is̄i: «Ísifu Đáw̄ođ̄a kutoluú-de bú, nkan̄i nundááre s̄i ngb̄o Maryáma né, káma na Kezeṅa Đac̄ur̄i-c̄ur̄i-r̄iga-dée yiko-daá ge weeyeená fuwá kana. 21 Wánlor̄os̄ bú abaaló na nva yi ȳide s̄is̄i Yeésu, káma im̄o s̄i ur̄e ná idée zam̄o kidée alaháác̄iwá-daá.»

22 Bír̄iṅa bilá bilé ge na went̄i Đád̄os̄ Is̄o waan̄mat̄iná n̄o s̄is̄i:

23 «alééré waas̄i abaaló né wén̄ȳéé fuwá il̄or̄u bú abaaló na bafa yi ȳide s̄is̄i Emanuwéel̄i» né ikóodi.

Ȳide d̄im̄ d̄ugutoluú ge s̄is̄i: «Is̄o we d̄ój̄.»

24 Isifu weevé né, waalá r̄iṅináa Đád̄os̄ Is̄o-dée malááȳika waan̄mat̄i yi né n̄o igr̄o Maryáma ib̄is̄i id̄eel̄o. 25 Amá ina yi bodoyóózi hál̄i igr̄on̄i il̄or̄u bú abaaló weení Isifu waava ȳide s̄is̄i Yeésu né.

2

Til̄iđ̄a túbu-d̄ináa w̄oz̄on̄i bokúu bú Yeésu téedi.

(Lúk. 2.8-20)

1 Baalór̄u Yeésu Betlehém tee-biyá k̄owe Yudée laad̄o-daá né-daá ge, sáát̄i wenk̄i wénd̄ji kowúr̄o né. Baalór̄u yi wór̄o né, nge til̄iđ̄a túbu-d̄ináa beegbélém w̄l̄ás̄i-dée bod̄é né baagál̄íná w̄is̄i yaagalud̄é fár̄ánd̄i batála Yerusalém téedi-daá. 2 Nge boob̄ózi s̄is̄i: «Yahúúđ̄uwá-dée wúro baalór̄u yi né, iwe lé? Káma d̄ágáná idée w̄l̄o d̄oo w̄is̄i yaagalud̄é fár̄ánd̄i né ge d̄óóḡon̄i s̄i d̄ukúu yi téedi.» 3 Wúro Eróodi waan̄i bilé né, nge laakáari waagor̄o ina Yerusalém zam̄o r̄iṅa. 4 Nge woodúuzi -dée k̄ob̄onáa r̄iṅa na ib̄ózi we s̄is̄i lé ge s̄i balór̄u ? 5 Nge belé boob̄usi yi s̄is̄i: «Betlehém, Yudée laad̄o-daá, káma bee went̄i Is̄o waan̄mat̄iná n̄o né nd̄o:

6 «Nyóó Betlehém Yudée laad̄o-daá,

ndékée tee-biyá b̄ud̄or̄iná ke Yudée laad̄o-dáa né,

káma nyóó nyadáá ge wúro

weeni s̄i ik̄et̄i méd̄éé zam̄o né s̄i ul̄uná.»

7 Nge Eróodi weeyéle bayáa til̄iđ̄a túbu-d̄ináa beegbélém w̄l̄ás̄i-dée bod̄é né s̄úm̄úú-daá, ib̄ózi we sáát̄i wenk̄i d̄éyi-d̄éyi w̄l̄o wad̄u kal̄i né. 8 Nge weeyéle bed̄éé Betlehém b̄ika it̄o we s̄is̄i: «ib̄o ib̄ózi it̄il̄i bú im̄o id̄id̄áare

déyí-déyí. A mííná yi iyéle mandlí, na mósó dósó mobó mogóguu yi téédí.»

⁹ Wúro waanmáti we bulé bité né, bōōgbōo níbaáwō. Nge baana wíló wenká baagáná ke wísi yaagaludé né baazá-daá kéndéé. Kaadála lénlé bú we né, nge kaazím. ¹⁰ Baana wíló bulé né, nge búbá bílá we níni. ¹¹ Nge baazós qaána-daá bōmōoná bú na igōo Maríyáma. Nna ge baagá baḡóná-ro bokúu bú téédí, bobóḡi bagbíná-daá balízí síká, bánvōodí né, na tulaarí banýáá kí sísi né. ¹² Nge Isóo waabási wé ḡoosiré-daá sísi bákábísi Eróodi-jó; nge bōōgbōoná níbaáwō nakírí babísi balaadóo-daá.

Isífu wōōgbōo bú na igōo bese beḡéé Mísíra

¹³ Beḡéé wóró né, nge ḡádós Isóo-déé waadḡ ulí Isífu-ro ḡoosiré-daá itó yi sísi: «Koró, kḡōo bú na igōo ise idéé Mísíra. Cōo rína háli sáátí wenkí sí mōdó nya sísi ngábísi né, káma wóngoní ícáa bú sí íko yi.» ¹⁴ Isífu waagoró íkpóo bú na igōo nuvoowú beḡéé Mísíra. ¹⁵ Wōōjōo rína háli Eróodi íkóní ísí. Bílá bulé ge na wentí Isóo waanmatíná nōó sísi: «Mááyáa mebiyaaló sísi ílí Mísíra» né ikóodi.

Wúro Eróodi weeyéle bakv bíya abaaláa.

¹⁶ waadlí sísi tilíḡa túbu-dínáa beḡḡbélém wílási-déé boḡé né boodúúli yi né, nge waabá iyéé baaná. Nge waava wéḡe sísi bákó bíya abaaláa ríña bōwená bízítí nasíle ngbōo ngédi né Betílehém na kídéé fáránídíwá-daá. Bízítí sím sídaá ge tilíḡa waawílí sísi bánloróo bú imó. ¹⁷ Bílá bulé ge na wentí Yeremíya waavónínmáti sísi:

¹⁸ «Baaníi lowú nakírí Raamáa téédí-daá, wíidi na meedíre ge bíḡéé.

Rasííla wénwii ko idéé bíya,

ídánjaa bebéélí yi, káma íbíya waazí» né, ikóodi.

Isífu na Maríyáma na bu baagábísi Nazaréeti.

¹⁹ sím wóró ge Isóo-déé waadḡ ulí Isífu-ro ḡoosire-daá Mísíra laadóo-daá. ²⁰ Nge wōōdó Isífu sísi: «Koró, kḡōo bú na igōo nbísi laadóo-daá, káma wenbá bánvōonjáádí sí bakv bú né baazí.» ²¹ Nge Isífu waagoró íkpóo bú na igōo íbísi Israyéélí laadóo-daá. ²² Amá waaníi sísi Aríkelawóosí Eróodi biyaaló wéndḡi ko kowuróo íjaa wóró Yudéé laadóo-daá né, bílá yi nundáare rína boḡé. Nge Isóo waanmatíná yi ḡoosire-daá idéé Galílee fáránídí-daá. ²³ Nge woobó ícōo téédí bánýáá tí sísi Nazaréeti né tídaá. Bílá bulé ge na wentí waavónínmáti sísi: «Sí bayáa yi ge sísi » né, ikóodi.

3

Yaayá wánlám iráa waázu Yuudée τερωολόο-daá.
(Maa. 1.1-8; Lúk. 3.1-18; Yoh. 1.19-28)

¹ Bowóró ge weení wénlirii iráa lím-daá wónzóo we túúbá lím né waadɔ ulí Yudée τεε-wóloó-daá wánlám waázu sisi:
² «Igéε mílakási, káma Isóo-dée waajóo.» ³ tóm ge Esáya waavónnámáti sisi:

«lowú nakírí wɔɔɔo τεε-wóloó-daá sisi:
"Igbírí Đádóo-dée níbááwɔ,
izízí idée níbéyísi."»

⁴ Raakúmí-dée fónɔi tóko ge Yaayá sóona bika tónɔe-ɔanbára nyaarée idinóo-daá. Buɔga né, igíɔím ge cíbááni na tóoni. ⁵ Yerusalém na Yudée ríɔa, na Yɔɔɔdááni buwá fárándí-daá iráa wóngóni ɔjó ⁶ bánlám túúbá iráa-daá bika wénlirii we lím-daá wónzóo we túúbá lím Yɔɔɔdááni buwá-daá.

⁷ Yaayá waana sisi ɔabata na wóngóni ɔjó sisi iliri we lím-daá ɔo we túúbá lím. Nna ge wɔɔɔo we sisi: «Míi bɔɔzá ana ɔjó! Weení waawilíná míi sisi ísé ulí Isóo-dée tóm foonáa tujóo né tɔdaá? ⁸ Ilá lakási sínwílí sisi míílá túúbá ikée né; ⁹ Ikamáází mídáá sisi míjáajáa ge Ibrahim né buɔde. Káma ménveerim míi sisi Isóo wánbuɔzí ikpóo bó ana ɔjó ɔbusiná Ibrahim kutoluú-de bíya. ¹⁰ Bánɔgbírí kpenbiiyá si bebelína tíni tigutolíni-dé né. Tɔwó wenkí ríɔa kíɔándɔú bíya kazóo níba né, bénbelí kɔ baɔɔ nimíni-daá. ¹¹ Lím-daá ge móo ménlirii míi mónzóo míi túúbá lím na bɔwílí sisi míílá túúbá ikée, amá weení ɔgerɔɔe mówóró né waagílí ma. Mádátála malzízí yí takamwá. Ilé si iliríná míi na nimíni. ¹² Iɔjókiná kífalanáko inóúzi-daá, si ulízí tolá fɔɔloó bika ikpóo mílá ɔbíri igbeewú-daá, na ikpóo tolá ɔbíri nimíni idándím né ɔdaá biɔe.

Yaayá weeliri Yeésu lím-daá.

¹³ Bɔdeé sáátí ge Yeésu waagáluná Galilée ikóni Yaayá-jó Yɔɔɔdááni buwá-jó sisi iliri yí lím-daá. ¹⁴ wɔɔjóólí yí ɔtɔ yí sisi: «Móo mómɔóna kɔ mɔgóni nyójó nírí ma lím-dáa nzo ma túúbá lím, na nyóo ngúti nyóngóní mójó?» ¹⁵ Amá Yeésu woobúsi yí sisi: «Yele ɔlílá bilé leleɔɔó, káma bilé ge bɔmɔóna ɔlílá wenbí ríɔa Isóo wɔɔbóózi né.» Nna ge Yaayá weedísi iliri Yeésu lím-daá. ¹⁶ Weeliri Yeésu lím-daá ulí né, bɔdeé sáátí kumí ge waadoló, nge Yeésu waana wéngedim nyazi ɔuvóore kófolumíɔe déere kɔkóni kosóm ɔwɔzí. ¹⁷ Nge baaní lowú nakírí ɔsóódaá sisi: «Ceení ge máábá mózólée yí né. Iɔo ge mááɔó médeé ɔoolim ríɔa.»

4

1 Nna ge Isóo-dée Kezena wooboná Yeésu teewólóo-daá sɪsɪ ɪyí yɪ kɔdɔsɪ. 2 Wɔjɔɔ wé neéle nuvoowú na ɪdaawó ideɟi ɪdɔnyɔɔ wórɔ né, nge nyɔɔsɪ waalá yɪ. 3 Nge woogódúu ɪjɔ kitɔ yɪ sɪsɪ: «A nyégée, tɔ bó ana abɪsɪ kidjɪm ndjɪ.» 4 Amá Yeésu woobúsi kɪ sɪsɪ: «Baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪɟá-daá sɪsɪ bɪdekée kidjɪm riké ge ɪrɔ wéndii na ɪcɔɔ weezuú-daá, bɪnbɔɔzɪ ɪmatɪre rɪŋa ɟɪnlɪunáa Isóo nɔɔ-daá né ɟɪɟɔ.»

5 Nna ge wooboná Yeésu Yerusalém Isóo-dée téédɪ-daá, ɪdée ɟaána kojɔɔ-daá. 6 Nge kɪɟɔ yɪ sɪsɪ: «A nyégée Isóo Biyaaló, tɔ nyáɟɪ nzúu aɟe, káma baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪɟá-daá sɪsɪ:

"Isóo wánváa ɪdée malááyikawá wéɟe sɪsɪ bekpékɪ nya banóɔzɪ-daá na nyánovó ikótuúli bó"».

7 Nna ge Yeésu wɔɔɔ kɪ sɪsɪ: «Baadánmáa Isóo-dée tóm tákarɪɟá-daá sɪsɪ: "ɪndánɟáázɪ Nyádóɔ Isóo nbée sɪsɪ wánbuzɪ?"»

8 waadási kiboná yɪ bóɔ kóɔɔŋɪ nakɪrɪ kojɔɔ-daá, nge kɪwɪlɪ yɪ ɟúúlinya rɪŋa na kɪdée ásicé, 9 nge kɪɟɔ yɪ sɪsɪ: «A nyáágá nyáɟɔná-ro ngúu ma téédɪ, mánváa nya birɪŋa.»

10 Nna ge Yeésu wɔɔɔ kɪ sɪsɪ: «Laná ma bolini, Sitáánɪ! Káma baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪɟá-daá sɪsɪ: "Nyádóɔ Isóo riké ge nyónguú téédɪ, bɪka iriké ge nyánlám bɔwɔtá."»

11 Nna ge sitáánɪ wéɟée kiyéle yɪ. Nge malááyikawá woogódúu Yeésu-jɔ balá yɪ bɔwɔtá.

12 Yeésu waanɪ sɪsɪ bɔɔɔ Yaayá sáráka. Waanɪ bilé né, nge waalɪ nna ɪɟée Galilée. 13 Amá idokúti ɪcɔɔ Nazarétɪ, wéɟée ɪcɔɔ Kapernawúm ɪuré kóbónɟe-jɔ, Zabulónɪ na Nefitalí bedée ladási-daá, 14 na wenti Esáya waanmáti sɪsɪ:

15 «Zabulónɪ-dée laadóɔ na Nefitalii-dée laadóɔ míɟiláána tenkú, na yɔɔɔáánɪ buwá-dée fɔɔlɔ kɪganáa né,

Nyɔɔ Galilée, ɪráa bedekée Yahúɟúwá né bedée téédɪ,

16 Zamɔɔ kɪwe temeenuú-daá né

kɪna ɟenyem kóɔɔŋɪ,

bɪka ɟenyem ɪɟɔ kɪlɪ

sɪm-dée temeenuú téédɪ-daá» né, ikóodi.

17 Bɪɟɪŋa-ro ge Yeésu waabáázɪ waázu lám sɪsɪ: «ɪgée mílakási, káma Isóo-dée waajɔɔná.»

18 Waadála Galilée tenkú nɔɔ-jɔ né, nge waana ɪráa nɔwóle ɪrɔ na igoobú bónlɔɔ biruú, káma begée birini ɔɔráa ge; ɪráa beɪm bayɪrá ge Simóónɪ weení baava yɪ yɪɟe sɪsɪ né, na Andirée. 19 Nge Yeésu wɔɔɔ wɛ sɪsɪ: «ɪgónú ma

bika mabisiiná mí wenbá bánjáá iráa sisi bófú ma né.»
²⁰ Nna-rína ge beeyéle birini bofu yi. ²¹ Woodúu bolini né,
 nge waana koobiya nówóle: banáábilé Yaakúbu Zebedée
 biyaaló na igoobú Yuháani bōwe bedée kpíírúu-daá, bána
 bajaa Zebedée bónnyozi bedée birini. Nge waayáa we.
²² Nna-rína ge beeyéle bedée kpíírúu na bajaa bofu yi.

²³ Nge Yeésu woobó wéngilím Galilée laadóo ríña-daá
 wánwílí iráa Isóo-dée tóm , wénveerím we Isóo-dée -dée
 Laabááru Kifeŋgi bika wánwaazí iráa-dée kudomíni báa
 wentí na bedée mádáfíyáti. ²⁴ Iráa waaní bánñmatí
 Yeésu-dée tóm Sirii téédíwá ríña-daá, nge bóngogóná
 yi wenbá baríña bényelém né, na kudondínáa na
 wenbá zíiniwá wánjaarí we né, kazála-déédí-dínáa na
 gaala-gáálási, bika Yeésu wánwaazí we. ²⁵ Zamóo kóbóngu
 fóona ko yi. Badaá nebére waagálíná Galilée na téédíwá
 fuú tidamáa né, na Yerusalém na Yudée na Yorodánu
 buwa-dée folóo kuganáa.

5

¹ Yeésu waana zamóo né, nge waagba búu-daá ikójóo. Nge
 woogódúu íjó. ² Nna ge waabáází we wílí sisi:

³ «Wenbi-niini-dínáa ge wenbá banyí bewenbé-daá sisi
 begée kadanburósi né,

káma badúná Isóo-dée .

⁴ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bojóo dükúru né,
 káma Isóo wénbeelí we.

⁵ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bojóo dōyōyōwó né,
 káma Isóo wánlám we laadóo kujōowō.

⁶ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá bōcōo wenbí Isóo soolée uró
 icooná né, cōo na we nyóosi na doloó né,

káma babokáata wánzím. ⁷ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá
 bánnuí baranáa konyomí né,

káma Isóo wánnuí bagonyomí. ⁸ Wenbi-niini-dínáa ge
 wenbá bewenbé-daá cōo né,

káma bannáa Isóo. ⁹ Wenbi-niini-dínáa ge wenbá
 bánjaanáa bána we né feezire né,

káma si bayáa we ge sisi Isóo-dée bíya. ¹⁰ Wenbi-niini-dínáa
 ge wenbá bannáa wahála káma bovoó Isóo-dée
 níbááwo na toovonúm né,

káma badúná Isóo-dée kowúróo.

¹¹ A bigée bándóodi míí, bannaazí mí bika bónbuunáa
 míí tómwá ndi-ndi móróozí, mínyóo ge wenbi-niini-dínáa.

¹² Mínyóo íváari bika ícōo wenbi-niini-daá káma mídée
 kiverewo wónđóo . Bilé dōdō ge baanáází baavóndée míí
 níbááwo né.

¹³ Mínyóó mígéeena djuúlinya-dée dóm. A dóm waazí niini, nḡíní ge bánlám bi na butálám niini? Asée bokpóo bi ge bebédí aso bika iráa inóm bi.

¹⁴ Mínyóó mígéeena djuúlinya-dée dɛnyem. Téeɗi baama ti bós kujjó-daá né, tidánmósi. ¹⁵ Ngó bodónzóm fitila na bokpóo gbégidi bofu kiró. Amá bóngbowó ki ge batini usódaá na bika bilósi báa weení daána-daá. ¹⁶ Bilé dɔdɔ ge mídée dɛnyem mɔóna kilósi báa weení ina mílakási kazóo nízi na basá míjáa iwe né.

¹⁷ Ikamáázi sisi mógóni si mandí Múúsá-dée na baaganáa-dée ḡmááɗi. Módókóni si mandí ti, amá mógóni ge na tibíizi tikóodi. ¹⁸ Ménveerím mí toovonúm sisi: háli djuúlinya ikoró ge Mará-daá báa ḡmááɗi-bú yáá tomka tánduó. ¹⁹ Bilé né, weení idofu Mará amó adaá kóɗomɗe báa dɔgée kúmuudé, nge weeyéle baaganáa ikizi de né, si bayáa yi kúmúu ge Isóo-dée -daá. Amá weení woovu ti nge waawíli ti iranáa né, si bayáa yi kóboní ge Isóo-dée Kowúrúo-daá. ²⁰ Ménveerím mí sisi a mídée toovonúm fáa tɔdɔo bikíli na , mídánzusu isóo-dée Kowúrúo-daá.

²¹ Mííní sisi baanmáti dájáajaanáa sisi: «Ndángóo nyórowó, weení waagu irówó né, bánvusunáa yi.» ²² Amá mósó ménveerím mí sisi: weení weeyeená irówó baaná né, bánvusunáa yi; weení wɔɔdó irówó sisi ivéyina lomaazé né, bánvusunáa yi; weení waadóo irówó sisi djiinde né mɔóna baɗo yi . ²³ A bigée sisi nyáadála Isóo si nlá saróo, nge nyóódóózi sisi nyórowó yéena nya káma nɔwóya we mílówótáá, ²⁴ yele saróo nína nbó nnyóózi nyána nyórowó mílówótáá naaní ngábisi nlá nyázaróo.

²⁵ A nyána naáru tóm, caari nyáɗi unyóózi ti míléení míwe níbaáwo-daá né, na íkókóni iboná nya tɔm-vuuraá-jó, belé bokpóo nya becéle sójawaá boɔo nya sáraka. ²⁶ Toovonúm ge ménveerím nya, a nídeferetá háli bikpedína faram kegbiiirinóo ḡi, belé bedénjem nya.

²⁷ Mííní sisi boodó sisi: «nkacáa naáru dɛeló nyána yi ifini». ²⁸ Amá mósó ménveerím mí sisi: uró weení waana naáru dɛeló icíli yi sisi iyuú yi ina yi bafini né, itíli sisi waayisuná Isóo iwenbiré-daá. ²⁹ A bigée nyaazire kíɗjiwú wényelii ko ge nyánlám alahááci, lízi-dé nlo bolini, káma bijóo sónci nbédí nyédée deeli na nyárinna nzóo nimini-daá. ³⁰ A ngó nyanóini kíɗjiwú wényelii ko nyálám alahááci, ce yi nbédí bolini, káma nbédí nyanóoni kóɗom cósó sónci na nyárinna nzóo nimini-daá.

³¹ Boodótóm dɔdɔo sisi a naáru weegizi idɛeló, ícéle yi wasíika kínwíli sisi weegizi yi né. ³² Mósó ménveerím mí

sisi weení iriŋa weegizi ɪɖɛlɔ bɪdekééna sisi waalɪ ɪwɔrɔ naáru ɪcáa yi né, waadɔná alɔ ɪmɔ wásangarɪtɪ a woobɔ ɪsáa naáru; ngɔ bulé dɔdɔ ge weení wɔɔgbɔɔ alɔ weení naáru weegizi yi né, waalá wásangarɪtɪ.

³³ Míídánɪ dɔdɔ sisi bɔɔdɔ dájáa-jáanaa sisi: a ɪrɔ nyóóɖúúná Isóɔ ɪzá-daá sisi nyánlám wenbí né, asée nlá bi ge. ³⁴ Amá mɔ́ mɛ́nveerim míi sisi íkóɖuuná nabóru. Íkóɖuuná káma Isóɔ-déé kowuro-gbelé ge bigée, ³⁵ cáńfáná ade laadóɔ káma kegée Isóɔ-déé nɔvɔ yaazɪɖé ge, cáńfáná nduuná Yerusalém téédɪ, káma tigée Isóɔ wúro kɔbɔní-déé téédɪ ge. ³⁶ Ngɔ nkoɖuuná nyáɔɔjɔ́, káma ndánbíɪzi nlá nyagóɔjɔ́-daá nyɔká kóɖómɔɔ ɪbɪsɪ kófólomɔɔ yáa kíkpɛdɔɔ. ³⁷ Wenbí sɪ ɪlá né ge sisi a bɔɔbɔ́ɔzi míi tɔm, a mínyi tɪ, idisi sisi: lɪn; a míisi tɪ sisi: Aayí. Wentí bónzuurɪ né wánlunáa Sitáanɪ-jó ge. ³⁸ Míínɪ sisi bɔɔdɔ sisi: "A ɪrɔ wɔɔyɔ nyáázɪre, waazɪre ge bónyóm befére; a weebelí nyégéle, bɛnbelí ɪdéé-ńɖɛ." ³⁹ Amá mɔ́ mɛ́nveerim míi sisi: a ɪrɔ waalá míi bidaavé, íkéfere yi. A ɪrɔ weejé nya kadanja nyédéegbeluú kiɖjiwú-ro, keezɪ kɪɔganáa njéle yi. ⁴⁰ A naáru sɪ iboná nya tɔm-vɔsrɔ-jó ibuuná nya tɔm na ɪkpɔɔ nyédéé ɖaaziki, yele ɪkpɔɔ bikpɛdɪna kpáyɪ. ⁴¹ A naáru waagba nya ɖóole sisi nzóɔ yi sɔtɪ nboná kadarásɪ nasɪle, sɔs nboná nasínáázá. ⁴² Fa weení wánzɔlɔɔ nya né, bika ngɪ weení ɪzɔɔléé ngɪ yi né.

⁴³ Míínɪ sisi bɔɔdɔ sisi: sɔɔli nyóɔwɔ́ bika nlizí weení ɪdánjaa nya né báɖááre. ⁴⁴ Amá mɔ́ mɛ́nveerim míi sisi: ɪzɔɔlɪ menbá badánjaa míi né, bika ɪsɔlo wenbá bánv́aa míi fúkúmisi né bɔro, ⁴⁵ na ɪbɪsɪ toovonúm míj́aa weení ɪwe ɪsɔ́ɔd́aa né ɪdéé bíya. Káma Isóɔ waalá wɪsɪ ge sínlosɪ ɪráa-vénáa na badaavé né barɪŋa, wénýelii tééwɔ wánnɪ ɪráa-vénáa na badaavé né bedéé fásɪ-daá. ⁴⁶ A wenbá bɔzɔɔléé míi né beriké ge mízɔɔléé, kɪverewɔ wenkɪ ge míɖamáa Isóɔ-jó? Bulé ge tikée mɔsráa dɔdɔ wánlám. ⁴⁷ A bigée mígóobiya riké ge mɪnzéé, we ge maamáaci míílá? Bulé ge wenbá baasi Isóɔ né dɔdɔ wánlám. ⁴⁸ Wenbí ńɲɲ́ńaa míj́aa weení ɪwe ɪsɔɔ-daá né ɪbáázɪ ɪzɪzée né, mínyóɔ dɔdɔ ɪzɪzɪ bulé.

6

¹ ɪkalá mídéé aɖjini ɪráa-daá sisi na balaakáari ɪkábisɪ mírɔ. Tífa mívéyina kɪverewɔ nakírɪ míj́aa weení ɪwe né ɪjɔ́. ² A bigée nyóɔ nyánv́aa kadanborósi nabóru nkalá háli ɪráa laakáari ɪbɪsɪ nyóɔ ńɲɲ́ńaa munáávikíwá wánlám na níbáanɪ-daá né; belé bánlám bulé ge sisi na ɪráa ɪsá we. Mɛ́nveerim míi toovonúm sisi belé bánmɔ́sɔ bedéé

kiverewo nbulé. ³ Amá nyóó, a si nva kadanborósi nabóro, nyánóóni nibuwó íkátílí wenbí kídjíwú waava né, ⁴ na bulóo nyána weení nyáává yi né mílówótáá, na njaa weení wánnáa súmúú-daá né, ífére nya bidéé kiverewo.

⁵ A si ísée Isóo, íkalá nyazi munáávikíwá wánlám né, belé bángorúu ge bazíjée yáá níbáadará na buco uráa ríjja una we. Ménveerím míí toovonúm sísti baajánj bánmóu bedéé kiverewo nbulé. ⁶ Amá nyóó a bigée si nzée Isóo, sós nyádamí-daá ndo tará na nzée Isóo nína súmúú-daá, na njaa Isóo weení íbeéna súmúú-daá né, ífére nya bidéé kiverewo.

⁷ A si ísée Isóo, íkókpoó ηmatire tomm bidéndemí bika míláana tóm kóqomíti tivéyina fóózire né busí nñináa wenbá baasi Isóo né wánlám né. Belé bedéé lomaazé ge sísti, asée uró waanmáti buqóo na Isóo umu idée solóndi.

⁸ Ikamáází we, káma míjáa Isóo nyi wenbí bijaarée míí né naaní íbóózi yi. ⁹ Iníi nñíní bimoóna ísée Isóódáá né:

Đájáa weení íwe ísóo-daá né,
báyáa nyáyíjje na đacurí-curí;

¹⁰ íkédi ade laadóo-ro,

bála nyózoólím ade laadóo-ro nñináa ísóódáá.

¹¹ Fa đáa sinje wíre-dée kídjím.

¹² Ce đáa đédée yísítíwá,

nñináa đénjém wenbá baayísíná đáa né.

¹³ Nkeyéle đáa đísála íbére-dée kodósi-daá,

amá laná-đáa bolíni na Sitáání.

[Káma nyanaa kowúróo na yíko ríjja, na kpoo leleedjó háli bíkpoo bidéé. Amí.]

¹⁴ Bulé né, a bigée mínjém míranáa bedéé yísítí, míjáa weení íwe ísóódáá né wénjém míí đođo, ¹⁵ amá a míđenjem míranáa bedéé yísítí, míjáa đođo ténjem míí mídée-ndi.

¹⁶ A bigée sísti mívókiná, íkócóo cómím nñináa munáávikíwá wánlám né. Belé bónvórósi baazá-daá ge bika bodónnyoózi badí na báa weení una sísti bovókiná. Ménveerím míí toovonúm sísti belé bánmóu bedéé kiverewo nbulé. ¹⁷ Amá nyóó, a bigée sísti nyóvókiná, ko nyáázá bika nzaári nyágujjó tulaarí, ¹⁸ na baaganáa íkátílí sísti nyóvókiná; amá yele bulóo nyána Isóo mílówótáá na bika umó weení wánnáa súmúú-daá né, ífére nya bidéé kiverewo.

¹⁹ Íkácáa đóóle umáári ade laadóo-roozí lénlé sizé na koróo wánbuzí boforósi đe yáá ηmuláa wánbuzí banmííli đe né. ²⁰ Íjáa đóóle umáári, káma nína sizé na koróo tánbíizí bífórósi đe cáńfáná ηmuláa iyó basóu banmííli. ²¹ Káma lénlé nyédée đóóle we né, nína đođo ge nyálaakáari we.

²² Izíre ge tonso-dée fitíla. A nyáázíre na ḍidi, binnáa nyáárina ge kazoo riké. ²³ Amá a nyáázíre féyí ḍéyí-ḍéyí, nyáárina nyówe temenuú-daá ge. A ngó bilé ge ḍenyem kiwe nyóró né kée temenuú, yaatá bínbá binyóózi bilá temeenuú ge.

²⁴ Naáru féyí wánbuzí ulá kóbónáa nówóle bówotá: wónzoolí kódom, ikizi líni; yáá wánmalanáa idi kódom bika ikpeená líni. Mídánbízi ulá Isóo na liideé bówotá.

²⁵ «Buroózi ge móódó míi sisi ikáyiti mídi kíḍjim si idi na icoó weezuú-daá né, na kúsúúdi-ro. Weezuú waagili kíḍjim bika tonso ikili kúsúúdi, yáá bidekéé bilé? ²⁶ Ibeemná simsi síngoróo né: sidón̄duu, sidángom; ngó sidánjaa kíḍjim sumáaru kpéeni-daá, amá m̄jáa weení iwe né wénjelí si. Mínyóó m̄véyina fóózíre bikili simsi? ²⁷ Mídáá weení wánbuzi ku idée idi yiti-daá itúúzi iweezuú?

²⁸ Tóo ngbaalá ge m̄nyiti mídi kúsúúdi-roózi? Ibeemná nyíidi na tidée fééditi-dée kazoo, tidánlamí timére, tidánlso, ²⁹ amá wúro Sulemáána titina na idée , idée kúsúúdi tacsoná ti. ³⁰ A Isóo wónzoo nyíidi towe sinje bika ceré si bosó ti nimini né lím n̄jináa d̄ó, idónzoo míi bikili bilé? Yarađá bumisi-dináa míi. ³¹ Bilé né ikáyiti mídi sisi: «We ge d̄end̄ji. We ge d̄onnyoo yáá we ge d̄onzuu.» ³² Wenbá baasi Isóo né moóna ku balá bilé. Mínyóó m̄jáa Isóo nyi wenbí bujóo míi takáási né. ³³ Ijáa kađaa-dée, Isóo-dée kowúróo na wenbí bizuzée yi né. Buga wenbí rina né, wánvaa míi bi. ³⁴ Bilé né, ikáyiti mídi ceré-roózi sinje. A ceré-dée n̄bi wooğóni, iró wánnáa wenbí si ikpoo ná né. Báa wire wéndé na d̄idée d̄iwure ge.

7

¹ «Ikáfouná naáru, na badánvouná míi; ² káma wenbí míivóoná miránáa né ge si bafouná míi, bika kímáazoo wenki míimáázíná miránáa né ge si bamaazíná míi. ³ Ngbaalá ge nyébeéna keyiká kowe nyórówó izíre-daá né bika rídánnáa d̄aagbetumuú kowe nyédée-nd̄e-daá né? ⁴ N̄jini ge nyánbuzí ndó ngoobú sisi: «yele malzi keyiká kowe nyáázíre-daá né,» bika d̄aagbetumuú ge nyédée-nd̄e-daá. ⁵ Munáávikí, lizi d̄aagbetumuú nyáázíre-daá naaní na buco nya nna kazoo n̄lizi keyiká kowe ngoobú izíre-daá né.

⁶ Ikokpoo wenbí baalizi bi basí Isóo né ifa fáazi; Ikokpoo kejisi ilo afawá na t̄ikókóni tinóm si bika fáazi ifaná míi izá sunyasi míi.»

⁷ «Ibóózi, bánvaa míi; ijáa m̄nyúú; igóti bándoloo míi tará. ⁸ Káma weení rina wónbóózi né bánvaa yi, weení

wánjáádi né wónjūú bika bándolóu weení wóngotí né tará.
 9 Mídáá naáru we a ibú wɔɔbóózi yi kpónó, wánvaa yi bóóre? 10 Yáá a wɔɔbóózi yi tinde, wángbáa dóm icéle yi? 11 Na biríja mídáávé né, mínyi mínvaa míbiya wenbí bujóó kazóó né. Bínlám njíní na mǐjǎa weení ɔwe né idánvaa ibiya kazóó níbi wenbí bónbɔɔzi yi né?

12 «Ilá mǐránáa wenbí ríja mǐzɔɔléé sɪsɪ bála míí né, káma bilé ge Múúsá-déé na baaganáa waawíli.

13 Izooná dǎmí wɔɔɔ kadawála né, káma dǎmí wɔɔɔ kaawála né, na níbááwu kiwála kɔɔɔzǐ féyí káále noné né wéndǎé nimíni-daá ge. Nge kilé ge iráa dǎbata wánmónáa. 14 Amá dǎmí wɔɔɔ kadawála né, na níbááwu kidawála kɔɔɔzǐ ɔɔɔ káále noné né, wéndǎé weezuú-daá ge. Iráa ɔkɔ wóngbɔɔná kɔ kilé.»

15 «Iguná laakáari na bobɔtináa. Bóngoní mǐjǎ né, bogozóna ge nyazi . Amá badaá, káwo-káwówá ge begéé. 16 Balakási ge míndilína we, káma bɔdɔngorí furúu biya sɔzɔɔzi-daá, yáá kujicílóu biya bɔvóm-daá. 17 Tɔwó kazóó ngi wándǎu biya kazóó níba ge, bika tɔwó kidaavé né idɔ biya badaavé né. 18 Tɔwó kazóó ngi tánbuuzi kidɔ biya badaavé né, yáá tɔwó kidaavé né idɔ biya kazóó níba. 19 Tɔwó wenkí ríja kidándǎu biya kazóó níba né, bénbeli ki ge baɔɔ nimíni. 20 Bilé né andébiwá bobɔtináa, balakási ge míndilína we.»

21 «Bidekéé wenbá ríja bánjǎa ma sɪsɪ Đádóu, Đádóu né sɪ basooná Isóo-déé -daá, amá wenbá bánlám majaa weení ɔwe né idéé soolím né ge. 22 Tóm fóodi wíre wándalí né, dǎbata wóndóm ma sɪsɪ: «Đádóu, mányi sɪsɪ na nyáyǎde-daá ge dǎánmátɪ iráa Isóo-déé tóm, dǎdǎ zǐiniwá ya. Na nyáyǎde-daá, dǎálá maamáaciwá dǎbata.» 23 Na mobúsi we sɪsɪ: «Ketengere mádátíli míí; ɔlaná ma bolíni, mínyóó wenbá mínlám bidaavé né.»

24 «Iró weení waaní tóm mánjmatí míí ti dǎ né, nge woovu ɔlá wenbí tǐnbɔɔzǐ né, ɔɔɔ ge nyazi iró ásénsi-dóu weení waama idǎó bítangbalóo-ro né. 25 Tééwu waaní búuzi isu sɪyelí, fefelimá kóboná iféti na dóni biríja bikoróna dǎó kem; amá dǎó kem kadasála, káma bítangbalóo-ro ge baagáa kedéé ade-bó. 26 Amá iró weení waaní tóm mánjmatí míí ti dǎ né, nge ɔdalá wenbí tǐnbɔɔzǐ né ɔɔɔ ge nyazi iró kojóó féyí-dóu weení waama idǎó kanyíja-daá né. 27 Tééwu waaní, búuzi isu sɪyelí, fefelimá kóboná iféti, nge dǎó waazála konúúdi.»

28 Yeésu waanmátí tómwá tum búté né, nge idée wílí waalá zamóó bítí. 29 Idánwílí nyazí bedée wánwílí né, amá wánwílnáa yíko wenkí Isóó weejéle yi né ge.

8

1 Yeésu weedí bós né, zamóó kóbóní woovu yi. 2 Nna ge nekére woogódúu ijó kokúu yi téédí kotó sísí: «Kóbóní mányí sísí a nyóózóólí, nyánbuzí nyéle mawáa malá .» 3 Nge Yeésu weedekiná yi na inóóní itó yi sísí: «Méédísi, waa nbísi daciiri-ciri-dóu.» Nna-ńna ge iró ceení-dée cenítí waawáa. 4 Nge Yeésu woódó yi sísí: «welesi nní ma kazóó. Nkefééri naáru wenbí bulá né. Amá bo una wenbí nyójóó né, na nlá wenká Anđébi Múúsá woódó sísí bála né, na baa weení itlílí sísí nyááwáa.»

5 Yeésu sí isóu Kapernawúm né, nge Róóma isóoja kóbóní naáru woogódúu ijó itó yi sísí: 6 «Kóbóní, médéé tumé-landjé lewáa dāána biilí yi íbá wényélem.» 7 Nge yeésu woobúsi yi sísí: «Mónbodé mangáwáází yi.» 8 Nge sóoja kóbóní woobúsi yi sísí: «Kóbóní, mádátála nzóó mádáana-daá, amá nmatí tóm-bú kúđóm, médéé tumé-landjé wánwáa. 9 Mádítíja mówená médéé kóbónáa, bika mówená sóojawá médéézí médéé tuméere-daá. A móódó médéé yomí sísí: dēe, wéndjé ge, a mááyáa weení né, wóngóní ge, a móódó naáru sísí la dǎ, wánlám ge.» 10 Yeésu waaní iró ceení-dée nmatire né, nge bulá yi máádé itó wenbá bovoó yi né sísí: «Toovonúm ge ménveerím míí, mádánááta toovonúm-fáa nńunáa iró ceení-dée nígi taká Israyéeli bíya-daá. 11 Ménveerím míí sísí uráa dābata wángalunáa wísi yaagaludé na síyaagazaladé fáránídí bána Ibrahim, Isaáka na Yaakúbu boyóózi bōcōó beđi Isóó-dée -daá. 12 Bika wenbá báta basóó kadaá né, bebédí we asu temeenuú-daá bewíi balá mányí lé.»

13 Nge Yeésu woódó sóoja kóbóní sísí: «Bo ngbé, nyédée toovonúm-fáa wényelii nńuú wenbí nyóóbóózí né.» Nge kóbóní-dée tumé-landjé waadawáa saátí kumí nóó.

14 Bowóró né, Yeésu woobó -dée dāána. Nge woowoná nōwōó wínée wánnyaadí bika idonóó íbáází kizoláa. 15 Yeésu weedekiná inóóní, nge waawáa ikoró idu yi kíjím.

16 Daaníja waalá né, boogóná Yeésu uráa dābata zíiniwá wánjaari we né, na idée nmatire ge woowoná zíiniwá. Nge waawáází kudondináa boogóní né baríja. 17 Waalá bulé ge na wentí Ezáya waanmátí sísí: «Wōogbōó dēdēe mādáfíyátí uró, bika umó dágóđómíní ríja» né ikóódi.

18 Yeésu waana wenbí zamóo waalára kamuliná yi né, nge s1s1 bédéeená luré kóbónđe-dée fúu lí nígi-ro. 19 Nna ge naáru woogódúu ijó itó yi s1s1: «Kóbóní, báa lé ge nyéndéé mónóo nya ge.» 20 Nna ge Yeésu woobúsi yi s1s1: «Sooléérás1 wená bónni sínzúó, bika simisi wená déndélá sínzúó, amá féyína lenlé si ifini iféézi né.»

21 Bowóro ge Yeésu-dée wanbaaráa-daá naáru wóódo yi s1s1: «Kóbóní, fa ma níbááwo mobó megébi majaa naaní.»

22 Nge Yeésu woobúsi yi s1s1: «Kovu ma bika nyéle 1s1dáa ibi bedée 1s1dáa.»

23 Bilé bowóro ge Yeésu waagba kpíírúo-daá, nge waaláázi yi. 24 Nna-nna ge fefelimá kóbóná waabáázi fetí luré kóbónđe-ro bika bínđanıdı kpíírúó háli lím wánzúó kidaá. Amá Yeésu we wónđóm. 25 Nna ge 1wanbaaráa woogódúu ijó beféézi yi boto yi s1s1: «Kóbóní, lee dáa, dánzím!» 26 Nge Yeésu woobúsi we s1s1: «Ngbaalá ge mijóo nundááre bilé, yarađá bumsi-dúnáa míí.» Nge waagoró 1kazí fefelimá na lím, nge aazála búóo dfeé. 27 Nna ge bulá 1wanbaaráa ríña bití háli bónbóozí badı s1s1: «1ró ceení ge weení ge b1kpedína lím na fefelimá wánlám wenbí wóóbóozı né?»

28 Yeésu weedesıná luré kóbónđe-dée fúu lí nígi-ro Gadaráa tééđı-daá né, nge 1ráa nówóle zıınıwá wánjaarı we né, waagálíná boláanı-daá begegerenge si basın yi. Bedée bánlám 1ráa bidaavé né weeyéle naáru tóngbóná, níbááwo kım. 29 Nge 1ráa bem baabáázi agogo s1s1: «, we ge nyózóolée na dáa? Yáa nyóógónı si nva dáa fúkúmsi naanı alıwáátı 1sóo waazı kı né kıtála?»

30 Afawá natırı cóóna we bolını cóko, tılé tıwe tındjı kıdjım. 31 Nge zıınıwá waavını Yeésu s1s1: «A bigée si ndjó dáa, ye le dáa dısúo afawá fuúre dına dıdaá.» 32 Nge Yeésu waava tı wéde s1s1: «Ibó ıdée!» Nge zıınıwá waalı 1ráa nówóle bana boro tibó tısúo afawá. Nge afawá waalı búoyóo kújúsúo-daá na sewóo tısúo luré kóbónđe-daá lím ıdı tı tısı. 33 Wenbá bengetı afawá tım né beeze bobó tééđı-daá batı wenbí bulá né beféeri, na wenbí bumóóná zıınıwá-dúnáa nówóle bana né. 34 Nna ge tééđı-daá 1ráa ríña waagálı si bekéti Yeésu. Baana yi né, nge baavını yi s1s1 ılı bem balaadóo-ro.

9

1 Nge Yeésu waagba kpíírúo-daá ıtésı luré kóbónđe ıbısi ıdéeđı-daá. Nna ge bóogóná yi gaalo-gáalóo kagavínéee kagıgbéléwo-ro.^a 2 Yeésu waana njinı baava yi toovonúm

^a 9:1 9.1 Kıgbéléwo kım kıjóo ge nyazi dıo tará bánzoonáa uró né.

né, nge woódó gaalo-gáálóó sɪsɪ: «Ɖokɪ nyáɪɪ móbu, mééjé nya nyédée alaháácíwá.» ³ Nna ge Mará wɪɪɪdɪáa nebére woódó badaá sɪsɪ: «Iró ceení wánɪɪmatí wéngbɛɛnɪáa Isóó.» ⁴ Yeésu waadɪlɪ wentí bánmaazí né, nge woódó we sɪsɪ: «we-ro ge mínmaazí wenbí bidaavé né bilé?» ⁵ Mòdó sɪsɪ: «bɛéjé nya nyédée alaháácíwá, na kuró nnóm bɔlɔwɔtáá, wenbí féyína káále?» ⁶ Amá mózóolée ɪtɪlɪ sɪsɪ wená yíko ɪcé ɪráa bedée alaháácíwá ade laadó-ro cé.» Nge woódó gaalo-gáálóó sɪsɪ: «Koró ngbóó nyáɪɪgbéléwɔ ngbé nyédée.» ⁷ Nge ɪlé waagoró ikpé ɪdée. ⁸ Zamóó waana bilé né, nge kɪnɪɪ nɪndááre bɪka kínzám Isóó ɪnɪɪnɪáa waava ɪráa yíko ɪnɪɪnɪáa kɪna né.

⁹ Yeésu waalɪ ɪnna wéndɛé né, nge waana abaaló naáru bánɪyáá yɪ sɪsɪ Maatéwu, ɪjó wánmóó tikée ɪdée ɪméré-daá. Nge woódó yɪ sɪsɪ: «Kovu ma.» Nge Maatéwu waagoró ikónú yɪ. ¹⁰ Bɪɪgónɪ Yeésu ibó ɪsóó Maatéwu-dée ɪáana-daá kíɪjím ɪjɪ. Tikée mɔsɪráa na alaháácí-dɪnɪáa, bɔógónɪ bɔcóó ɪjó bána ɪwanbaaráa béndɪjɪ kíɪjím. ¹¹ Farízi-dɪnɪáa waana bilé né, nge bɔódó Yeésu-dée wanbaaráa sɪsɪ: «Bɪyáásɪ ge mɪdée kóbɔnɪ na tikée mɔsɪráa na ɪráa badaavé né booyóózi béndɪjɪ kíɪjím?» ¹² Yeésu waanɪ bánɪɪmatí bilé né ge sɪsɪ: «Kɔdɔndɪnɪáa wánjádɪ kɔ lókóta, alaafɪya-dɪnɪáa baaféyína yɪ. ¹³ Ibó ɪcáa Isóó-dée tóm waanɪmátɪ sɪsɪ: "Kɔnyɔnɪɪré waagɪlɪ ma fónɪ kɪnɪáa mɪngóó sɪsɪ mílɪá ma saróó né" tugutoluú, káma módókónɪ sɪ mayáa wenbá bazɪzée né, amá alaháácí-dɪnɪáa-ro ge móógónɪ.»

¹⁴ Yeésu waanɪmátɪ bilé bité né, nge -dée Yaayá wanbaaráa woogódúú ɪjó bɔbóózi yɪ sɪsɪ: «We-ro ge ɪjó ɪána ɪónvókɪ nɔó ge nyédée wanbaaráa tónvókɪ?» ¹⁵ Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mínmaazí sɪsɪ wetáháru ɪɔndɪnɪáa mɔóna bɔcóó ɪzányɪɪɪre-daá sáátɪ bána wetáháru né? Bɪdánlamɪ bilé. Sáátɪ nakɪrɪ wóngɔnɪ, bóngɔnɪ bɔkpóó wetáháru bɔjó bedɛɛnɪ. Bɪdée sáátɪ ge bónvókɪ nɔó.»

¹⁶ Yeésu waadási ɪtó we sɪsɪ: «Naáru féyí wóngbɔwóó bɪsaawó kedeyóó kífalóó ɪtɔnɪ tóko kíbɪngɪ. Tífa bɪsaawó kífalóó wánɪrɪ tóko kíbɪngɪ ge bɔowó ɪnyóózi kɪwála. ¹⁷ Ngó bilé ge bodónzuú solóm kífábɪ bɪdabɪtá bité né tónɪɪ furuú kíbɪngɪ-daá, tífa kínyáa ge solóm ɪbɪrɪ ade tónɪɪ furuú ɪlá ásáráwó. Amá bónzuú solóm kífábɪ bɪdabɪtá bité né tónɪɪ furuú kífalóó-daá ge na bɪrɪɪna bɪcóó ɪyéyí-ɪyéyí.»

¹⁸ Yeésu bamáa ɪɪmatɪre bilé né ge Yahúɪwá-dée kóbɔnɪ naáru woógónɪ ɪká ɪɪnɪá-ro ɪnɔvó-daá ɪtó sɪsɪ: «Lɛɛɛkɪna

γε μεωελέε weevéti. Amá kōni ngádini nōni ιω, wénvém.»¹⁹ Nna γε Yeésu waagoró ina batini ιωρό.

²⁰ Nge aló naáru azimá wéndináa yi biwená bízi fuú na nasíle nbulé né woogódúu itekiná Yeésu-déé tóko njóore na ιωρό. ²¹ Aló imó waamáazi sisi: «A dé máábízi medekiná idóko, mánwaá.» ²² Yeésu weegéézi idi ibéém yi, nge woódó yi sisi: «Đokí nyádi, meweelé nyédéé toovonúm fáa weelé nya.» Sáati kím nókó γε aló imó waaján ιwáa.

²³ Yeésu woobó itála Yahúúqúwá-déé kóbōni imó idéé. Nge woowōoná foyisi-dináa bángburí si beđéé ιró bím, bika iráa zamóo we qaána-daá bēnwíi bōngoo.^C ²⁴ Nna γε Yeésu woódó we sisi: «Ili, káma alééré tasí, wónqóm γε.» Nge belé baamóm yi. ²⁵ Baalizi zamóo aso né, Yeésu waazós qamí-daá idókí alééré imó inōni-daá, nge alééré waagoró. ²⁶ Nge tóm tim tuni farándi kím kirina kidaá.

²⁷ Yeésu waalí ina wéndéé né γε njema nowóle waalí batini ιωρό bōngoo sisi: «, nu dągonyóm.»

²⁸ Yeésu waadála qaána né, njema woogódúu ijó. Nge woobózi we sisi: «Míivá toovonúm sisi mánbuzi mawáazi míi?» Nge belé boobusi yi sisi: «Iin kóbōni.» ²⁹ Nna γε Yeésu weedekiná baazá itó sisi: «Bíla míi n̄n̄nāa wenbí míivá toovonúm né.» ³⁰ Nge baabáazi náa. Nge waabá ibasi we sisi békéyele naáru iní ti. ³¹ Amá belé boobó γε bekiliná ti farándi kím kirina kidaá.

³² Sáati wenkí njema wánli né γε woogoná Yeésu ιró naáru zīni waabisiná yi komóomūna né. ³³ Yeésu woódóo zīni kím né, nge komóomūna waabáazi nmatire. Nge bulá zamóo bití bika kíndóm sisi: «Ketengere dádánáata bina bidaká Israyéeli téédí-daá cé.» ³⁴ Amá faarizi-dináa belé sisi zīniwá-déé wúro wánvāa ko yi yiko wónqōonāa zīniwá.

³⁵ Yeésu we wéngilim téédíwá na tēe-bízi-daá wánwli iráa Isóo-déé tóm, wénveerim we Isóo-déé -déé, wánwaazi kodóm báa wenkí na mādáfíyati báa wenti. ³⁶ Waana iráa zamóo né, nge bulá yi konyóm, káma bínni iráa bika balaakáari koráa n̄n̄nāa féeni tivéyina né. ³⁷ Nna γε woódó iwanbaará sisi: «Kíq̄im si bakó né biđóo, amá komq̄aa tđóo. ³⁸ Izólo fók-dóu ikédiri komq̄aa buđóo bokóni bakó.»

10

¹ Nge Yeésu waayáa tundináa fuú na nowéle ifa we yiko sisi bódóo zīniwá bika bawáazi iráa-déé kodómni na

^C 9:23 9.23 Btdéé sáati, Yahúúqúwá-déé né, a ιró waazi, bōngbowóo wiiráa γε bokóni líiya-daá bēnwíi, wiiráa bení né, bána foyisi-dináa γε.

gala-gáálátí. ² fuú na nɔwéle beńm bayırá ndjɔ: kaɖaa ńńí ge Sımóónı weení bánɣaa yi sısı né, na igoobú andirée, Yaakúbu na igoobú Yoháanı Zebedée bíyaalınáa, ³ Filípu na Bartelemıi, Tomáa na Maatéwu tikée mooró, Yaakúbu alfée biyaaló na Taadée; ⁴ Sımóónı téédı-bú na Yudási Isikariyóo weenı sı ıyá yi né.

⁵ Iráa fuú na nɔwéle bana ge yeésu weediri, iféeri we sısı: ⁶ «Íkóbó wenbá bedekée Yahúúɖúwá né bojó, ngó íkásóo Samaariya téédıwá-daá. Amá ibó Israyéelı bíya-jó; bojóo ge nyazi féeni tıdelém né. ⁷ Níbaáwo-daá, ılá waázu iféeri ıráa sısı: "Isóo-dée waajsoná míı." ⁸ İwáázı kodɔndınáa, ivéezi ııɖáa, ıwáázı cenıı, ıɖóo zıınıwá. Faala ge baava míı, mínyóo ɖɖɔ ıva faala. ⁹ A sı ıɖée, íkádɔ siká, liidee yáa jıtóo mízıba-daá. ¹⁰ Ngó íkókɖóo furuu níbaáwo kíɖéenáku, íkókɖóo tókowá natıle. İkókɖóo takamwá yáa ɖéni ^a káma bınboozı sısı weenı wánlám tuméere né ıɖı kıɖjım.

¹¹ A mııbó téédı yáa tee-biiyá nekéere-daá, ıjáa ıbeé sısı naáro we wéndııı ımo míı bıka ıcáo ıɖée hálı wıre wendé sı ıɖée né. ¹² A mıızúú ɖaána wenká-daá né, ıɖó sısı: "Isóo-dée feezıre ícóná míı." ¹³ A bıgée baamo míı, Isóo-dée feezıre wónjɔonáa we. Amá a badamo míı, míɖée koorıti wángabıı míı. ¹⁴ A bıgée mıızúú ɖaána nekéere yáa téédı natırı-daá, nge badamo míı ngó bedewéléıı míı, ılıı ńna bıka ikpıızı mıınoó-dée buuruú ıtalıná we^b. ¹⁵ Mınveerım míı toovonúm sısı wıre wendé Isóo sı ıfsoná ıráa né, Sodóom na Gomóorı-dée fsonáa wánlám sóńcı na téédı tımı.

¹⁶ İwéléıı ıńı ma. Mındırıı míı dó né, bıjoo ge nyazi bónbonáa féeni káwó-káwówá ıwótáa né. Bıle né ılá laakáarı, ılá ɖenyem nyazi ɖomáa bıka ńınáa avówa kófólomá cáo bı né, mıwénbé-daá ɖɖɔ ífóló bıle. ¹⁷ İlá laakáarı, káma ıráa wánɣaa míı wanası tóo-vooráa-dée bakı mıđóm, bamá míı agbaázá bedée Isóo ; ¹⁸ móó móróozı bónbonáa míı téédı níbaadeeráa na wúrowá-jó, ńna né mıınlızı sériya bána wenbá bedekée Yahúúɖúwá né bojó. ¹⁹ A bıgée booboná míı tóo-vooráa-jó, íkáyıtı mıđı sısı ńjınıtáa ge sı ıjmatıná, yáa wentı ge sı ıjmatı, káma saátı kımı nóó, Isóo tıtıjıa wınveerım míı wentı sı ıjmatı né. ²⁰ Káma bıdekée mınyóó sı ıjmatıná, mıjáa-dée Kezejı sı ıjmatıná na mınoó. ²¹ Koobúu wónɔonı iyéle bakpa koobúu sı bákó yi, caáwó iyéle bakpa ibú sı bákó

^a **10:10** 10.10 Đéni bındjıkı né ge. ^b **10:14** 10.14 Yahúúɖúwá-dée, bekpıızı novó-dée buuruú batalıná ıró cáo ge nyazi Tem-dáa bındóm sısı: máalıtı mózóm nıını-daá né.

yi; biya ukoró na bajaanaa bako bodóm sisi bákó we.
²² Móó móróózi, iráa ríja wánlizi míi báqááre. Amá weení wóóqóki idi háli bikádóló né, Isóo wénléé yi. ²³ A bigéé sisi bánvaa míi fúkúmsi téédu natiri-daá, ize ikéé téédu. Ménveerim míi toovonúm sisi midéngili Israyéeli tééduwá ríja-daá ité na ikóni.

²⁴ Wanbaaró tángili weení wéngbelemí yi né, cáńfána bōwotá-dóo ikíli idée kóbóni. ²⁵ Wanbaaró mōona ijóo ge nyazi weení wéngbelemí yi né, bika bōwotá-dóo nyazi igóbóni. A baadóo qaána-dóo sisi Belizebúuli, mínyóo qaána-daá nba, badánduú míi bicezi bilé?

²⁶ Bilé né, íkaní banúndaáre, nabóru féyí bumóséé bidánli bana bi né, cáńfána ásíiri badándli ki né. ²⁷ Wentí ménveerim míi nuvoowú né, ímáti ti idaawó. Wentí bánzaazi míi né, íbóo ti damíni kujóni-ro. ²⁸ Íkaní wenbá bángóo tónóo bika badánbuzi bako kezeja né banúndaáre, amá iní weení wánbuzi iku kezeja na tónóo nimini-daá né unúndaáre. ²⁹ Mányi sisi faram ge bánjám cici sisi nasile ya? Amá na biríja bilé, sídaa nekere féyí kanzali ade bika mijaa Isóo waasi buró né. ³⁰ Nyáána mínyóo né, biríja na mínyóózi, Isóo nyi sigujóo. ³¹ Bilé né, íkaní nundáare, míwéna Isóo fózire bicezi cici sisi birika.

³² A naáru waanmáti zamóo izá-daá sisi imó igéé médéé níni, móo qóqo majaa weení iwe isóódaa né waazá-daá, mánjmatí sisi bodóo kéé médéé níni. ³³ Amá a naáru wóóqóo zamóo izá-daá sisi waasi ma, móo qóqo móndóm majaa weení iwe isóódaa né waazá-daá sisi máasi yi.

³⁴ Íkámáazi sisi fεezire ge móógóná ade laadóo-ro; móóqóná fεezire, amá yowú ge móógóná. ³⁵ Móógóni ge si madára uró na ijaa, aléere na igoo, awónboolú na iwóni. ³⁶ Iráa wánlizi bogobíya báqááre. ³⁷ Weení wóóqóoli igoo yaa ijaa bikili ma né, tekéé médéé níni, weení wóóqóoli iweelée yaa ibiyaaló bikili ma né, tekéé médéé níni. ³⁸ Weení idokpóo idée qéni abeli akóo ikónú ma né, tekéé médéé níni. ³⁹ Weení wóóqóoli iweezuú né, wénbedí ki; amá weení wénbedí iweezuú móróózi né, wóngoyuú ki.

⁴⁰ Weení waamu míi igóni né, móo ge waamu bilé; ngó weení waamu ma né, waamu weení weegédiri ma né. ⁴¹ Weení waamu igóni níjináa bubóózi sisi bámó né, kiverewo bubóózi si befere né-dée nóo ge bénverí yi. Weení waamu uró toovonúm-dóo igóni sisi káma wenzewóo Isóo né, kiverewo bubóózi si befere toovonúm-dóo né-dée nóo ge si befere yi. ⁴² Ménveerim míi toovonúm sisi: weení iríja báa lím-gaanjá kagbóo ge

waava médéé wanbaaráa-dáa báa kúmuú sɪsɪ ɪgéé médéé wanbaaró-ro né, wángamóo ɪdéé kɪverewo.»

11

¹ Sáátɪ wenkí Yeésu wɛɛdé tómwá tɪna wɪlɪ né, nge wɛɛdéé téédɪwá-daá Isóo-déé tómwá wɪlɪ, na waázu lám.

² Anǵébi Yaayá wɛ ɪdéé sáraka-daá né, waaní bánɲmatí tɪmé wánlám ye né adóm. Nge weediri ɪwanbaaráa bɔbɔ́ózu yɪ sɪsɪ: ³ «Nyánaábílé weení sɪsɪ wóngóní né yáá dǵandasí dɪdám naáro?» ⁴ Nge Yeésu woobúsi wɛ sɪsɪ: «Ibó iféeri Yaayá wenbí mííní na wenbí mííná né. ⁵ Njema wánnaá bɪka gala-gáálási wánɲɲé, waawáa sílá dǵacɪrɪ-cɪrɪ, ndamáa wánní, ɪsɪdǵáa wénném, bɪka bénveerim kadanbɔrósɪ Laabááro Kifeŋgi. ⁶ Wenbi-niini-dóo ge weení ɪdebédɪ toovonúm waava ma né.»

⁷ Sáátɪ wenkí Yaayá-déé wanbaaráa wɛɛdéé né, nge Yeésu wɔɔgbɔ́o wánɲmatí zamóo Yaayá-ro sɪsɪ: «Wé ge míibó ɪkébéém tɛwólóo-daá? Dɪgeré fefelimá wónyúudi dɛ né? Aayí. ⁸ Bilé né wé ge míibó ɪkébéém? Iró izóóna tókowá kifeŋdi né? Wenbá bónzuú tókowá kifeŋdi né bɔwɛ wúrowá-déé kowuro-dǵézi-daá ge. ⁹ Bilé né we ge míibó ɪkébéém? ? Ín, bilé ge ménveerim míí, háli waagíli . ¹⁰ Káma Yaayá-déé tómwá ge Isóo-déé tómwá tákarɪdǵá waanmatí sɪsɪ: «Méndiríi médéé tɪndóo ɪte nya bɪzá ɪnyóózu nya níbááwo.» ¹¹ Ménveerim míí toovonúm sɪsɪ ɪráa-daá, naáro tɔcɔ́o waagíli Yaayá. Ngó nbéém né, weení ɪgéé kúmuú Isóo-déé -daá né waagíli yɪ. ¹² Kɔgbɔ́o Yaayá-déé sáátɪ ngónɪ lɛlɛɛdǵó, Isóo-déé kowúro-dǵó wánnáa fúkúmisi, fúkúmisi-dɪnáa wánjáádɪ sɪ beléé ke. ¹³ Káma anǵébiwá rɪɲa na Múúsa-déé waanmatí Isóo-déé kowúróo tómwá háli Yaayá. ¹⁴ A mízóolée ɪní ge, Yaayá kééna weení baanmatí sɪsɪ wángabɪsí né. ¹⁵ Weení ɪwená nɪgbamínɪ né, ɪní.

¹⁶ Weení ge mánbuzí megeezɪná zaamáánɪ kɪna kɪdéé ɪráa? Bɔjɔ́o ge nyazɪ bíya bɔjɔ́o wɔnɔ́o kóboŋga-daá bɔndóm baranáa sɪsɪ: ¹⁷ «Ǹáánóló míí foyísi, amá mídábáa. Déédée líiya yéŋdi, mídéméédɪ iwíi» né. ¹⁸ Káma Yaayá wɔɔgónɪ né, ɪdeɲɪ ɪdɔnyóo, nge bɔɔdó sɪsɪ: «ɪwená zíini.» ¹⁹ wɔɔgónɪ né, wéndǵi wónnyóo. Nge bɔɔdó sɪsɪ: «ɪbéé ceení, dǵirú na solóm nyɔ́ro ge ɪgéé; na alaháací landǵáa ge ɪdɔndɪnáa.» Amá bilé ɪmó bɪdáa ge bannanáa Isóo-déé ásénsí.

²⁰ Nna ge Yeésu waabáázi téédɪwá wentí waalá mamáaciwá tɪdáa dǵabata né yoonáa, káma tɪdekée tɪlakásɪ tɪlá túúbá. ²¹ Yeésu wɔɔdó tɪ sɪsɪ: nbusú dǵamáa na nya Korazíini! Nbusú dǵamáa na nya Betɪsayɪdáa! Káma

mamaáciwá tulá mídée né, a baraalá ti Súdóoni na Tíiri téédíwá-daá, belé baraajóo líiya bosúu kpetekini tókowá bofuná badi tɔɔlímá bɔwíli sisi baalá tuúbá bekée lakási. ²² Boro ge ménveerim míi toovonúm sisi tóm fóodi wíre, bedée founáa wánlám sɔnci na míi. ²³ Buga nyoo Kapeernawúm, nyánmaazí sisi nyángbáa Isóo-jo yáa wé? Béndisi nya háli ɔɔdɔ́a-daá. Káma maamaáciwá tulá nyédée né, a bayaalá ti tééde-daá, téedi tum tífɔnwe háli na sinje. ²⁴ Boro ge ménveerim nya sisi: tóm fóodi wíre, Sodóom-dée tóm founáa wálám sɔnci na nya.»

²⁵ Bidée saáti ge Yeésu wɔɔdó sisi: «Majaa, Mádóu Isóo ade na ɔɔdɔ́aá landó, ménzée nya kizewo nɔnɔ́a nyáámósi tulíɔa na ásénsi-dínáa wentí né, nyéeyéle biya itilí ti né. ²⁶ Ín. Bilé ge nyóózóólí né, boro ge bulá bilé.

²⁷ Majaa weejéle ma báa wenbí. Naáru féyí unyi Biyaalóu, asée Caáwóu riké, ngó bilé ge naáru féyí unyi Caáwóu asée na wenbá wɔɔzóólí sisi batílí yi né.

²⁸ Mínyóo wenbá mírɔ́ɔa bínníi míi bika mízowáána né, ɔ́ɔni mójó mánv́aá míi fɛzɔ́re. ²⁹ Igbóo médée itini mírɔ́ bika ikóni megbélém míi; káma médée fúu cɔ́o níini bika mójóo dɔyɔɔyɔɔ. Nna né, mínɔ́uú fɛzɔ́re. ³⁰ Ín, médée dɛ́ni kíkáwó féyí káále sɔ́o bika médée sɔ́oti féyí yíni.»

12

¹ Bidée saáti kɔ́m, wíre fɛzɔ́re wíre neɔ́ere ge Yeésu wéndési bilée ^a fási. Nyóosi wánjááru ɔwanbaaráa né, nge baabáázi bilée kpeé bóndowóu kibíya. ² -dínáa waana bilé né, nge bɔɔdó yi sisi: «Bee nyédée wanbaaráa wánlám wenbí dɛ́dée Mará tafa níbááwo sisi bála fɛzɔ́re wíre né.» ³ Yeésu woobúsi we sisi: «Mídákála wenbí Dáwɔɔa waalá saáti wenkí nyóosi waagɔ́ ina ɔwanbaaráa né? ⁴ Waazóo Isóo-dée bɔsaagéréɔe-de, nge wɔɔgógbóo kpónówá baalá ti Isóo saróo né botóo. Ngó bɔdafa níbááwo sisi umó Dáwɔɔa yáa ɔwanbaaráa botóo ti, asée riké. ⁵ Yáa mídákála Múusa-dée Mará-daá sisi fɛzɔ́re wíre bánlám tuméré -daá né bodónvúu fɛzɔ́re wíre-dée Mará bika badánɔ́isi? ⁶ Ménveerim míi sisi wenbí bowe cé né, bugílí Isóo-dée dɔ́ána. ⁷ A mɔ́yaaníi Isóo wɔɔdó sisi "Konyɔɔnɔ́re ge mózóólée bɔdekée sarási" né bugutoluú, mítáko ɔráa bana badayísi né bɔdóm. ⁸ Káma wenána kɔ́ yíko fɛzɔ́re wíre-ro.»

⁹ Waalíi nína né, nge weedɛɛná bedée dɔ́ána fáránídii ibó ɔsɔ́o kadaá. ¹⁰ Abaaló naáru we nína biilí unóóni. Íráa wánjáádu si bayí Yeésu nɔ́o-jo na bakɔ́ idóm né, nge

^a 12:1 12.1 bilée cɔ́o ge nyazi nmaawó

boobóozu yi sisi: «Biva níbaáwo sisi bawáázi uró fεεzire wíre?» ¹¹ Yeésu woobúsi we sisi: «Mídaá weení ge a fée kódom ge wena, nge fée umó waazála boowó-daá fεεzire wíre, idéndim ikálizí yi? ¹² Ngó uró wena fózire bicezi fée. Bilé né dédée Mará waava níbaáwo sisi bála kazóo nbi fεεzire wíre.» ¹³ Nna ge Yeésu woadó abaaló umó sisi: «Fó nyánóonu.» Ilé woadó nónu, nge nónu waawáa ibisi nyazu líni. ¹⁴ -dínáa waalí nna né, nge boobó balá sáawóra nñini báta balá na bako Yeésu né.

¹⁵ Yeésu waanú bilé né, nge waalí didaare dim didaá. Zamó kóbongu woovu yi, nge waawáázi badaá wenbá ríña bánnyaadí né. ¹⁶ Nna ge waabási we sisi békéyéle iráa utli weení umó igée né ¹⁷ na bika wentí Esáya waanmáti sisi: ¹⁸ «Isóo sisi: "Ibée médée bowotá-dóo máadá malizí yi né, unáa máábá mozóoli, wénveezi ku méwénbiré, mándúo médée Kezeja uró na iféeri zamóo wenbí biziuzée né. ¹⁹ Idánjaa yóoni, idóngoo,

idángbáázi ilowú zamóo yaaduuzidé.

²⁰ Idénbeli dugeré dínjóodi né bika idándim fitila kidéndée kazóo né hálí iyéle toovonum idi,

²¹ Yiri báa wenki wándúo tamóo uró né ikóodi"» né ikóodi.

²² Nge boogóna Yeésu uró naáru zíniwá wánbísíná yi njem na komóómúña né. Wawáázi yi hálí ilé wánmáti bika wánnáa né, ²³ nge bulá zamóo ríña bití kíndóm sisi: «Bidekéee ceení ge ?» ²⁴ Amá waanú bilé né, nge sisi: «Belizebúuli, zíniwá-dée wúro ge ceení wónđoonáa zíniwá.»

²⁵ Yeésu nyi bedée lomaazé né, nge sisi: «Laadóo wenká kadaá iráa wónyóo né, asée koojó. Téédú natiri yáa koobire neđere féyí didaá iráa tánnu damá ge djoóo né. ²⁶ A Sitáánu wónđowóo Sitáánu, wónyóo idi nbulé, bínlám nñini na idée téédú icóo tidónjom? ²⁷ Nge a na Belizebúuli ge móo mónđoonáa zíniwá, mídée wanbaaráa ní? Na weení ge bónđoonáa tí? Míwánbaaráa titiña wángúo ku mídom. ²⁸ Amá a na Isóo-dée Kezeja ge mónđoonáa zíniwá, bínwílú sisi Isóo-dée kowuro-đóo wándálí mílówótáa nbulé. ²⁹ Yáa nñini ge naáru wánbuzi isóo uró ijóo dóni né idée ikpóo igbiná, a idafónbuzi ifóki dóni-dóo umó. Asée woadóki yi na ibízi ikpóo igbiná. ³⁰ Weení iraaavóo ma né iyéena ma, bika weení idánziná ma tuuzi né, wányaaázi ge.»

³¹ «Boroozi ge ménveerim mí sisi bénjém iráa alahááci báa wenki na kudóowo báa wenki ge baadóo Isóo,

amá weení waadóo Isóo-dée Kezeŋa Đacıru-cıru ńga né, bedénjem ılé. ³² Weení waanmáti ıyısıná né, bénjem yi, amá weení waanmáti ıyısıná Isóo-dée kezeŋa né, bedénjem yi dıúúlnya kına kidaá cáńfáná lááhıra.

³³ Naanı na ıró iyúú tıwó bú kazóo ńní né, asée wooyúú tıwó kazóo ńgi. A tıwó wánnyaadí, kibıya dıdđo kudondınáa ge. Tıwó-dée bıya ge bándılı na kı. ³⁴ Mı bɔɔzá ana! Mınlám nŋını ıbíızı ıŋmáti tóm kazóo ńdı bıka mıdáávé? Káma wenbí bıizu wenbíre-daá né ge ńɔɔ wánŋmatı. ³⁵ ıró kazóo ńní wánlıızı wenbí bıjɔɔ kazóo né ge wenbí ıwená kazóo ńbí né bıdaá, ıró kídavéénúu ılıızı wenbí bıdaavé né wenbí ıwená bıdaavé né bıdaá. ³⁶ Mėnveerım mı sısı: Tóm fóodı wıre, ıráa wándınáa bɔnɔɔzı tóm-bú tıte ńní weení baanmáti né. ³⁷ Káma wentı rıŋa nyáanmáti né, tınaa sı bafɔɔná na nya na beđéézi nya yáa bako nyódóm.»

³⁸ Nna ge Mará wlıdđaa nebere na woódó Yeésu sısı: «Kóɔɔnı, dɔzɔɔlée ńlá dđaa maamáacı nakırı.» ³⁹ Yeésu woobúsi we sısı: «Zaamáanı kına kídée ıráa badaavé bıka badánzımná Isóo riké né, bɔnbɔɔzı sısı bála maamáacı, amá Inúusa-dée ńgi baası badádanáa nakırı. ⁴⁰ Káma ńŋınáa Inúusa waalá wé náádóozo nuvoowú na ıdaawó tınde kóɔɔnde lóodi-daá né, bılé dıdđo ge sı ılá wé náádóozo nuvoowú na ıdaawó ade laadóo-daá. ⁴¹ Tóm fóodı wıre Ninııvi téedi-daá ıráa wángɔrɔɔna zaamáanı kına kídée ıráa bako bɔdóm, káma Ninııvi ńba waalá túúbá bekéee balakası saátı wenkı baanı Inúusa-dée waázu né. Ngó sinje-daá, naáru we cé waagılı Inúusa. ⁴² Tóm fóodı wıre, Sebáa laadóo-dée wúro aló wángɔrɔɔna zaamáanı kına kídée ıráa, ıko bɔdóm káma waagálıńá dɔo bolını ıkónı iwélési wúro Sulemáána-dée ásénsı. Ngó sinje-daá, naáru we cé waagılı Sulemáána.

⁴³ A Zıını waalı ıró ɔɔ, kınbođé ge kıngabısí dıdáare wlıŋa ńde-daá kınjáadı yaaveezıdđé, amá kídónyúu. ⁴⁴ Nna né kındóm sısı: «Mánbısí médee dđána wenká máagalı kadaá né.» A kídála ge kımɔɔná ke naáru féyı kadaá, bángbári ke bɔnyóɔzı, ⁴⁵ ńna né kınbođé kıkájaa zıınıwá lobe tigidaavéénıti waagılı kımı né, na tıkónı tisúu ńna. Bıgedeezıya, ıró ımó ıdee kidaavéénıti wánglılı kađaa ńdı. Bılé ge zaamáanı kına kídée ıráa kidaavéénáa sı betená.

⁴⁶ Yeésu bamáa zamóo ŋmatınáa ge ıgɔɔ na ıgoobıya baadála bazıńée aso bánjáadı sı banmatıná yi. ⁴⁷ Nna ge naáru woódó Yeésu sısı: «Bee ngɔɔ na ngoobıya bazıńée aso bɔzɔɔlée sı banmatıná nya.»

48 Nna ge Yeésu woobúsi weení waanmatiná yi né sisi: «Weení ge mɔgɔɔ? Wenbá ge mogoobiya?» 49 Nge waawíli iwanbaaráa na inóóni itó sisi: «Bee mɔgɔɔ na mogoobiya. 50 Weení iríŋa wánlám majaa iwe isóódaá né izoolím né, ilé ge mogoobú aló yáá abaaló yáá mɔgɔɔ.»

13

1 Bidée wíre dím, nge Yeésu waalí daána-daá ibó icoó luré kóbɔ́ŋde-jó si iwíli iráa Isóo-dée tóm. 2 Nge zamóo kóbɔ́ŋi waalára kumilná yi háli biiyéle ikpa kpírúú-daá icoó bika zamóo síŋée lím nɔ́-nɔ́. 3 Waawíli zamóo kímí tómwá dabata na tóm-geezire. Nge woódoó we sisi: «Wíre ge iró naáru woobó ivoó-daá kúqúúdi larí^a. 4 Wánlarí né, nge natíri waazála níbááwo-níbááwo, nge simsi woogóni síqí ti. 5 Natíri waazála bó-daá lénlé téédí tɔ́qóo né, nge tuján tnyo káma téédí telím. 6 Wísi woogóni sisáa né, nge bunyóo ti, nge tiwíli káma wóózi tafíya. 7 Kúqúúdi natíri waazála soozóózi-daá, nge soozóózi waabíi sunyóo ti. 8 Natíri waazála téédí kazóo nídi-daá. Nge tilé tiɔɔ bíya; nakíri núnówá, nakíri niidóozo nakíri dɔ́qɔ ákóosaaláa.» 9 Nge Yeésu waadási sisi: «Weení iwená nɔ́gbamíni né, íni.»

10 Nna ge Yeésu-dée woogódúu ijó bɔ́bɔ́ózi yi sisi: «We-ro ge nyánŋmatináa iráa na tóm-geezire bilé?» 11 Nna ge Yeésu woobúsi we sisi: "Mínyóo né, Isóo waava míi sisi itílí idée -dée ásíiri, amá belé né idafa we ki. 12 Káma weení iwená né, bándasí yi na iyuú bíbá bíqóo; amá weení ivéyína né, bénleé cókoyóo wenká iwená né. 13 Wenbí boro mánŋmatináa we na tóm-geezire né ge sisi bebeéna amá badánnáa; bénwelesí amá badánni cánfána baníi bugutoluú. 14 Bilá bilé ge na wentí Ezáya waanmáti sisi:

«Mínbá iwélési amá mídánni,

mínbá íbéém amá mídánnáa

15 káma zamóo kina kiwenbiré waagbízi,

baabísi nɔ́gbadóni-dínáa

boovu baazá

na bákána na baazá

yáá baníiná banɔ́gbamíni

na bitekiná bewenbé

balá túúbá na melée we» né ikóódi.

16 Bɔ́ga mínyóo né, mɔnaa wenbi-níini dínáa, káma mízá wánnáa bika mínɔ́gbamíni wánní. 17 Ménveerím míi toovonúm sisi dabata na iráa dabata boovu Isóo na

^a 13:3 13.3 Bɔ́jóo ge nyazi qédée cé bánlarí nmaawó fɔ́o-daá né

toovonúm né bɔɔzɔ́ólí sɪ bana wenbí míbeéna dʒó né, amá badana; baní wentí mínnú dʒó né, amá badaní.

18 «Bilé né, iwélesi uní duurú umó idée tóm-geezire kutoluú. 19 Wenbá bǎnní -dée tóm bika badánnu tigutoluú né cɔ́ɔ ge nyazi níbááwɔ-níbááwɔ lé kúdúúdi waazála né. Sitááni wóngóní ge ikpezí wenbí boodúu bewenbé-daá né. 20 Weení wánní Isóo-dée tóm na ɪcǎŋ umɔ tɪ na wenbi-niini né cɔ́ɔ ge nyazi bó-dáa lénlé kúdúúdi waazála né. 21 Amá wóózi féyí né, tidénleerí. A bígée nɔwóya yáá fúkúmsi waadála yɪ Isóo-dée tóm-ro, wánbɪsɪ ɪwórɔ. 22 Weení wénwelesi Isóo-dée tóm na iyéle dʒúúlɪnya lomaazé na dʒó́le-dée ayiila unyɔ́ tɪ bika ɪdánɔ́ɔ bíya né cɔ́ɔ ge nyazi sɔɔzɔ́ɔzi-daá lénlé kúdúúdi waazála né. 23 Wenbá bǎnní Isóo-dée tóm bika bǎnní tigutoluú né cɔ́ɔ ge nyazi téédɪ kazóó ndɪ wentí-daá lénlé kúdúúdi waazála né. Bɔɔ ge wánɔ́ɔ bíya; naáɔ nɪnɔ́wá, naáɔ nɪdóozo, naáɔ ákóosaaláa.» 24 Nge Yeésu weedékéézɪ we tóm natírɪ sɪsɪ: «Íbée wenbí bɛngɛezenáa né: Iɔ́ naáɔ wooduuná kúdúúdi kazóó ndɪ ɪwóó-daá. 25 Wíre nuvoowú iráa rɪŋa wónɔ́m né, nge ɪrɔ́ umó ɪbádáa wɔɔgóná nyíɪɪ tɪtɛ ndɪ ɪsɔ́ ɪlé idée bilée-daá **b** bika ɪdée. 26 Kídʒídi wɔɔnyɔ́ bɪɔɔ bíya né, nge nyíɪɪ tɪtɛ ndɪ dʒɔ́ɔ waadɔ́ tɪlɪ. 27 Nge dʒaána-dóo-dée bɔwɔ́tá-dɪnáa wɔɔgónɪ bɔ́tɔ́ yɪ sɪsɪ: «Kóɔnɪ mányɪ sɪsɪ kúdúúdi kazóó ndɪ ge nyóóɔ́úu nyónɔ́ɔ-daá ya. Le ge nyíɪɪ tɪtɛ ndɪ waaluná?» 28 Nge woobúsi we sɪsɪ: «Íbée naáɔ waalaná bilé.» Nna ge idée bɔwɔ́tá dɪnáa sɪsɪ: «Bilé né nyóɔ́olée sɪsɪ dʒibó dʒikpezí nyíɪɪ tɪtɛ ndɪ tɪmʒ?» 29 Nge ɪlé sɪsɪ: «Aayí, ɪkókó ikpezí bɪkpedína kídʒídi. 30 Iyéle birɪŋa bɪbɪ hálɪ kóm sáátɪ. Sáátɪ kɪmí, ménveerím komɔ́áa sɪsɪ: "Igó nyíɪɪ tɪtɛ ndɪ ɪfókɪ na ɪsɔ́ tɪ nimíni, bɪga bilée né, a míígɔ́ kɪ bité, iboná kɪ ɪbírɪ mégbewú-daá".»

31 Nge Yeésu waadánmáti we na tóm-geezire neɔ́ere sɪsɪ: «Íbée wenbí bɛngɛezenáa né: kaalɪ bánɪnáyóó bú ɪrɔ́ wɔɔgbóo ɪdúu ɪwóó-daá né ge^c. 32 Dóóziwá bánvarím né-dée bíya-daá, ɪgée kúmúu ge, amá a wɔɔnyɔ́, na ɪbɪsɪ tikini-daá tikú kóɔnɔ́ŋɪ hálɪ simísi wóngóní síngáa sídée dʒéndéla kɪdée wɪláázɪ-daá.» 33 Nge Yeésu waadánmáti we na tóm-geezire neɔ́ere sɪsɪ: «Íbée wenbí bɛngɛezenáa né: kɔ́ɔɔ ge nyazi faadɪnɪ aló wɔɔgbóo ifuudiná kpónó molóm agúwee natúdóozo nge bɪga kazóó né ge.»

b 13:25 13.25 bilée cɔ́ɔ ge nyazi ŋmaawó, bánvarím kɪ Israyélɪ laadóo-ro, kɪnáa bánlanáa kpónó molóm ^c 13:31 13. 31Tɪwó bú weení dʒógbóo dʒikɛzɪná bánɪnáyóó né, Israyélɪ bíya-dée, idée tikú ge bánjáa sɪsɪ Senevéé.

³⁴ Na tóm-geezire ge Yeésu waanmatiná zamóo tómwá tina tiríja. Iɗanmáti natíri bidekéé na tóm-geezire ³⁵ na bika wentí waanmáti sisi:

«Mónvulúu mónóó manmatiná we na tóm-geezire.

Mónbɔwóu wentí tumósée ɗoo baalá dǔúlínya» né ikóódi.

³⁶ Nge Yeésu weeyéle zamóo idée ɗaána. Nge woogódúu ɲó botó yi sisi: «lizi ɗaa fɔó-daá nyíidi tite ndi-dée tóm-geezire kutoluú.» ³⁷ Nge woobúsi we sisi: «Weení woodúu kúdíúdi kazóo ndi né ge , ³⁸ fɔó ge dǔúlínya. Kúdíúdi kazóo ndi ge wenbá badúná né. Nyíidi tite ndi ge wenbá bovoó kidaavéénúu né. ³⁹ Ibéere weení woodúu nyíidi tite ndi né ge . Kóm sáati ge dǔúlínya-dée koróo. Buga komɗaa ge . ⁴⁰ Nɲináa bánlizi nyíidi tite ndi na bosó ti nimini né, bilé ge si bilá dǔúlínya koróo. ⁴¹ wéngedirii idée malááyikawá balzi idée kowúróo-daá wenbá ríja bénjeli baranáa wánlám alaháaci né na wenbá ríja bánlám bidaavé né ⁴² na bɔlo we nimini kóbɔní-daá, rína ge bénwii balá manyi lé. ⁴³ Bidée sáati kumí né, toovonúm-dínáa wéndée nyazi wísi bilé bajaa-dée kowúróo-daá. Weení ɲwená ɲigbamini né, ínii.

⁴⁴ cɔóo ge nyazi ɗóole baamósi ɗe fɔó-daá ge naaru waalú ɗiro né; ilé ɗɔɗɔ wándamosi ɗe ge na ɲɲináa biɲóo yi niini né, wónbodé iyá wenbí ríja ɲwená né na ɲmo fɔó kemí. ⁴⁵ tɔɔɲóo ge nyazi béédééere-dóu weení wánjáadi kejiɓiya kazóo ríba né. ⁴⁶ Wooyuú liide-boné keji-bú né, nge woobó iyá wenbí ríja ɲwená né ibó ɲmo yi.

⁴⁷ tɔɔɲóo ge nyazi biruú bónlɔo tenkú-daá na kikóbúu tiiná ndi-ndi né. ⁴⁸ A tiiná woozu biruú, na banára ki balúná kpaam-ro, na balzi tiiná kazóo ríná baɗɔ ɗɔkíni-daá na bebedi weená avéyina fózíire né. ⁴⁹ Bilé nóo ge si bilá dǔúlínya koróo. wánɗóu balí na bata balzi toovonúm-dínáa fɔolóo, badaavé né fɔolóo, ⁵⁰ na bɔlo badaavé né nimini kóbɔní-daá. Nna ge bénwii balá manyi lé.

⁵¹ Nge Yeésu wɔɔbóózi ɲwanbaaráa sisi: «Míini wentí ríja máanmáti ɗó né tigutoluú?» Nge belé boobúsi yi sisi: «Íin.» ⁵² Nge Yeésu wɔɔdó we sisi: «Mará wíliɗó weení baawíli yi -dée tóm né cɔó ge nyazi ɗaána-dóu weení wánlizi idée ɗóole-daá kífabi na kíɓiɓi né. ⁵³ Yeésu waanmatiná tóm-geezire tómwá tina bité né, nge waalú ɗiɗáare ɗim ɗidaá. ⁵⁴ Nge weeɗée téedi wentí-daá wɔɔjóo ɲbí né; nge wánwíli iráa Isóo-dée tóm bedée -daá. Nge bilá belé bití bóndóm sisi: «Le ge wooyuúna áseńsi na maamáciwá tina? ⁵⁵ Manyi sisi káfínta biyaaló nbilé?

Manyi sɪsɪ ɪɔɔ ge Marɪyáma bɪka igoobiya ge Yaakúbu na Ísɪfu na Sɪmóónɪ na Yuudée ge? ⁵⁶ Manyi sɪsɪ dʌna igoobiya aláa rɪŋa ge cé ya. Nge le ge umó wooyúna bɪna bɪrɪŋa?» ⁵⁷ Nge bedée banyɪ Yeésu né wɔɔɔ we níbááwɔ sɪsɪ bafa yɪ toovonúm. Nna ge Yeésu wɔɔɔ we sɪsɪ: «Bánv́aa gírímá báa lé, asée ɪdéédɪ na ɪdʌána-daá baasɪ ge b́engb́eenáa yɪ.» ⁵⁸ Téédɪ tɪm tɪdaá, Yeésu talá mamááciwá dʌbata káma badafa yɪ toovonúm.

14

¹ Bɪdée sáátɪ kɪm, Eróódi^a weení wéndʒi kowúró Galilée né waaní bánɲmatɪ Yeésu-dée tóm. ² Nge wɔɔɔ ɪdée bɔwɔtá landʌa sɪsɪ: «Író ceení dʒ, Yaayá ge. Weevé ɪsɪdʌa lowótáa-ro ge ɪwená yíko wánlám mamááciwá.» ³ Wúro waamáázɪ bilé káma waavónyéli bakpa Yaayá baɔɔ yɪ agbaran-gbára bɔɔ sáraka; káma Wúro Eróódi wɔɔgbóo igoobú Filípɪ dʒeló né, ⁴ Anđébi Yaayá wɔɔɔ yɪ sɪsɪ: «Ndómóóná nlá bilé.» ⁵ Wúro Eróódi wɔɔzólɪ sɪ ɪkɔ yɪ, amá wánnɪ zamóo nundáare, káma kilé kiɪdéezi sɪsɪ Yaayá kée ge. ⁶ Ngó nbéém né, Wúro Eróódi-dée ɪoró wíre tɔzɪ-dée jɪngáarɪ wíre waadála né, nge weelée waabáa zamóo bayáa kɪ dʒina né kɪzá-daá. ɪdée báare waalá wúro kazóo. ⁷ Nge Eróódi woɔɔuná sɪsɪ báa wé ge wɔɔbózi, umó wánv́aa yɪ. ⁸ Bɪnáa bú ɪɔɔ waadasi yɪ tóm sɪsɪ ɪto sɪsɪ: «Fa ma cé Yaayá kojúó télélé-daá.» ⁹ Wúro laakáarɪ waagoró. Amá ɲɲnána woɔɔuná zamóo bayáa kɪ dʒina né ɪzá-daá né, waava wéɔe sɪsɪ bókgóná aléere Yaayá kojúó. ¹⁰ Nge weedɪri bekéje Yaayá kojúó sáraka-daá. ¹¹ Bɔɔgóná kojúó télélé-daá becéle aléere, nge ɪlé wooboná kɪ icéle ɪɔɔ. ¹² Nge Yaayá-dée wɔɔgónɪ bokpóo ɪɔɔnóó behi; nge boobó bekeveeri Yeésu.

¹³ Yeésu waaní tóm tɪm né, nge wɔɔgbóo kpírúó ɪdée faɔama-daá ɪɔɔɔɔ ɪlanáa ɪráa bolini. Zamóo waaní bilé né, nge kulí téédɪwá-daá kifɪ yɪ. ¹⁴ Yeésu weedɪ kpírúó-daá né, nge waana zamóo kóɔngɪ. Nge kɪdée tóm waalá yɪ konyóm. Nge waawáázɪ bedée kodɔndɪnáa. ¹⁵ Dʌanɲna waalá né, nge Yeésu-dée woogóduu ɪjɔ bɔtɔ yɪ sɪsɪ: «Dʒójóna téédɪ bolini ngó kɪdʌánɪ, bilé né feeri zamóo kɪdée tee-bízi-daá kɪkámó kɪdɪm kɪdɪ.» ¹⁶ Amá Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Bɪɔbózi sɪsɪ bobó dʒelí, mídíɲna ɪva we kɪdɪm beɔi.» ¹⁷ Nna ge belé bɔɔɔ yɪ sɪsɪ: «Kpónówá natónówá na tiiná náále ge dʒójó cé.» ¹⁸ Nge Yeésu wɔɔɔ we sɪsɪ: «ɪgóná ma Kpónówá natónówá na tiiná náále amó

^a 14:1 14.1 Eróódi ceení ge bánjáa sɪsɪ Antipástɪ, ɪjaa tóm ge baagánmatɪ kojúó 2.1-daá.

cé.»¹⁹ Nge waava wéde sisi zamóo icoo ade nyíidi-ro. Nge woogbóo Kpónówá natónówá na tiiná náále amó, ɪsá ɪsóo buró. Bilé bowóró ge weebelí kpónówá, ɪkpóo ti icéle batára zamóo.²⁰ Baríja bɔɔdóo bɔfóo. Fɔɔlási sɪga woɔdóózi né woozu dɔkínɪ fuú na natíle.²¹ Abaaláa nyazi míili noónówá bilé weedɪ ná kíjím bí, ngó badakála aláa na bíya.

²² Bilé bujáj bowóró ge Yeésu waajaári sisi bákpa kpciónú-daá bete umó níbaáwo betesíná fɔɔlúo kɪganáa. Bidée saátɪ né, umó iyéle zamóo ɪya dɔmá.²³ Weeyéle zamóo ɪya dɔmá bité né, nge waagba bús-daá sɪ ɪsóo ɪsóo. Kɪdáánɪ né, ɪwe nína iriké.²⁴ Kpciónú wánláná laadóo bolini ge lím wángorúo binyóo kɪ, káma fefelimá wónyóo kɪ.²⁵ Asobáa ge Yeésu woogónɪ ɪwanbaaráa-jó wánganɔɔyé lɪré kóbońde-ro.²⁶ Wanbaaráa waana ɪ wánganɔɔyé lím-ro né, nundáare waazúo we bóndóm sisi: «Asínálɪ ge.» Nge baabáazi agogo.²⁷ Nna-nína Yeésu woɔdó we sisi: «ɪdókɪ mídi, mós ge, ɪkánɪ nundáaré.»²⁸ Nna ge woɔdó ɪ sisi: «Dádúo a toovonúm nyánaábílé, fa ma níbaáwo manóm lím-ro mɔngónɪ nyójó.»²⁹ Nge Yeésu woɔdó ɪ sisi: «Kɔnɪ.» Nge waalɪ kpciónú-daá, wánɔɔyé lím-ro wéndéé Yeésu-jó.³⁰ Amá waana fefelimá-dée dónɪ né, nge nundáare waazúo ɪ. Nna ge waabáazi lím-daá tím. Nge woogóo sisi: «Dádúo, lee ma.»³¹ Nna-nína ge Yeésu woɔo núnɪ ɪdókɪ , nge woɔdó ɪ sisi: «Nyédée toovomúm fáa tɔdóo, ngbaalá nyáálá sika?»³² Baabási bakpa kpciónú-daá né, nge fefelimá waazála.³³ Nge wenbá bowe kpciónú-daá né boogúu ɪ téédɪ bótó sisi: «Toovonúm ge, nyójó ge .»

³⁴ Beedési lɪré kóbońde bité né, nge beedɪ Genezaréeti téédɪ-daá.³⁵ Téédɪ tím tídaá ɪráa waadɪlí ɪ, nge beegíli beféeri ɪráa fárándí kɪm kɪríja kídaá, nge bɔogóná ɪ kodɔndúnáa ríja.³⁶ Nge baavínɪ ɪ sisi ɪyele kodɔndúnáa itekiná báa ɪdée tóko njóúre riké. Nge wenbá baríja beedekiná né, baawáa.

15

¹ Bilé bowóró né, nge na waalúná Yerusalém bókónɪ Yeésu-jó, nge bɔɔbóózi ɪ sisi: ² «Ngbaalá ge nyédée tónvúu caajaanáa-dée taáde? Káma badánzam banóózi naaní beɔɔ kíjím.» ³ Yeésu woobúsi we sisi: «Mínyóo ní, we-ro ge mínyɪsúnáa ɪsóo-dée Mará mídée taáde-ro? ⁴ Káma ɪsóo woɔdó sisi dɔɔzi ngɔɔ na njaa, nge woɔdótóm sisi weení waalá ɪɔɔ yáá ɪjaa láálɪ né mɔóna bakɔ ɪ. ⁵ Amá mínyóo mindóm sisi: "A naáru woɔdó ɪɔɔ yáá ɪjaa sisi: wenbí máázɪ sɪ malá nya kɔjɔowɔ na bɪsɪná nya né, mógbóo bɪ

malá Isóo saróo, ⁶ bidokúti búbóozı bodóo idóozı ıjaa". Bulé ge míídée caajaanáa-dée taáde-ro mínjoolı Isóo-dée tóm. ⁷ Munáavikiwá, Esáya wená toovonúm waavóndóm míró sısı:

⁸ "Na ntóonı ge zamóo kına kinyaanáa máyıde,

amá kiwenbiré cóo na ma bolını,

⁹ Faala ge bánlám sısı bénzeé ma

káma wentı bánwılı né kée ıráa-dée Mará ge."»

¹⁰ Nge Yeésu waayáa zamóo itó kı sısı: «Iwélesi inı kazóo. ¹¹ Bıdekée wenbí bınzoo ıró noó-daá né wényelii kó , amá wenbí bınlí ınóo-daá né ge.» ¹² Nge Yeésu-dée woogóduu ıjó botó yı sısı: «Nyáádılı sısı wentı nyáánmátı né tıgúo laakáarı?» ¹³ Nge woobúsi we sısı: «Tıwó wenkı rııa majaa weení ıwe né tođúu kı né, bėngbezı kı. ¹⁴ İyéle we, njema wéngeti kó njema. Ngo bulé ge a njem wéngeti kó njem, beléeni bánzálı bəowó-daá.»

¹⁵ Nna ge sısı: «lızı dıáa tóm nyéégéézi tı dıó né tigutoluú.»

¹⁶ Nge Yeésu sısı: «A bulé mínyóo dıdıo mívényına tılı dıdıo? ¹⁷ Mıısi sısı wenbí rııa bınzoo noó-daá né, bındım lóodi-daá ge na bulı bıdée dıyáásó-daá? ¹⁸ Amá wenbí bınlí ıró noó-daá né wánlııná wenbiré-daá ge. Nge bulé binyelii kó ge ıró féyı dacırı-cırı. ¹⁹ Bulé né wenbiré-daá ge lomaazé tıte ıná wánlıınáa: bee ıráa kúo, ıró ılı ıwaaló yáa ıdeeló wóro, wásangarıtı, ımılım, serıya tıte ıngı, na ıráa tóodu. ²⁰ Wenbí binyelii ıró féyı dacırı-cırı né nbulé. Amá ıró ıdı kıdım ıdasám ınóozı tényelı ıdánlam dacırı-cırı.»

²¹ Yeésu waalı ınna né, nge weedée Tıiri na Sidóonu farándı. ²² Nge Kanáanı aló naáro ıwe farándı kım kıdaá né woogónı ıjó wóngoo sısı: «Nu mágonyom Kóbónı, Đawóda . Zıını ibaná kınjaarı médee aléere.» ²³ Amá Yeésu tobúsi yı báa tóm-bú. woogóduu ıjó né, nge belé bəodó yı sısı: «Đoo yı, káma ivoo dıáa wánjaarı dıáa na agogo.» ²⁴ Nge Yeésu woobúsi sısı: « tıdelém né tiriké tıro ge beegediri ma.» ²⁵ Amá aló ceení woogónı isóm waazá-daá ıfını yı sısı: "Đádúo, lee ma" ²⁶ Nge Yeésu woobúsi yı sısı: «Bıvényı kazóo sısı bəkpóo bıya-dée kııdım boló fáa-bıya.» ²⁷ Nge aló sısı: «Toovonúm ge, amá fáa-bıya wánjalaazı cóko wenkı kınlí sıdınáa-dée tébiri-ro bınzalı né sındji.» ²⁸ Nna ge Yeésu woobúsi aló ımó sısı: «Đógóo nyédée toovonúm fáa woodóo. Isóo ıfá nya wenbí nyóozóolı né.» Sáatı kım nóo dıdıo ge ıdee aléere waawáa.

²⁹ Bulé bəowóro né, nge Yeésu waalı ınna ıdee Galilée ııre kóbónde-jó. Nge waagba búo-daá itı ıcóo. ³⁰ Nge zamóo kóbónrı woogónı ıjó kígána novó-dınáa na njema na wenbá

biilí we né, na komóómúsi na kodondínáa nebére dɔdɔ. Nge boogoná we bastí Yeésu novó-jó. Nge Yeésu waawáázi we. ³¹ Bilá zamóo máádé kina komóómúsi wánɲmatí né, na biilí we né baawáa né, na novó-dínáa wánnɔɲé bazuzéé né, na njema wánnáa né. Nge kiɔdózi Israyéeli-dée Isóo.

³² Nge Yeésu waayáa itó we sɪsɪ: «Zamóo kina kijóo ma konyóm, káma wé náádóozo nbulé kiwe mójó né, ngó kivyína nabóro si kidji. Mádánjaa monóo ki sɪsɪ kíkpe bika kidedji nabóro, na kíkókónu kiwí níbaáwo-daá.» ³³ Nge woobózi yi sɪsɪ: «Lé ge dónyúuna kpónówá faɔáma kina kadaá bitála zamóo ɲɲínáa kina kidji kifóo.» ³⁴ Nge Yeésu woobózi we sɪsɪ: «Kpónówá ɲɲíní ge míwená.» Nge boobúsi yi sɪsɪ: «Tɪro lobe na tiiná yáawá cóko dɔ.» ³⁵ Nge waava wéde sɪsɪ zamóo ɪcóo ade. ³⁶ Nge woogbóo Kpónówá lobe tumí na tiiná amó. Waazá Isóo bité né, nge weebelí ti ikpóo icéle iwanbaaráa batára zamóo. ³⁷ Barɲa boodóo bofóo. Foolási suga wanbaaráa woobózi né woozu dɔkɲni lobe. ³⁸ Abaaláa míli ɲɔɲnázá weedji ná kidjím buní, ngó badakála aláa na biya. ³⁹ Yeésu weyéle zamóo ɲya ɔamá wóró né, nge waagba kpíroo-daá ɪdée Magadánu farándí-daá.

16

¹ na woogóduu Yeésu-jó si bayí yi kodoká. Nge boodó yi sɪsɪ ɪla maamáaci nakiri kɲnwilí sɪsɪ Isóo-jó ge waagálíná né. ² Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «A ɔaanɲa waalá, míndóm sɪsɪ Isóodáa wénjém káma ɲmíndu weezéé. ³ Bika téeré né míndóm sɪsɪ: sinje isóodáa féyí dɔyí-dɔyí káma bivóo biyaajemáa. Bilé ge mínyi mínbeenáa isóodáa míndaaazí saátíwá. Amá wentí tɲnlám leledɔ né ge mísi. ⁴ Zaamáanu kina kidée iráa badaavé né bika bánlí Isóo wóró né bónboozí maamáaci. Amá Inúúsa-dée maamáaci baasi badánnáa nakiri.» Nge Yeésu weyéle we ɲna ɪdée.

⁵ beedési luré kóboɲde-dée fúu lí ɲɲi-ro né, boozóo boɔokpóo kpónówá. ⁶ Yeésu woobó we sɪsɪ: «Ilá laakáaru na na -dée faadɲni bánvoodínáa kpónó né.» ⁷ Yeésu woobó bilé né, wanbaaráa waamáazi sɪsɪ bemí boɔokpóo kpónówá-ro ge woobó bilé. ⁸ Amá Yeésu waadilí bedée lomaazé. Nge woobó we sɪsɪ: «Mídée toovomúm fáa tɔdɔ, ngbaalá ge mítmáazi sɪsɪ mídókógbóo kpónówá-ro né ge. ⁹ Mídánu tá kazóo? Míyáádoozée kpónówá natónówá iráa míli ɲɔɲnówá woobóo bika né, na kpónó dɔkɲni ɲɲíní buga ikpóo ikpedína né? ¹⁰ Yáá míyáádoozée kpónówá lobe iráa míli ɲɔɲnázá woobóo bika né na kpónó dɔkɲni ɲɲíní buga ikpóo ikpedína né? ¹¹ ɲɲíní ge mídábíizi iní

sisi bidekée kpónówá-déé-ndi ge mánñmatí sáati móódó míi sisi íla laakáári na Faríizí-dínáa na Sadusée-dínáa-déé faadíni bánvòodínáa kpónó né?» ¹² Nna ge baani sisi idotó sisi bála laakáári na faadíni bánvòodínáa kpónó né, amá Faríizí-dínáa na Sadusée-dínáa-déé wentí bánwílí uráa né ge báláná laakáári.

¹³ Yeésu waadála Sezaarée téedi wentí wúro Filípu waama ti né tidée fárándí-daá né, nge woobóózi iwanbaaráa sisi: «Íráa-déé ñmatire-daá, weení ge kée.»

¹⁴ Nge belé boobúsi yi sisi: «Nebéere sisi nyóó ge , nebéere sisi , nebéere dudu sisi nyanaa yáa anqébiwá-daá naáru.»

¹⁵ Nna ge Yeésu woobóózi we sisi: «Mínyóó mijó ní, weení ge mégéé?» ¹⁶ woobúsi yi sisi: «Nyóó ge , Isóo weezuú-dóo Biyaaló.»

¹⁷ Nna ge Yeésu woobúsi yi sisi: «Símóon Inúúsa biyaaló, nyóoyúu wenbi-niini káma bidekée iró waawili ná nya wentí nyáñmatí ti djo né, amá majaa weení iwe isóódáá né ge. ¹⁸ Nge móó ménveerim nya sisi nyégéé Bóore ge, nge bóore dím díró ge si mama médée koduuziya. Símm títu na bidée yíko bidánbuzi bílá ke nabóru. ¹⁹ Ménjelii nya -déé sáafíwá. Wenbí si nvóki bi ade laadóo-ro né bónvóki bi isóódáá, bika wenbí si nbódi bi ade laadóo-ro né, bónbođi bi isóódáá.»

²⁰ Nna ge waabási iwanbaaráa sisi békéféeri naáru sisi umó ge .

²¹ Síná sáati kím ge Yeésu waabáázi wílí sisi bínboózi umó ibó Yerúsalem ina wahála dábata na sarási landáa kóbónáa na nóózi-daá, bako umó amá we náádóozo wíre umó wánbisi ífé ilí isidáa-daá.» ²² Nna ge waanára yi iluná kpómóó, nge weegiziná yi itó yi sisi: «Isóo wénverii nyóóó Đádóo. Aayí wentí nyáñmatí djo né tidónmóóná nya.»

²³ Amá Yeésu weegéézi idi né, nge woódó sisi: «Laná ma bolini Sitááni! Nyégéé ma kóóká ge máníbaáw-ro, káma nyólómaazé tekée Isóo-déé ínná, amá uráa-déé ínná ge agée.»

²⁴ Nge Yeésu woódó iwanbaaráa sisi: «A naáru soólée si ifu ma, ikizi idi bika ikpóo idée dñni abelí akóo ikónú ma.

²⁵ Káma weení wánjáadi si ilée iweezuú né wénbedí ki, amá weení wénbedí ki móróózi né, wóngoyuú ki. ²⁶ Iró idi dñúúlinya ríña amá íbedí iweezuú né, we ge bívóóziire? Yáa we ge wánbuzi ífere na umó iweezuú? ²⁷ Káma wángabisi na ijaa-déé -daá ina idée na ífere báa weení biluná wenbí báa weení waalá né. ²⁸ Ménveerim míi toovonum sisi nebéere we cé, badánzím naaní bana ikóni nyazi wúro.»

17

¹ Wé lođo wóró né, Yeésu woogbóo na Yaakúbu na igoobú Yuháani bobó bakpa bóu kóbónđi nakírú-ro bogojóó

beriké. ² Baazá-daá nána ge Yeésu-déé yáásí wεεgée, nge waazá-daá wéndée nyazi wísi bilé, nge idée kpíná izóóna né waavólo pári-pári nyazi dɛnyem. ³ Nge toozóóní waana na baadɔ balí bána Yeésu bánɛmatí. ⁴ Nge wɔɔdó Yeésu sɔsɔ: «Ǿádóu, dǾédée cénjé cɔwóu wánlám kazóo. A nyózoólée, mónzuú kéréézí nasúdoozo cé: Nyóó kóɔmóo, Múúsa kóɔmóo, Eliya kóɔmóo.» ⁵ Ibamáa ηmatire ge, ηmɛnóó nakírí kɛnyelédjɛ né woovu bɔrɔ. Nge baaní lowú nakírí ηmɛnóó-daá sɔsɔ: «Ceení ge mebiyaaló weení máábá mɔzóló yi né. Iɔ ge máádó médée sɔólím ríɛa. Inuná yi.» ⁶ Wanbaaráa waaní bilé né, nundáare waabá bilá we becé basála benyé íbá ade. ⁷ Amá Yeésu woogódúu bɔjɔ itekiná we itó we sɔsɔ: «Iɔrɔ nundáare íkalá mí.» ⁸ Baagósi ízá né, badana naárɔ, Yeésu riké ge baana. ⁹ Bɔwe béndím bóu né, nge Yeésu waabási we sɔsɔ: «Ikefééri naárɔ wenbí mííná cé né hálí ífé ulí ísɔɔáa-daá.» ¹⁰ Nna ge wanbaaráa wɔɔbóózi Yeésu sɔsɔ: «We-rɔ ge wánɛmatí sɔsɔ asée Eliya wángábisi naaní?»

¹¹ Nge Yeésu woobúsi we sɔsɔ: «Toovonúm, Eliya wángábisi na inyóózi báa wenbí.» ¹² Amá ménveerím mí sɔsɔ Eliya wángábisi. Badatlí yi, nge baalaná yi wenbí bolowú fáa bí né. Bilé dɔdɔ ge si ina wahála bɔjɔ. ¹³ Nna ge wanbaaráa waadlí sɔsɔ -dée tóm ge wóndóm.

¹⁴ Yeésu na íwanbaaráa baadála zamóo-jó né, nge iró naárɔ wɔɔgóni íká íɔóná Yeésu ízá-daá itó yi sɔsɔ: ¹⁵ «Kóbóní, nɛ mebiyaaló kɛnyómí, kazáladéédí wená yi wényelém páá. Wándarázálí nimíni yáá lím-daá. ¹⁶ Móógóna yi nyédée wanbaaráa, amá badabíízi bawáázi yi.» ¹⁷ Nna ge Yeésu sɔsɔ: «Zaamááni kɛna kídee iráa badafa Isóo toovonúm bíka badaavé né! Wé níɛnɛ ge móngúti mɔjɔo míjɔ? Wé níɛnɛ ge mógúti mɔdɔkí mí? Iɔóná ma bú umó cé. ¹⁸ Nge Yeésu waagazí zíini kɛnjaarí bú umó né kícáj kílí irɔ, bú ícáj íwáa nána nána. ¹⁹ Nge wanbaaráa woogódúu Yeésu-jó bɔbóózi yi bána yi beriké né sɔsɔ: «Ngbaalá ge dɔó dǾadábíízi dɔdɔo zíini kɛní?» ²⁰ Nge Yeésu woobúsi we sɔsɔ: «Káma mídee toovonúm fáa tɔdɔo. Ménveerím mí toovomúm sɔsɔ a mídee toovonúm fáa waadála bánínáyóo bú, míndóm bóu kɛna sɔsɔ kpezí nyádí cé ngózúu lí. Bilá bilé. Nabóro féyí mídánbuzi ulá né. ²¹ [Amá na solónɛ na nɔó fókí ge bánbuzí bɔdɔóná zíini níɛnɛ kɛna.]

²² Boduuzée Galilée nána ge Yeésu weevéeri we sɔsɔ: «Bángbáa becéle iráa, ²³ belé bángóu yi, amá tóozo wíre

wénvém ulí usiqáa-daá.» Nna ge wanbaaráa waabá basóu kaanujá.

²⁴ Baadála Kapereinawóm né, nge wenbá bónbóozí Isóo-dée qaána-daá liideé kóqúóye né bóogóni bóbóozí sɪsɪ: «Mídée kóbóni wándúu Isóo-dée qaána-daá liideé kóq, óóye?» ²⁵ Nge sɪsɪ: «Íín wénverí.» Waadála qaána né, nge Yeésu weede níbááwo ɪbóozí yɪ sɪsɪ: «Simóóni, sɪsɪ wé ge nyánmaazínáa tóm tɪna: Wenbá-jó ge ade laadóo-ro cé wúrowá wánmóu lanpóo? Téédɪ-bíya yáá igoma-jó?» ²⁶ Nge woobúsi sɪsɪ igoma. Nge Yeésu sɪsɪ: «Bilé né bidekéé tɪlásɪ sɪsɪ téédɪ-bíya ífere lanpóo? ²⁷ Amá na bókókóni biyéle bayísi né, bo ngóló kolóo lɪré kóbóndɛ-daá. Fulú tɪndɛ kaqaa ndɛ sɪ nbúu dɛ né dɪnóó, nyánnáa liideé weená nóó bínbóozí mána nya sɪ dɪfere né. Kpoo ye nbó nvére mána nya.»

18

¹ Bidée sáátɪ kɪnɪ ge woogódúu Yeésu-jó bóbóozí yɪ sɪsɪ: «Weení ge kóbóni -daá?» ² Yeésu waayáa bú naáru ɪkóná yɪ bɔlowótáá ³ itó we sɪsɪ: «Ménveerim míi toovonúm sɪsɪ a mídekée ɪbɪsɪ nyazɪ bíya, mídánzoo -daá. ⁴ Bilé né, weení wánvoozɪ ɪdɪ nyazɪ bú ceení né, wónyúu kɔ kóbóndɪ -daá. ⁵ Weení waamɔ bú nɪnɪnáa ceení igóndɪ móróozí né, mádítɪɲa ge waamɔ.

⁶ Weení rɪɲa sɪ iyéle bíya bana baava ma toovonúm né badaá naáru ɪlá alahááci né, a baadaná bodóo lowú namíre kóbóndɛ bɔlo tenkú-daá, bɔjɔóó sóncí. ⁷ Nbusú qamáa na nya dɪúúlɪnya, nɪnɪnáa nyényelii uráa wanɪyɪsɪnáa Isóo né! Wenbí binýelii na ɪró ɪyɪsɪ né tэндem ketengere, amá nbusú na weení wényelii ɪrowó ɪyɪsɪná Isóo né. ⁸ A bigéé nyánóóni yáá nyánovóre wényelii kɔ ge nyánýɪsɪnáa Isóo, ce dɛ nbédɪ bolini; káma bɔjɔóó sóncí nzóo arɪjana-daá nóóni yáá novóre kóqumndɛ féyí bikɪlɪná nyánóozɪ lééní yáá nyánovó lééní we bika nzóo azáába nimini ɪdándɪm ketengere né-daá. ⁹ A nyáázɪre tɪná ge nyánýɪsɪnáa Isóo, koori dɛ nbédɪ bolini; bɔjɔóó sóncí nzóo arɪjana-daá na ɪzɪre kóqumndɛ bikɪlɪná alééní awe bika nzóo ɪdándɪm ketengere né-daá.

¹⁰ ɪlá laakáari. ɪkékpéená bíya bem badaá naáru, káma ménveerim míi sɪsɪ báa sáátɪ wenkí bedée síɲée majaa weení ɪwe né waazá-daá ge. ¹¹ [Káma wóogóni ge sɪ ɪléé wenbá beedelém né.]

¹² «Mínmaazí sɪsɪ wé tóm tɪna sɪ megéézɪ míi tɪ dɔ né tɪro? A bigéé sɪsɪ ɪró wená féení nɪnówá, nge tɪdaá kóqum weedelém, idényelii nɪnówá kóqum féyí tɪna bús-ro ɪdée

tkájaa weení wɛɛɛlém né? ¹³ Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ a bɪgɛɛ waana yɪ, ɪdɛɛ wenbɪ niini fée kɔdɔm ɪmó ɪrɔ wánglɪ nɪnɔwá kɔdɔm féyɪ tɪganáa rɪŋa tɪdɛtɛlém né. ¹⁴ Bɪlé dɔdɔ ge mijáa weení ɪwɛ ɪsɔ́dádá né tánjaa sɪsɪ bɪya bɛní badaá báa kɔdɔm ɪtɛlém.»

¹⁵ «A bɪgɛɛ ngoobú ^a waayɪsɪná nya, bo ɪjó nvéeri yɪ ɪdɛɛ yɪsɪtɪ nyána yɪ mílééní. A waanɪná nya itɪsɪ sɪsɪ waayɪsɪ, nyáábɪsɪná yɪ ɪsɔ́-dɛɛ níbááwɔ-daá. ¹⁶ Amá, a ɪdanɪná nya, kpɔɔ ɪrɔ kɔdɔm yáa nɔwóle ibó ɪna yɪ. Nna né nyóóyúu serɪya-dɪnáa nɔwóle yáa noódóozo ɪnyóózi tɔm ɪŋɪnáa ɪsɔ́-dɛɛ tɔm waanmáti né. ¹⁷ A weegɪzi ɪdanɪná wɛ, feeri krɪsto-dɛɛ koduuziɪya, a bɪlé ge weegɪzi ɪdanɪná krɪsto-dɛɛ koduuziɪya, ɪbɪsɪ nya nyazi weení waasɪ ɪsɔ́ né yáa tikée mɔsɔ́. ¹⁸ Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ wenbɪ rɪŋa sɪ ɪfókɪ bɪ ade laadóɔ-rɔ cé né, bónvɔkɪ bɪ ɪsɔ́dádá, wenbɪ rɪŋa sɪ ibóɔɔ bɪ ade laadóɔ-rɔ cé né, bónboɔɔ bɪ ɪsɔ́dádá. ¹⁹ «Máádásɪ ménveerím mí sɪsɪ ade laadóɔ-rɔ cé, a mídáa nɔwóle waalá nɔ́ kɔdɔmɔ́, nge bɔɔbɔ́ɔzi báa wenbɪ, majaa weení ɪwɛ né wánv́aa wɛ bɪ. ²⁰ Káma lénlé ɪráa nɔwóle yáa noodóozo woodúúzi na máyɪɔɔ-daá né, mówe bɔlɔwɔtáa.»

²¹ Nge woogódúu ɪjó ɪbóózi yɪ sɪsɪ: «Kóboní, a mogoobú wányɪsɪná ma, bɔrɔ nɪnɪ ge ménjém yɪ. Háli bɔrɔ lɔbe yáa wé?» ²² Nge Yeésu woobúsi yɪ sɪsɪ: «Módótó nya sɪsɪ háli bɔrɔ lɔbe, amá háli níídóozo na saaláa bɔrɔ lɔbe.» ²³ Bɔrɔɔzi ge bɛngɛɛzɪnáa nyazi wúro weení waayáa ɪdɛɛ bɔwɔtá-dɪnáa sɪsɪ bókónɪ batɪ ɪmó kɪmé beedɪ ɪmó né. ²⁴ Waabáázi né ge bɔɔgɔná yɪ ɪrɔ naáru ɪlé ɪgɪmɛre kée liideé tutúúma. ²⁵ ɪvéyina liideé sɪ ɪfére kɪmɛre né, nge ɪdɛɛ kóboní waava wéɔɔ sɪsɪ báya yɪ ɪna ɪɔɛlɔ́, na ɪbɪya na wenbɪ rɪŋa bɔwená né befére ɪgɪmɛre. ²⁶ Nna ge bɔwɔtá-dɔ́ wɛɛjé ɪsála kóboní novó-daá ɪɔɔná-rɔ wóndóm yɪ sɪsɪ: «Dɪná ma suúru, ménverɪ nya bɪrɪŋa.» ²⁷ Bɪlá ɪdɛɛ kóboní konyóm, nge wɛɛjé yɪ ɪgɪmɛre iyéle yɪ ɪdɛɛ. ²⁸ Bɔwɔtá-dɔ́ ɪmó wánlɪ né, nge waana ɪɔɔndɪnáa ɪna wɛ bánlám tɪméré né badaá naáru, ɪlé weedɪ yɪ kɪmɛre liideé cókɔyó. Nge weegbɪ yɪ wánɪmɪrɪ ɪlowú bɪka wóndóm yɪ sɪsɪ: «fere ma mágɪmɛre.» ²⁹ Nge ɪɔɔndɪ wɛɛjé ɪsála ɪnovó-daá wánvɪnɪ yɪ sɪsɪ: «Dɪná ma suúru, ménverɪ nya.» ³⁰ Amá ɪlé weegɪzi. Wooboná yɪ ge bɔɔ sáraka sɪsɪ aséé wɛɛvére ɪmó ɪgɪmɛre. ³¹ ɪɔɔndɪnáa waana wenbɪ bɪlá né, belé baabá basóɔ kaanɪjá. Nge boobó beféeri bagóboní wenbɪ rɪŋa bɪlá né. ³² Nna ge ɪgóboní weeyéle bókóná yɪ,

^a 18:15 18.15 baayáa koobúu cé dɔ́ né, weení nyána yɪ aɔ́ini kɔdɔmóu né ge.

nge weevéeri yi sɪsɪ: «Nyégée bɔwotá-dóo kidaavéénú; mééjé nya nyágumére dɪna dɪrɪna ge káma nyáávínɪ ma sɪsɪ méje nya. ³³ Bɪdɔbóózi sɪsɪ nyóó dɔdɔ nínɪ ndɔndɪ konyɔɔ́ nɪnɪnáa máánɪ nyágyonyɔɔ́ né?» ³⁴ Idée kóbɔní waabá iyée baaná. Nge weeyéle boboná yi sáraka baɔɔ yi tímé dóni-dóni níná sɪsɪ háli íféré igumére rɪna. ³⁵ Bilé dɔdɔ ge majaa weení ɪwe ɪsóódáá né sɪ ɪlá mí a bɪgée mídáá báa weení tɛ́njém igoobú bitála iwenbire-daá.

19

¹ Yeésu wɛɛdé tómwá tím wɪlɪ né, waalɪ Galílee laadóo-daá ɪdée Yuudée laadóo-daá na yɔɔdáánɪ buwá-dée fúu lí ní. ² Zamóo kóbɔ́ngɪ woovu yi, nge waawáázi we rɪna. ³ Nna ge woogódúu ɪjɔ sɪ bayí yi kɔdɔká, nge bɔbóózi yi sɪsɪ: «Dédée Mará waava níbááwɔ sɪsɪ ɪró ɪdóo ɪɔeló báa we ge waalá né bɔɔ?» ⁴ Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Mídákála wentí baanmáa ɪsóo-dée tó m tákarɪdǎ-daá né ge? Baanmáa ge sɪsɪ: "Bɪgabaazɪya aló na abaaló ge ɪsóo waalá wɛ. ⁵ Nge wɔdó sɪsɪ: bɔɔzɪ ge abaaló wánlɪ ɪɔo na ɪjaa bedée ɪna ɪɔeló bɔcɔo, na beléénɪ babɪsɪ tɔnɔó kóɔmóo. ⁶ Nna né, bodokúti begée nɔwóle, amá tɔnɔó kóɔmóo." Bilé né, ɪró ɪkátára wenbí ɪsóo waadá né.» ⁷ Nge wɔbóózi Yeésu sɪsɪ: «A bilé, wé ɔɔzɪ ge waazízi sɪsɪ a ɪró sɪ ikízi ɪɔeló, asée weejéle yi wasíka kɪnwɪlɪ sɪsɪ weegízi yi né?» ⁸ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Mídée wenbi-dóni-ɔ ge Múusa waava mí níbááwɔ sɪsɪ íkízi mídée aláa. Amá bɪgabaazɪya né bɪdekée bilé ge bɪvónwe. ⁹ Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ a naáɔ wɔdóo ɪɔeló bɪdekééna sɪsɪ aló waalɪ ɪwóɔrɪ bó ɪna naáɔ bafɪnɪ, nge wɔɔgbóo aló kífaló, waalá wásángarɪ.»

¹⁰ Nna ge Yeésu-dée wanbaaráa wɔdóo yi sɪsɪ: «A bilé ge bɪjɔo ɪró abaaló na ɪɔeló bɔɔwótáa, a ɪró tɔkpóo aló bɪjɔo sóní.» ¹¹ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Íráa rɪna tэндisi, asée wenbá ɪsóo waava we bɪdée yíko né. ¹² Íramáa nebére we bɔdɔkpóo aláa né, dɔo balɔrɔó wíre ge bedekée abaaláa; nebére né ɪráa waalaná we; nebére né -ɔ ge baabɪsɪná badɪ ɪramáa. Weení wéndisi tó m máánmáti tɪ dǎ né, ítisi.»

¹³ Bilé bɔwóɔrɔo ge ɪráa wɔɔgoná Yeésu bíya sɪsɪ ɪtɪnɪ nóózi bɔɔ na ɪsólo bɔɔ. Amá Yeésu-dée wɔdóo wɛ. ¹⁴ Nge Yeésu wɔdóo ɪwanbaaráa sɪsɪ: «Íyéle bíya ɪkónɪ mójó. Íkóto we níbááwɔ, káma wenbá baalɪ we né badɪná.» ¹⁵ Waadɪnɪ nóózi bɔɔ bité né, nge waalɪ dɪdáare dɪm dɪdáa.

16 Bilé bowóró ge abaaló naáru woogódúu ijó itó yi sisi: «Kóbóni, kazóo níbi wenbí ge bínbɔɔzɪ sisi málá na moyuú weezuú kidéndem né?» 17 Nge Yeésu woobúsi yi sisi: «Wé-ro ge nyónbɔɔzɪ ma kazóo níbi tóm? Kúqom ge kazóo níni. A nyózóolée nyúú weezuú kidéndem né, la wenbí Mará wɔɔbɔɔzɪ né. 18 Nna ge afobú umó wɔɔbɔɔzɪ Yeésu sisi: «Mará weená?» Nge Yeésu woobúsi sisi: «Ndángóu uró; nyána naáru dɛeló yáá naáru waaló mídánvini; ndánɲmíli; ndánlɪzɪ seriya tite nígi. 19 Ɖo ngɔɔ na njaa girímá na nzóoli nyórowó nyazi nyádítɲa.» 20 Nna ge afobú umó sisi: «Máálá bilé umó birɲa. Wé ge buga ma si mádási malá.» 21 Nge Yeésu sisi: «A nyózóolée nzízɪ birɲa bɪdaá, bo n̄yá wenbí rɲa nyówéná né nva kadanborósi na nyúú d̄jólé ɪsódáá. A nyáálá bilé bité, na ngóni nvu ma.» 22 Afobú ceení waanɪ bilé né, nge waazóo kaanɲá ɪd̄ɛe d̄ɛɛe káma ɪbá ɪḡɛe d̄jólé-dóo.

23 Nge Yeésu wɔɔdó ɪwanbaaráa sisi: «Ménveerim mí toovonúm sisi bínlám káále na d̄jólé-dóo iyuú. 24 Máádási ménveerim mí sisi bivéyi raakúm káále sisi kisusoná ɪjówɔ bɔyóo bitála d̄jólé-dóo ɪsós -daá.» 25 Wanbaaráa waanɪ bilé né, nge bɪbá bilá we bití: «Bilé né weení wónyúu ku léédɪ ɪsɔɔ-jó?» 26 Nge Yeésu weebéém we itó we sisi: «Wenbí ɪráa tánbízɪ né, bivéyí ɪsɔɔ káále.» 27 Nna ge wɔɔdó Yeésu sisi: «Ɖóo d̄éyéle birɲa difú nya né, n̄ɲíní ge d̄éndenáa?» 28 Nna ge Yeésu wɔɔdó we sisi: «Ménveerim mí toovonúm sisi d̄úúlɲya kífaló ɪsɔɔ si ɪlá né-daá, wónjowóo ɪd̄ɛe asicé kowuro-gbelé-daá né, mínyóo wenbá míivú ma né d̄ɔd̄ɔ mínjowó kowuro-gbelá fuú na náále-daá ɪfusóná agó fuú na náále. 29 Nge bilé ge weení rɲa weeyéle d̄éézɪ, koobɪya abaaláa, aláa, caáwɔ, kóowɔ, bɪya yáá fóó máyɪd̄e-ro né wóngoyuú bid̄ɛe níinówá na ɪtási iyuú weezuú kidéndem né. 30 Amá d̄abata wenbá ɪl̄ɛɛd̄jó bed̄ɛe níbááwɔ né b̄éngbiiri; b̄ika d̄abata wenbá beegb̄iiri ɪl̄ɛɛd̄jó né, bete níbááwɔ.»

20

1 «ɪb̄ɛe wenbí b̄éngɛɛzɪnáa né: Ɖaána-dóo naáru waaluná tééré-tééré si ɪcáa tɪme-land̄áa balá yi tɪm̄ɛɛ ɪd̄ɛe viinyi^a fóó-daá. 2 ɪna tɪme-land̄áa baanmáti bisáa sisi wɪɛ umó wénverɪ baa weení wɪɛ tɪm̄ɛɛ liideé. Nge weeyéle bed̄ɛe tɪm̄ɛɛ lám viinyi fóó-daá. 3 Tééré kéréfu kéeníire waadálɪ né, nge waana neb̄ɛɛ d̄ɔd̄ɔ bazɲɛɛ

^a 20:1 20.1 Viinyi k̄ɛe fɔd̄jó bánnáa ke ɪsrayéélɪ laadóo-daá né ge; kánd̄joo sékíra ge, b̄ika bánlanáa kebɪya solóm.

wɔɔɔ-daá badánlamí neǵere, ⁴ nge wɔɔɔ we sɪsɪ: Mínyóó ɔɔɔ ibó méǵée viinyi fɔɔ-daá ɪkála tuméɛ. Ménverí mɪ wɛnbí bɪnbɔɔzɪ né. ⁵ Nge belé beǵǵe. Idaawó na kéréfu natúdóozo ɔaanɪŋa waadálɪ né, nge waadálám bilé nóó. ⁶ Ɖaanɪŋa-ro kéréfu natónówá ge waadálɪ. Nge wɔɔɔómɔɔná tɪme-landǵáa nebéɛ kadóo-daá. Nge wɔɔɔbóózi we sɪsɪ: wé ro ge ɔoo tééré mízɪŋée ɪna bɪka mɪdánlamí neǵere? ⁷ Nge belé boobúsi yi sɪsɪ: "Naáru tokpóo ɔáa sɪsɪ ɔɪbo ɔɪlá yi tuméɛ." Nge wɔɔɔ we sɪsɪ: "Mínyóó ɔɔɔ ibó méǵée viinyi fɔɔ-daá." ⁸ Ɖaanɪŋa waalá né, nge fɔɔ-dóu waayáa ɪǵée tɪmé beɛɪɪró ɪtɔ yi sɪsɪ: "Yaa tɪmé landǵáa bɪka njéle báa weení ɪǵée wíɛ tuméɛ liideé. Baazɪná wɛnbá biɪgbiiriná we né bɪka ndeɛzɪná wɛnbá baadǵáa né." ⁹ Wɛnbá baabáazi tuméɛ ɔaanɪŋa kéréfu natónówá né bɔɔgónɪ. Nge baamɔ wíɛ tuméɛ liideé. ¹⁰ Bɪdála wɛnbá baadǵáa né, bojɔɔ sɪsɪ bánmóu bɪcezi baaganáa, amá beɪ ɔɔɔ baamɔ wíɛ tuméɛ liideé ge. ¹¹ Baamɔ ye né, bánɪmɪdɪnáa ɔána-dóu sɪsɪ: ¹² "Bana ɔɔ beegbiiri bɔkónɪ né, áwa kóɔm ge baalá tuméɛ, nge nyénverí ɔóó wɛnbá ɔáálá tuméɛ na fifini wíɛ rɪŋa né ɔána we ɔéyí-ɔéyí?" ¹³ Amá ɔána-dóu woobúsi badaá kóɔm sɪsɪ: "Mɔɔɔndɪ módómúúli nya! Ɖáávonɪmáti bɪsáa sɪsɪ wíɛ tuméɛ liideé ge ménverí nya! ¹⁴ Mɔ nyéǵe wíɛ tuméɛ liideé bɪka ndǵe. Ménverí nyána tɪme-landǵó méégbiiri mɔngbóo yi né ɔéyí-ɔéyí. ¹⁵ Bɪdafa ma níbááwɔ sɪsɪ málaná méǵe ɔóóle wɛnbí mózɔólee né? Yáa máálá waaganáa kazóo né ge nyánli sóózi?" ¹⁶ Bilé ge wɛnbá beegbiiri né bɔngónɪ bete níbááwɔ bɪka wɛnbá beede níbááwɔ né bekpíiri.»

¹⁷ Yeésu wángbáa Yerusalém né, nge waalizi fuú na nɔwóle fɔɔlɔ ɪna we bánɔɔɔé bɪka wénveerim we sɪsɪ: ¹⁸ «Iwélesi ma kazóo, ɔángbáa Yerusalém. Bángbáa becéle sarási landǵáa kóɔnáa na na baku ɪdóm botó sɪsɪ bákó yi ¹⁹ na bɔkpóo yi becéle wɛnbá baasi Isóo né sɪsɪ bámón yi, bamá yi, baká yi déni abelí-akóo-ro, amá wé náádóozo wíɛ ifé ɪlí ɪsɪɔáa-daá.»

²⁰ Nna ge Zebedée biyaalnáa ɪɔɔ woogódúu Yeésu-jó ɪna ibiya. Nge woózóm waazá-daá sɪ ɪbóózi yi nabóru. ²¹ Nge Yeésu wɔɔbóózi yi sɪsɪ: «Wé ge nyóóólee?» Nge woobúsi yi sɪsɪ: «Mózɔólee sɪsɪ nyéǵe kowúróo-daá, njéle mébiyaalnáa nɔwóle bana badaá kóɔm ɪɔɔ nyánóonu kíɔíwú-ro, waaganáa nyánóonu nɪbɪwó-ro.» ²² Yeésu woobúsi sɪsɪ: «Mísi wɛnbí mɪnbɔɔzɪ né. Mɪnbuzi ɪnyóo wahála kagbóo wɛnká sɪ mɔnyóo ke né?» Nge boobúsi yi sɪsɪ: «Ín ɔánbuzi.» ²³ Nge Yeésu wɔɔɔ we sɪsɪ: Mínyóó

máwahála kagbóo, amá a bɪga weení ɪ́cɔ́o mánóóni kíjjiwú yáá nɪbɪwó-ro né, bɪdekée móó mánváa ku bilé bɪdée adá. Wenbá majaa waagbíiri ye ɪsɪ né ge sɪ bafa ye.» ²⁴ Wanbaaráa fuú baaganáa waanɪ wentí nɔwóle bana bónbɔɔzɪ né, nge beeyeená we baaná. ²⁵ Amá Yeésu waayáa we ɪtɔ́ we sɪsɪ: «Mínyɪ bilé sɪsɪ yíriwa-dée wúrowá wánnaazɪ bedéédɪ-daá ɪráa ge na bedée yíko bɪka kóbɔnáa belé bánwɪlɪ we boɔóni. ²⁶ Amá mínyóó né, bɪɔɔbóózi bilé mílówótáa. Hálɪ a bigée sɪsɪ mídáa naáru sɔólée ɪbɪsɪ kóbɔnɪ mílówótáa, ɪbɪsɪ mídée bɔwɔtá-dúu, ²⁷ bɪka a mídáa naáru sɔólée ɪbɪsɪ kaɔaa níni, ɪbɪsɪ mídée yom. ²⁸ Bilé ge tɔkónɪ sɪsɪ balá yɪ bɔwɔtá. Amá wɔɔgónɪ ge sɪ ɪlá ɪráa bɔwɔtá bɪka ɪkpɔ́o iweezuú ɪférená ɪráa zamóo-dée kímére na boyuú léédɪ.

²⁹ Baalɪ Yerikóo téédɪ-daá né, zamóo kóbɔngɪ woovu Yeésu. ³⁰ Njema nɔwóle cɔ́o níbááwo-jó ge baanɪ sɪsɪ Yeésu wéndɛe ku né, nge baabáazi agogo sɪsɪ: «Kóbɔnɪ, , nɪ dágonyom.» ³¹ Nge zamóo wónɔwóu we sɪsɪ bósu tóm. Amá bɪdée sáati ge belé baabá bóngoó bɪnjaarɪ sɪsɪ: Kóbɔnɪ, , nɪ dágonyom!» ³² Nna ge Yeésu waazɪɪ ɪyáa we ɪtɔ́ we sɪsɪ: «Wé ge mízɔólée sɪsɪ mála míi?» ³³ Nge bɔɔdɔ́ yɪ sɪsɪ: «Đádúu, dɔ́zɔólée dǎázá ifulú.» ³⁴ Bulá Yeésu konyom né, nge weedekiná baazá. Nna-nina ge baabáazi náa; nge baagoró bofu yɪ.

21

¹ Sáati wenkɪ baajɔoná Yerusalém sɪ batála Betɪfagée tee-biiyá Oliviyée tíni búu fáranđí né, nge Yeésu weediri nɔwóle, ² iféeri we sɪsɪ: «Ibó tee-biiyá kɔwe mízá-daá né-daá; mínnáa baadɪ kpangbóo aló na kobú; ibódi sɪ ɪkɔná ma. ³ A naáru waanmáti mí natiri, ɪbúsi yɪ sɪsɪ: Đádúu sɔólée sɪ. Bánjám beyéle ɪkéđéena sɪ.» ⁴ Bulá bilé ge na wentí waanmáti sɪsɪ: ⁵ «Ivéeri Sɪyóónɪ aléere sɪsɪ: beɛ, nyédée wúro kegerɛɛ nyójó.

ɪjɔ́o dɔ́yɔɔyɔɔ bɪka ɪgɔjɔ́ona kpangbóo aló

na kobú, fúndɪ kpɪndɛ bónjowó ɔɛ né dɪbú» né ikóodi. ⁶ Nge wanbaaráa woobó bakála wenbí nóó Yeésu waanmáti we né. ⁷ Bɔɔgógóná kpangbóo na kobú; nge baalizɪ bedée kúsúúdi batini sɪrɔ́ Yeésu ɪkpa ɪcɔ́o. ⁸ Nge ɪráa dɔ́bata bɔwe zamóo-daá né, bɔɔɔ bogúsúúdi níbááwo-ro; nebére waajáa cókó bɔlo níbááwo-ro. ⁹ Zamóo kɪwe waazá-daá na kɪwe ɪwóró né wóngoó sɪsɪ: «Sám mɔ́ona ku ! ɪsɔ́o ɪdɔ́ weení ɪgerɛɛ na ɪmó ɪsɔ́o ɪyíɔɛ-daá né alɪbáráka! Bása ɪsɔ́o ɪsɔ́odáa

bílí-bílí. ¹⁰ Yeésu waazóo Yerusalém téédí-daá né, nge téédí-daá ríña woodulú bika iráa wónbɔɔzɪ sɪsɪ: «Weení ge ɪró ceení?» ¹¹ Nge zamóo woobúsi sɪsɪ: «Andébi Yeésu, Nazarétɪ tɛɛ-biiyá kɔwe Galíleya laadóo-daá né níni ge.»

¹² Bulé bowóró ge Yeésu waazóo Isóo-dée qaána-daá ɪdóo wenbá ríña bánýám yáá bánmóo kpɪná nína né. Wɛɛvedí liide-geeráa-dée tébíriwá na avówa kúfólomé yandáa-dée kpelási. ¹³ Nge wɔɔdó we sɪsɪ: «Baanmáa Isóo-dée tóm tákarɪdá-daá sɪsɪ: "Sɪ bayáa máqaána ge sɪsɪ Isóo séedi qaána", amá mínyóó míibisɪná ke ɲmuláa qaána.»

¹⁴ Nge njema na novó-dɪnáa woogódúu Yeésu-jó Isóo-dée qaána-daá, nge waawáazi we. ¹⁵ kóbɔnáa na baana bití-timé Yeésu waalá né na ɲhíní bíya wóngoó sɪsɪ: "Sám mɔóna kɔ " Isóo-dée qaána-daá né, nge beeyéɛ baaná.»

¹⁶ Nna ge bɔɔdó Yeésu sɪsɪ: «Nyáání wentí bánɲmatí né?» Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Íɪn, ketengere mídákalatá wentí baanmáa Isóo tóm tákarɪdá-daá sɪsɪ: "Nyáálá háli bɪkpedína bíya kúmuwá na afólomáa wánzám nya" né?» ¹⁷ Nge Yeésu waalí téédí-daá iyéle we nína ɪdɛɛ Betaníya ikódóo.

¹⁸ Kiivé tééré waalí wángabúsi téédí-daá né, nge nyóósi waalá yɪ. ¹⁹ Waana fiigiyéɛ tɪwó nakírɪ níbááwɔ-jó né, nge woodúu kɪjó, amá idoyúu nabóro asée fáadi riké. Nna ge wɔɔdó kɪ sɪsɪ: «Ketengere ndándadɔó bíya.» Nna-nína ge fiigiyé tɪwó waawíli. ²⁰ Yeésu-dée waana bulé né, nge bulá we bití bóndóm sɪsɪ: «Nɲhíní ge bulá ge nína-nína kɪna tɪwó waaján kɪwíli?» ²¹ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: Ménveerim mí toovonúm sɪsɪ a míivá toovonúm bika mídálá síka, bɪdekée wenbí máálá fiigiyéɛ tɪwó né biriké ge sɪ ulá, amá báa míídó bóo kɪna sɪsɪ: "Kpezí nyádi nína nízala tenkú-daá", bɪnlám bulé. ²² Wenbí ríña sɪ ɪbóózi solóndí-daá na toovonúm fáa né, mínyúú bɪ.»

²³ Yeésu waazóo né, kóbɔnáa na woogódúu ɪjó sáátɪ wenkí wánwɪlí né bɔtó yɪ sɪsɪ: «Na yíko wenkí ge nyánlanáa timé ana? Nge awé waavaná nya yíko kɪmí?»

²⁴ Nge Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Móó dɔɔdɔ mónbɔɔzɪ mí tóm kóɔmɪ kómí; a míibúsi ma tɪ, móó dɔɔdɔ ménveerim mí weení waava ma bɪdée yíko né. ²⁵ Weení weegédiriná ɪkónɪ iliri iráa lím-daá ɪsɔ we túúbá lím? Isóo yáa iráa?» Nge baalaná dɔmá sááwóra bɔtó dɔmá sɪsɪ: «A dɔóódó sɪsɪ Isóo, wóndóm dɔa sɪsɪ ngbaalá mídálá yɪ yaraɔá. ²⁶ A ngó dɔóódó sɪsɪ iráa, zamóo ténýelí dɔa káma baríña beedéézi sɪsɪ Yaayá kée ge.» ²⁷ Nge boobúsi Yeésu sɪsɪ: «Dádátɪlí

weeni weegédiri yi né.» Nna ge Yeésu ɔɔɔ wɔɔɔ we sisi: «Móó ɔɔɔ medénveeri mí yiko wenkí mánlanáa tumé ana né.»

²⁸ «Mínmaazí sisi wé tóm tina tirɔ? Iró naáru wená na bíya abaaláa nɔwóle. Wogódúu kaɔaa níńí-jó né, nge wɔɔɔ yi sisi: "Mebiyaaló, sinje bo viinyi fɔó-daá ngála tumére." ²⁹ Ilé woobúsi yi sisi: "módónboli." Bowóró né, nge waalá mányí lé ikóru ɔ́ɔ́e fɔ́. ³⁰ Caawó woogódúu síle níńí-jó né, nge wɔɔɔ yi tóm kóɔmíti tumé nɔ́. Nge ilé woobúsi yi sisi: "Mónbodé baabá", amá idobó. ³¹ Belééní bɔlowótáá, weení waalaná bajaa-dée sɔɔlím?» Nge boobúsi sisi kaɔaa níńí. Nna ge Yeésu wɔɔɔ we sisi: «Ménveerim mí toovonúm sisi na wásángaríwá wéndée míí níbááwo-daá. ³² Káma wɔɔgóni iwíli mí níbááwo toovonúm ní amá mídálá yi yaraɔá. Amá tikée mɔuráa na wásángaríwá waalá yi yaraɔá. Mínyóó né, na bírínja míina bilé né, mídálá túúbá ilá yi yaraɔá.

³³ «Iwélesi tóm-geezire nedéere ɔɔɔ. Fɔ́-dóu naáru woɔɔ ná viinyi tiyísi, nge waalá kárɔɔ umilná iwɔ́, ɔ́báa lénlé bánnyaazí viigni bíya né, uma lénlé fereɔ́aa wónjowóu na befére né buwóro. Nge wɔɔgbóó fɔ́ kém icéle wenbá bánvarím viinyi né bika ɔ́ɔ́e níbááwo. ³⁴ Viinyi bíya kórí-dée sáátí waadála né, nge weedíri ɔ́ɔ́e bɔwotá-dínáa wenbá bánvarím viinyi né bɔjó sisi bóbo bakámɔ umó ɔ́ɔ́e bɔkógóna umó.^a ³⁵ Amá wenbá bánvarím viinyi né, beegbí ɔ́ɔ́e bɔwotá-dínáa. Baabá bamá kóɔmí, nge baago naáru, bika bɔyóó naaru bó ɔ́sí. ³⁶ Nge fɔ́-dóu weedétiri bɔwotá-dínáa nebére. Belé bɔɔɔɔ becezí kaɔaa níba. Wenbí nɔ́ baalá kaɔaa níba né ge baadálám we. ³⁷ Kegbiirinóó-dée né, fɔ́-dóu weedíri ibiyaaló. Ilomaazé-daá sisi: "Bándóu mebiyaaló girímá." ³⁸ Amá wenbá bánvarím viinyi né, baana biyaalóu né, nge bɔɔɔɔ ɔ́amá sisi: «Tííbí-dóu nbulé! Igóni! Díkó yi bika ɔ́kɔpóó tííbí.» ³⁹ Nge beegbí yi balúná viinyi fɔ́ wóró bakágó. ⁴⁰ «Bilé né, a viinyi fɔ́-dóu wɔɔgóni, nɔ́níní ge wánlám wenbá bánvarím viinyi né?» ⁴¹ Nge boobúsi yi sisi: «Wényeli bakɔ kánnyááɔ́-dínáa beń, ɔ́dánni bagonyómí, na ikpóó viinyi fɔ́ icéle wenbá bánvarím viinyi né kífáláa. Na a viinyi bíya kórí waadála, belé bɔkógóna ɔ́ɔ́e.» ⁴² Nna ge Yeésu wɔɔɔ we sisi: «Ketengere midákala tá baanmáa ɔ́sɔ́-dée tóm tákarɔ́á-daá sisi: "Bóóre wendé maaráa weegizi-ɔ́e né, ɔ́ɔ́bɔsɔ́ná cunbɔore-daá bóóre

^a 21:34 21.34 Yahúúɔ́wá-dée né, a uró weejéle naáru iwɔ́ wánvarím, bínbí né, bándarí ge.

Ḑádóó Isóó waala ná bulé.

Mááǵé kóboŋgi ge biǵée ǵáa." ⁴³ Ménveerim míi sisi: Burɔɔzɪ, bɛnleé mǵjɔ becéle yiri nakiri wenki kɪnlám lakási kazóó nízi né. ⁴⁴ [Weení iriŋa si isála bóore ɗim ɗiro né, wánbuuri, a ngó ɗuzála weeni-ro né, ɗinnamí yi.]» ⁴⁵ kóbonáa na baanú tómwá Yeésu weegéézi né, baadilí sisi bodóm ge wánŋmatí. ⁴⁶ Baajáa si bakpa yi, amá baanú zamóo-dée nundááre, káma zamóo ɗókíná sisi Yeésu kée ge.

22

¹ Nge Yeésu waadánmatí we na tom-geezire sisi: ² «Wenbí bénggeezínáa né ndó: Wúro naáru waayaa ná ɗíina ibiyaaló-dée hiije-ro. ³ Nge weedíri idée bowotá-dínáa sisi bóbo bakáyaa wenbá bayáa we ɗíina né. Amá belé beegízi kɔndé. ⁴ Nge weedétiri bowotá-dínáa kífaláa sisi bóbo beféeri wenbá bayáa we né sisi: "Máágbíiri kíɗjim, mááǵó médéé náani abaaláa na mánóndi kpíná ajoóo núm né. Biríŋa biizúluke. Igóni hiije-dée ɗíina." ⁵ Amá belé badatánbɪsɪná laakáari. Báa weení weedé ge inuná idi. Nebére weedé bowó-daá, nebére idée bedée kiyaku. ⁶ Nebére belé beegbí bowotá-dínáa banáazi we bika bako we. ⁷ Wúro weeyé baaná, nge weedíri idée sóǵjawá bakáǵó uráa-góoráa beŋí, bika beǵéézi bedée téédi nimini. ⁸ Nge woódo idée bowotá-dínáa sisi: "Hiije-dée ɗíina waagbíiri, amá wenbá baayáa we ɗii né, badatála beɗi ki. ⁹ Bilé né, ibó níbaadará ikáyaa wenbá ríŋa si ina we né sisi bókonu beɗi hiije-dée ɗíina." ¹⁰ Nge idée bowotá-dínáa waalú níbaani-daá botúúzi wenbá ríŋa baana né, kazóo níba na badaavé né. Nge uráa woozu hiije ɗaána-daá.

¹¹ Wúro waagázoo si ibéém wenbá baagáyaa we né, nge waana iró naáru badaá; ilé idosúu hiije tóko. ¹² Nge woódo yi sisi: "Mɔɗɔndi, ŋíni ge nyáálá ngázoo cé bika nyévéyina hiije tóko?" Iró ceeni tana kítómí. ¹³ Nge wúro woódo idée bowotá-dínáa sisi: "Ivóki inóózi na inonó ikpóo yi ilo temeenuú-dáa aso. Nna ge wénwii ilá mányu lé." ¹⁴ Toovonúm, uráa ɗabata ge baayáa, amá cóko ge si balízi.»

¹⁵ Nna ge woobó bakála sááwóra ŋíni bayí Yeésu noó-jó na ŋmatí na bobúu yi kɔɔká né. ¹⁶ Nge beedíri bedée na Eróodi-dée -daá uráa sisi bóbo beféeri Yeésu sisi: «Kóboní, ɗányi sisi toovonúm ge nyánŋmatí bika nyánwílú Isóo-dée níbaáwo na toovonúm, ngó bilé ge ndánnu naáru nundááre bika ndénbeemná iró izá-daá na ŋmatí. ¹⁷ Bilé né, feeri ɗáa wentí nyánmaazí tóm tina tiro né: "Biwa níbaáwo

yáá bɪdafa sɪsɪ dʒɪfere Róóma wúro kóbɔní lampóo?" ¹⁸ Amá Yeésu nyɪ bedée lónɪ-ro né, nge sɪsɪ: «Munáávikíwá bana! Wé-ro ge mínɲím ma kodɔká? ¹⁹ Iwílɪ ma lidee mínverenáa lampóo né.» Nge baawílɪ yɪ lidee jɪtɔɔ kɔdɔmóu. ²⁰ Nge Yeésu wɔɔbɔ́ɔzi we sɪsɪ: «Weení kɔjɔ́ɔ na yíɟe ge kuro?» ²¹ Nge boobúsi yɪ sɪsɪ: «Róóma wúro kóbɔní ge.» Nna ge Yeésu wɔɔdɔ́ we sɪsɪ: «Ijéle Róóma Wúro Róóma wúro-dée n̄bɪ bɪka icéle Isóo Isóo-dée n̄bɪ.» ²² Yeésu wɔɔdɔ́ bilé né, nge bɪbá bilá we bití bedée beyéle yɪ.

²³ Bɪdée wíre d̄ɪm, -dɪnáa wenbá bɔ́ndóm sɪsɪ né, boogóduu ɪjɔ́ bɔ́bɔ́zi yɪ sɪsɪ: ²⁴ «Kóbɔní, wɔɔdɔ́ sɪsɪ a uró abaaló talóro ge waazí, igoobú wɔ́ngbɔwóu leelú na ulóro bíya babísi koobúu waazɪ né ɪdée bíya. ²⁵ Ngó d̄jɔ́ d̄jédée, koobíya lɔbe wená. Kaɟaa r̄nɪ weení wɔɔgbɔ́ɔ aló né waazí, n̄ɲɪnáa ɪdalóro né, inewú wɔɔgbɔ́ɔ leelú, ²⁶ bilé ge bulaná sɪle r̄nɪ na toozo r̄nɪ hálɪ lɔbe r̄nɪ. ²⁷ Baríɲa baazí wóró né, nge leelú d̄jɔ́ waazí. ²⁸ Tóo, r̄ɲɪnáa baríɲa bɔgbɔ́ɔ yɪ né, wíre wendé ɪɪɟáa sɪ befé bilé né, badaá weení ge leelú waaló?» ²⁹ Yeésu woobúsi we sɪsɪ: «Míwe yɪsɪtɪ-daa! Káma mísi Isóo-dée tóm tákaraɟá belenté ɪdée yiko. ³⁰ ɪɪɟáa wénném né, aláa na abaaláa bɔ́dɔ́ndɔkɔwó d̄amá. Amá bɔ́ɲɔwóu ge nyazi ɪsɔ́d̄áá. ³¹ Bɪɲa ɪɪɟáa-dée fém tóm né, mídákála Isóo-dée tóm-daa baan̄máa sɪsɪ: ³² «Móo ge Ibrahim na Isaáka na Yaakúbu bedée Isóo né? ɪdekée ɪɪɟáa-dée Isóo, amá weezini-dɪnáa dée r̄nɪ ge ɪgé.» ³³ Zamóo waanɪ bilé né, nge ɪdée wílɪ waalá we bití.

³⁴ waanɪ sɪsɪ bilé ge Yeésu waagá tóm né, nge boodúúzi d̄amá. ³⁵ Nge badaá kɔdɔ́m weení ɪgé né sɪ ɪyí Yeésu kodɔká né, wɔɔbɔ́ɔzi yɪ sɪsɪ: ³⁶ «Kóbɔní, Mará-daa wendé ge kóbɔ́ɲe?» ³⁷ Yeésu woobúsi yɪ sɪsɪ: «Nyónzɔ́lɪ Nyádóu Isóo na nyéwénbiré r̄ɲa na nyégezeɲa r̄ɲa na nyólomaazé r̄ɲa.» ³⁸ Mará-daa kóbɔ́ɲe n̄bilé, d̄ɪnáa kaɟaa ɲɟe. ³⁹ Kóbɔ́ɲe síle ɲɟe d̄ɪlɪ ɟe né n̄ɟ: «Nyónzɔ́lɪ nyóɔwó nyazi nyádɪtɲa.» ⁴⁰ Mará amó aléénɪ ge -dée Mará na andébiwá-dée wílɪ telesééna.

⁴¹ tuuzée bilé né, nge Yeésu wɔɔbɔ́ɔzi we tóm ⁴² sɪsɪ: «Wentí ge mínmaazɪnáa ? Weení biyaaló ge ɪgé? Nge boobúsi yɪ sɪsɪ: «Dáwɔɟa biyaaló ge ɪgé.» ⁴³ Nge Yeésu wɔɔdɔ́ we sɪsɪ: «Bɪlá n̄ɲɪnɪ ge Kezeɲa ɟacɪrɪ-cɪrɪ ɲga waan̄matɪná yɪ ɪyáa Leeró sɪsɪ "Mádóu". Káma wɔɔdɔ́ ge sɪsɪ:

⁴⁴ «Dádóu wɔɔdɔ́ Mádóu sɪsɪ:

Cɔɔ mégid̄ɪwú-ro

Hálɪ mandɔ́ n̄bádáanáa nyánɔvó-de.»

45 «A bilé ge waayáa yi sisi "Mádóó", bulá nḡíní ge igré ibiyaaló dḡdḡ? 46 Badaá naáru toyuú tó-m-bú ibúsi. Bidíḡa-ro ge naáru tokúti ɪbózi yi tóm.

23

1 Bilé bḡwóró ge Yeésu waanḡmatiná zamóo na

2 sisi: « na bánlizi ku Múusa-dée kutuluú. 3 Bilé né, ɪlá bika ifu wenti ríḡa bánḡmatí mí né, amá ikámáazi balakási. Káma badánlamí wenti bánḡmatí né. 4 Bónvokí soóti yini ndi bándini uráa faamini-ro, amá bem baditḡa bedéndendekiná ti na niiká basiná we. 5 Bánlamí balakási ríḡa ge sisi na uráa ina we. Bḡwózi né, bḡngbḡwóso toná bátawá^a bándám benyé na banózi-ro; bika bḡnzuú kpáyíwá tiwená kpéedi kibíiziti né^b 6 Kóbóo-didaare ge bḡwózi cḡwóo dḡinawá-daa na , 7 bika bḡwólee uráa wḡndḡwózi we bḡnzeé we né, bika bánḡyáa we sisi «Isóo-dée tóm wiliḡaa kóbḡnáa» zamóo-daa. 8 Biḡa mínyóo né, ikósóoli sisi báyaa mí sisi Isóo-dée tóm wiliḡaa kóbḡnáa, káma Isóo-dée tóm wiliḡó kóbḡni kḡdḡm ge míwená, biḡa miriḡa né, koobiya ge míḡée. 9 Ikáyaa naáru ade laadóo-ro sisi míjaa, káma Caawó kḡdḡm ge míwená, inaá Caawó iwe isóodaa né. 10 Ikéyéle bayaa mí sisi "Níbaádeeró", káma Níbaádeeró kḡdḡm ge míwená, inaá . 11 Mídaa kóbḡni ibisi midée bḡwotá-dóo. 12 Weeni iriḡa wángbaazi ɪdi né, bḡndisi yi, bika weeni iriḡa wḡndisi ɪdi né, bángbaazi yi.

13 Nbusú ḡamáana mí na munáavikiwá. Míndóo uráa wḡwó. Míditiḡa midanzso, ngó midényeli wenbá bḡwólee né basóo.

[14 Nbusú ḡamáana mí na munáavikiwá. Mínléé leelaa-jó wenbiyóo ríḡa bḡwená né, bika mínlám solóni kibíiziti dḡdḡ na bana míi. Bḡwózi ge midée tóm fḡonáa wánbáazi bulá dḡni.] 15 Nbusú ḡamáana mí na munáavikiwá. Míndḡé níbaani báa lé tenkú-ro na ade laadóo-ro na sisi iyuu naáru ɪlá túubá. Na a míiyuu yi, ɪbisiná yi nimini uró ɪdée-ndi waagili mí nabóle né. 16 Nbusú ḡamáana mí níbaadeeráa njema wenbá míndóm sisi: "A uró woodḡuná bidékée tóm, amá a uró woodḡuná Isóo-dée ḡaana-daa siká, asée waalá wenti woodḡuná sisi wánlamí né. 17 Kḡjósó féyí-dináa njema míi. Ngbetii waagili ná ge ye? Siká yaa Isóo-dée ḡaana wenká keeyéle ge siká waabisi Isóo-dée níbi né? 18 Míndotóm dḡdḡ sisi: «A uró woodḡuná , bidékée tóm, amá a uró woodḡuná saróo baalá

^a 23:5 23.5 Yahúúḡwá-dée, tidaa ge bánḡmaá Isóo-dée tóm bándóo.

^b 23:5

23.5 Yahúúḡwá-dée, kpéedi wánwili ku sisi uró fío Isóo-dée Mará.

batíni kɔɔ né, asée waalá wentí wooduuná sɪsɪ wánlám né. ¹⁹ Njema bana! Ngbetii waagɪ ná ge ye? Saróo yáá kayaalandé wendé diiyéle ge saróo waabɪsɪ Isóo-dée nbi né? ²⁰ Bilé né, idlí sɪsɪ weení wooduuná né wooduuná wenbí rɪŋa bowe dɪɔ né. ²¹ Weení wooduuná né, wooduuná wenbí rɪŋa bowe kadaá né. ²² Weení wooduuná Isóo-daá né, wooduuná Isóo-dée kowuro-gbelé na Isóo weení ɪjɔ kɔɔ né.

²³ Nbusú dāmáana mí na munáávikíwá. Mínaverí yáázíwá mínlanáa dǫózi né-dée fuú-ro kǫdɔnbi, bika míngbeenáa wenbí bjaarée né Mará-daá: bɪle bunáábíle: tovonúm fúu, konyonuré na ɪró ɪsumná Isóo. Tíle ge bɔmɔóná ɪdaaná na ɪtási tɪganáa. ²⁴ Níbaaderáa njema, mínjetí lím mínɪzɪ bɔdɔó bɪká mínnyóó míngbedína raakúm!

²⁵ Nbusú dāmáana mí na munáávikíwá. Mínyaalí yíka na nɪnyóó wóró bika bɪdaá na ɪmɪɪ-gbɪná na wenbí mílééná dǫni né. ²⁶ Fariizi-dóu njem! Yaali yíka-daá naaní na kɔwóró dɔdɔ ɪlá daciɪ-cɪɪ.

²⁷ Nbusú dāmáana mí na munáávikíwá. Míjɔó ge nyazi bɔolááni baavóláazi tɪ né. A ɪró beéna tɪwóró, tɪjɔó beemí, amá tɪdaána ɪɪdǫáa mowá na kɪnǫ ándǫzɪ né. ²⁸ Bilé dɔdɔ ge mínyóó, ɪráa ɪzá-daá né, bebeéna mí sɪsɪ tovonúm-dɪnáa, ngó nbéém né, mídǫá né, munááfɪsɪ na kidaavéénítɪ riké ge.

²⁹ Nbusú na mí wɪɪdǫá na munáávikíwá. Mínyóó wenbá mínmaa -dée bɔolááni bika mínnyoózi tovonúm-dɪnáa-dée nídi ³⁰ bika mɪndóm sɪsɪ: «A dǫfónwe dǫjáajaanáa-dée sáati, dǫtátasiná we dɪkɔ andébiwá. ³¹ Bilé ge mídítɪŋa mínɪzɪ mɪdɪ seriya sɪsɪ mígéena wenbá baagɔ andébiwá né bebiya. ³² Bilé né ɪdéézɪ wenbí mɪjáanáa waabáázɪ né. ³³ Míi dǫmáa bɔozá ana dǫ! Nɪnɪ ge sɪ ɪlá na ɪlí azáaba nɪgbamóó narí-daá? ³⁴ Bɔɔozɪ ge méngedirii mí , asénsi-dɪnáa na . Míngóu badaá nebére, ɪká nebére dǫnɪ abelí akóo-ro basí. Mínzutí badaá nebére agbáázá mídée bika ɪtɪnɪ bɔwóró ɪlí téédɪ ɪsós téédɪ ³⁵ na bika ɪráa tovonúm-dɪnáa, kɔgbɔ Abílu ɪró tovonúm-dóu hálɪ ngónɪ Sákárɪ Barasii biyaaló weení míngó yɪ Isóo-dée dǫána na sarásɪ yaalandé bɔɔwótáa né bedée azimá-dée nɪgbamóó narí ɪtí míró. ³⁶ Ménveerím mí tovonúm sɪsɪ zaamáani kɪna kɪdée ɪráa-ro ge nbusúwá tɪm tɪrɪŋa dǫ sɪ tití.

³⁷ Yerusalém, Yerusalém, nyóó weení nyángóu bika nyónyówóu tɪndɪnáa bó né, bɔɔ nɪnɪ-nɪnɪ ge móózóólɪ sɪ modúuzɪ nyébiya nɪnɪnáa kondóówu wónduuzɪ kibiya

kigelini-de né, amá nyéégizi. ³⁸ Bulé né, Isóo wándalunáa míi mídaána. ³⁹ Káma ménveerim míi toovonúm sisi ketengere mídándanáa ma háli wíre wendé si itó sisi: «Sám moóna ku weení igereje na Đádúu yíde-daá né.»

24

¹ Yeésu waalí Isóo-dée daána-daá wéndéé né, nge idée wanbaaráa woogóduu ijó bánwilí yi Isóo-dée daána-dée máa-dée kazóo. ² Nna ge Yeésu woódó we sisi: «Mányi sisi míbéena biríja dǒ ya, bídángáa bóore dídínée dírɔwó-ɔ. Biríja bínnuudí.»

³ Ijoo oliviyéé tíni bóo-daá né ge woogóduu ijó fɔɔlɔ-ɔ bɔbɔzú yi sisi: «Feeri dǎa sáati wenkí si bulá bulé né, na nyédée kɔndé na dúúlínya korúu-dée seriya.»

⁴ Nge Yeésu woobúsi we sisi: «Iguná laakáari, naáru íketelési míi. ⁵ Káma uráa dǎbata wóngóni na máyíde-daá, bɔtɔ sisi: «Móó ge Leeró», na betelési uráa dǎbata. ⁶ Mínni banmáti yóoni tǐjóna né, na bolíni ndi tóm. Ikaní nundáare! Bimóona bilé biríja bitála. Amá bídekée sisi dúúlínya korúu waadalaná. ⁷ Káma yiri wónyoo yiri, wúro iyoo wúro; Farándíwá ndi-ndi-daá nyóosi wánlám, ade iséle. ⁸ Bilé biríja bilé né, bíjoo ge nyazi aló fuwá-dúu-dée nonási kabaaziya. ⁹ Na bayá míi, banaazí míi bika baku míi. Wenbá ríja baasi Isóo né, bánlizi míi bádqáare máyíde-ɔɔzi. ¹⁰ Na uráa dǎbata íbedi toovonúm fáa. Bánli dǎmá wórɔ bika balízi dǎmá bádqáare. ¹¹ bɔbɔtɔnǎa dǎbata wándúu balí na betelési uráa dǎbata. ¹² Kidaavéeníti lám wónɔɔ háli biyéle uráa tuutuúma-dée soólím ífó. ¹³ Amá weení wónɔkí ɔdi háli bikádóló né, Isóo wénléé yi. ¹⁴ Bénveerim dúúlínya ríja Isóo-dée -dée laabáaru kifeŋi kina, na yiri báa wenkí iní kisi seriya. Bulé bowórɔ ge dúúlínya wángorúu.»

¹⁵ «A mígóni ina "Fɔrósɔru lááli-dúu" waanmáti ɔdóm né ikóni isúu (weení wángalí né, iní bugutoluú kazóo), ¹⁶ bídée sáati né, wenbá bowe Yuudée laadóo-daá né bésé bedéé bóoni-daá. ¹⁷ Weení ɔwe dǎmí kojɔo-daá dááli ɔ* né, íketi sisi si ikpoo igbina awe dǎmí-daá né. ¹⁸ Weení ɔwe fɔo né ikábisi ɔwórɔ sisi si ikógbóo idée kpáyí. ¹⁹ Nbusú dǎmáa na aláa beyéé na fúuzi né, na wenbá bebiya wánmɔzoo we wé amó né. ²⁰ Izólɔ Isóo sisi si ise né, bikasaaná kaanǐjá sáati yáá fɛzɔre wíre. ²¹ Sáati kɔní, uráa wánnáa fúkúmsi ketengere badanáa ta si dɔo dúúlínya kabaaziya háli ngóni

* 24:17 24.17 Bɔɔlóm dǎmíni belé bedéé né, bánlám ge nyazi dááli na bama yaagbanáde halí dááli kumí kɔɔ.

leleedjé né. Ngó bilé ge naáru tándanáa sídaká. ²² A Isóo ítátóó wé-bíya bemí, naáru ítábíizí icoó weezuú-daá. Amá wenbá waada ılızı we né boroózi, waadóo wé-bíya bemí. ²³ Bilé né, a naáru woódoó mí sısı we cé yáá ıwe lí, ikafa yi toovonúm. ²⁴ Káma leeraa bobotınáa na andébiwá bobotınáa wángorú balá mamáaciwá kóbónđı na máádéwá na a bínjóo, betelésı bıkpedına wenbá Isóo waada ılızı we né. ²⁵ Bilé né máábási mí.

²⁶ «Bilé né, a beevéeri mí sısı ıbéé yi teewólóo-daá, ikobó. Yáá a boódoó mí sısı ıbéé yi, ımósée cé, ikafa we toovonúm. ²⁷ Káma nınáa bınnyaláazı wısı yaalıdıé fárándı na bikólósi sı yaazaladıé fárándı né, bilé ge sı bilá -dée kındé wıre. ²⁸ Lénlé wenbí bínízım né bowe né, ına ge abéntéwá wónduuzı.»

²⁹ «Wé-bíya bemí baaján bedée fúkúmsı wóró né, wısı-daá, bínlám temeenuú; fenóo-dée denyem tóndolósi, wılası wánlı ısóódáa sızalı bıka ısóódáa yıkowá iséle. ³⁰ Na -dée qaazıtı ıdı tlı ısóódáa, na ade laadóo-roózi yırıwá rıña ıbáazı meedı bėnwı. Bannáa ıkálıına ısóódáa ımındı-roózi ına ıdée yıko rıña na . ³¹ Wéngedirıı ıdée na dıgandıre kóbónđe botúuzı wenbá waada ılızı we dúúlınıya gootá natınáázá-daá fıú cé na fıú lí né.

³² Igbelemná figıyée tıwó. A bıgée kídée wiláazı waalá sıını bıka fáadı wanzóo, mínyı sısı longoré waajóo. ³³ Bilé dıdı ge mínyóo dıdı, a múná wentı rıña máánmátı mí né, ıdılı sısı waajóo, wáńdálı mıđam wanásı. ³⁴ Mėnveerım mí toovonúm sısı zaamáanı kına kídée ıráa tėndemı na bırıña máadı dı né bıtála. ³⁵ Ade na ısóódáa wėndelėm, amá médeé ımaturé tėndelėm ketengere.

³⁶ Amá naáru waası bıdée wıre yáá alowáátı. bowe ısóódáa né baası cáńfána Biyaalóo, asée Caáwo riké. ³⁷ Wenbí bulá -dée saátı né nóo sı bulaná -dée kındé saátı. ³⁸ Bıdée saátı kım, naanı na téeewó kóbónđı ıbáazı ní lím ıdı ıráa né, ıráa wėndjı bónnyóo, bónğbowóo aláa bıka bánváa bebiya hálı wıre wendé Núhum waazóo né ıtála. ³⁹ Bıdeféeri we natırı hálı lím kóbónbı ıkónı bıdı barıña. Bilé dıdı ge sı bulá -dée kındé wıre. ⁴⁰ ıráa nowóle we fóo-daá ge na bıselı kóđóm bıyéle sıle rını. ⁴¹ Aláa nowóle we bannám namıre-ro ge na bıselı kóđóm bıyéle lí rını. ⁴² Bilé né ivere, káma mıısı wıre wendé Mıdóo sı ıkónı né. ⁴³ Mınyı bilé sısı a dıó-dóo ifonnyı nuvoowú-dée alowáátı wenkı ımuló sı ıkónı né, wėnverıı ıcoóná waazá na ımuló ıkókónı ısóo qaána-daá. ⁴⁴ Boroózi né, mínyóo dıdı igbíırı mıđamáa káma sı ıkónı né alowáátı wenkı mıyáađamáa né ge.

45 «Weení ge bɔwotá-dóo ɪzɪzée bɪka ɪgée tɪlɪdɔ ɪgóbɔní waazɪ ɣɪ wénbɛɛm ɪɔáana-daá bɔwotá-dɪnáa-ro, bɪka wánváa we kíɔím sáátɪ wenkí bɪbóózi né? 46 A bɪgée bɔwotá-dóo ɪmó ɪgóbɔní waagábɪsɪ, nge wɔɔmɔɔná ɣɪ wánlám tɪméré wendé waadɔ ɣɪ né, ɪnaa wenbɪ-niini-dóo. 47 Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ wánzɪ ɣɪ kóbɔndɪ ɪdéé ɔ́óle rɪŋa-ro. 48 Amá a ɪgée bɔwotá-dóo tɪte níni, wóndóm iwenbiré-daá sɪsɪ: "Mágóbɔní tángábɪsɪ ɔ́asam" 49 nge wɛɛɔ́éé wánmám ɪna wenbá tɪméré-daá né, wéndji bɪka ɪna nyɔɔráa bónnɔ́ó, 50 bɔwotá-dóo ɪmó ɪdéé kóbɔní wándalɪ wíre na alowáátɪ wenkí ɪyaad́óona né. 51 ɪgóbɔní wóndɔwóo ɣɪ na ɪfére ɣɪ munáávikíwá-dée kɪverɛwɔ. Nna ge wénwii bɪka wánlám mányɪ lé.

25

1 «Bilé né, wenbɪ bɛngɛɛzɪnáa né ndó: aléewá fuú badatɪlɪ ta abaaláa né wɔɔgbɔɔná fitɪlawá balɪ weetáháru ketí. 2 Badaá nɔ́ónówá kée laakáárɪ bumɪsɪ-dɪnáa, bɪka nɔ́ónówá baaganáa kée ásénsɪ-dɪnáa. 3 Nɔ́ónówá laakáárɪ bumɪsɪ-dɪnáa wɔɔgbóo bedée fitɪlawá né, bedekpedína núm a bánd́óo fitɪla-daá né aziya. 4 Amá nɔ́ónówá baaganáa kée asénsɪ-dɪnáa, belé bɛɛgbédína núm aziya bedée kpárábáyáawá-daá. 5 Weetáháru tofolɪ kɔndé né, ɔ́óm waalá aléewá bɛm barɪŋa bɔkpóo ɔ́óm. 6 Nuvo-lwóre ge ɔ́ugogoore wɔɔvo sɪsɪ: "ɪbée weetáháru, ɪlɪ ɪsɪm ɣɪ!" 7 Nna ge aléewá bɛm barɪŋa beevé bángburɪ bavɪtɪlawá. 8 Nɔ́ónówá laakáárɪ bumɪsɪ-dɪnáa wɔɔdó ásénsɪ-dɪnáa sɪsɪ: "ɪva ɔ́aa mídéé núm, ɔ́édée fitɪlawá wándím." 9 Ásénsɪ-dɪnáa woobúsi we sɪsɪ: "Aayí. Bɪdándalɪ ɔ́ana mí, bilé né ibó yanɔ́aa-jó ɪkámó." 10 Sáátɪ wenkí bɛɛɔ́éé móo né ge weetáháru waadála. Wenbá bángbíri badɪ baɔamáa né, boovu ɣɪ basóo hiije ɔ́aana-daá, nge boodo tará. 11 Bilé bowóro ge aléewá baaganáa waadála bóndóm sɪsɪ: "Kóbɔní, kóbɔní bátuló-ɔ́aa." 12 Amá woobúsi we sɪsɪ: "Ménveerím mí toovonúm sɪsɪ máási mí." 13 Bilé né, ivére káma mísi wíre yáa alowáátɪ wenkí sɪ ɪkónɪ né.»

14 « tɔɔɔjɔ́o ge nyazɪ ɪró weení sɪ ɪdéé níbááwɔ ge waayáa ɪdéé bɔwotá-dɪnáa ɪtalɪná we ɪdéé ɔ́óle né. 15 Weejéle kóɔm sɪká liideé kákprɪzi nasɪle na nínnówá, naáru sɪká liideé kákprɪŋá, nge weejéle toozo níni sɪká liideé nínnówá. Weejéle báa weení bilɪná ɪdéé konkári-ro. Nge wɛɛɔ́éé ɪdéé níbááwɔ. 16 Weení beejéle ɣɪ sɪká liideé kákprɪzi nasɪle na nínnówa né, waaján ibó ɪlaná ɣɪ tɪméré

iyuú alibóo siká liideé kakpíizí nasíle na nínówá. ¹⁷ Siká liideé kakpáŋa-dóo woobó ilá bilé dódóo iyuú alibóo siká liideé kakpíŋa dódóo. ¹⁸ Amá weení beejele yi siká liideé nínówá né woobó íbáa bɔwɔwɔ ade ikpɔɔ idée kóɔɔnɔ-dée liideé imósi ína. ¹⁹ Bɔwɔrɔ kpeteree né, bɔwɔtá dínáa bana bedée kóɔɔnɔ waadála, nge waayáa badaá báa weení sisi ítí yi wenbí waalaná iliideé né. ²⁰ Weení beejele yi siká liideé kakpíizí nasíle na nínówá né wɔɔgóni igóɔɔnɔ ízá-daá, nge waazí siká liideé kakpíizí nasíle na nínówá kífalá ító sisi: "Kóɔɔnɔ, nyéjele ma siká liideé kakpíizí nasíle na nínówá ge, bee siká liideé kakpíizí nasíle na nínówá móóyúu alibóo né ndó." ²¹ Nna ge igóɔɔnɔ wɔɔdó yi sisi: "Nyáálá kazóo, nyégée bɔwɔtá-dóo kazóo níni na toovonúm-dóo; mééjele nya cókɔ, nge nyááláná kɔ tumére na toovonúm né, ménjelii nya tumére kóɔɔndɛ. Kɔni mána nya dɔfááru." ²² Weení beejele yi siká liideé kákpáŋa né wɔɔgóni igóɔɔnɔ ízá-daá ító yi sisi: "Kóɔɔnɔ, nyéjele ma siká liideé kákpáŋa ge, bee siká liideé kákpáŋa móóyúu alibóo né." ²³ Nna ge igóɔɔnɔ wɔɔdó yi sisi: "Nyáálá kazóo, nyégée bɔwɔtá-dóo kazóo níni na toovonúm-dóo; mééjele nya cókɔ nge nyááláná kɔ tumére na toovonúm né, ménjelii nya tumére kóɔɔndɛ. Kɔni mána nya dɔfááru." ²⁴ Weení beejele yi siká liideé nínówá né, wɔɔgóni igóɔɔnɔ ízá-daá né, nge sisi: "Kóɔɔnɔ, mányi sisi nyégée iró weení íjɔɔo káále né ge: Lénlé ndódúu né ge nyóngorí, bɔka nyángóm lénlé ndálára né, ²⁵ biyyéle máání nɔndaáre né, móóbóná nyédée siká liideé nínówá mabáa bɔwɔwɔ ade mɔgbóo ye mamósi ína. Bee ye, mééjele nya nyéliideé." ²⁶ Amá igóɔɔnɔ woobúsi yi sisi: «Bɔwɔtá-dóo tite níni bɔgaadóo. Nyányi bilé sisi lénlé módódúu né ge móngorí bɔka mángóm lénlé mádálára né. ²⁷ Bilé né nɔyaaboná méliideé nzíu bánkɔ; máágábisi dó né, mayaamu méliideé na adée alibóo. ²⁸ Bilé né ílee siká liideé nínówá íjɔo ícéle weení íwená siká liideé míili né. ²⁹ Káma weení íwená né, bándasi yi na iyuú bíbá bídóo, amá weení ívéyina né, bénlee wenbíyóo íwená né. ³⁰ Bɔga bɔwɔtá-dóo tite níni imó né, ilo yi temenuú-daá aso. Nna ge wénwii ilá mányi lé.»

³¹ Sáati wenkí si ikóni idée -daá ígána ríŋa né, wónjɔwɔo idée kowuro-gbelé ásicé ndɛ-ro. ³² Yiriwá ríŋa wónduuzi waazá-daá. Wándarí uráa níŋnáa wándarí ísí féeni fɔlɔo, namíni fɔlɔo né. ³³ Wánzú féeni igídjiwú-ro, ísí namíni íwɔwɔ-ro. ³⁴ Na wúro ító wenbá bɔwe igídjiwú-ro né sisi: "Ígóni, mínyóo wenbá majaa waadóo míi alibáraka né, imo kowuro-dóo wenká baagbíri basí míi dɔo balám

dúúlínya né. ³⁵ Káma nyóósí waalá ma, nge mííwá ma kíjím medí; ñooló waalá ma, nge mííwá ma lím mɔnyóó, mówe igónɔ, nge míímó ma; ³⁶ mójóó tunbóóló, nge míízúu ma kpíná; mánnyaadí né, míízúlu móró; mówe sáraka-daá né, míígóní mójó." ³⁷ Na wenbá baalá Isóo-dée soolím né bobúsi yi sísí: "Đádóú, sáátí wenkí ge dǎáná nya nyóósí wená nya ge dǎává nya kíjím ndí yáá ñooló wená nya ge dǎává nya lím nnyóó? ³⁸ Sáátí wenkí ge dǎáná nya nyówe igónɔ ge dǎámó nya yáá nyójóó tunbóóló ge ñóózúu nya kpíná? ³⁹ Sáátí wenkí ge dǎáná nya nyánnyaadí yáá nyówe sáraka-daá né ñóózúlu nyóró?" ⁴⁰ Na wúro ibúsi we sísí: "Ménveerím mí toovonúm sísí: Báa sáátí wenkí ge mílǎ mogoobiya bana badáa báa kúmúu naáru né, mójó ge mílǎ." ⁴¹ Na itó wenbá bɔwe ɔntɔwó-ro né sísí: "Ulaná ma bolíni mínyóó wenbá Isóo waalá mí lǎlǎ né. Ibó ɔdée nimíni ɔdándím ketengere baagbíri yi basí na ɔdée zíiniwá né ɔdaá. ⁴² Káma nyóósí waalá ma, mídáfá ma kíjím medí; ñooló waalá ma, mídáfá ma lím mɔnyóó; ⁴³ Mówe igónɔ, mídámó ma; mójóó tunbóóló, mídósúu ma kpíná; Máányáadí bika mójó sáraka, mídóbó isúlu móró." ⁴⁴ Na belé ñoño bobúsi sísí: "Đádóú, sáátí wenkí ge dǎáná nya nyóósí yáá ñooló wená nya; nyégée igom yáá nyójóó tunbóóló; nyánnyaadí yáá nyówe sáraka-daá ge ñadásíná nya?" ⁴⁵ Na wúro ibúsi we sísí: "Ménveerím mí toovonúm sísí báa sáátí wenkí ge mídáfá mogoobiya bana badaá báa kúmúu naáru bilé né, mójó ge mídáfá." ⁴⁶ Na beḡée azáaba kíndémí né kídaá. Bɔga wenbá bánlám Isóo-dée soolím né, belé beḡée weezuú kíndémí né kídaá.»

26

¹ Yeésu weedé tómwá tina turíja wúlí né, nge woóó sísí: ² «Mínyí sísí bɔga wé náále na beḡí -dée jíngáarí. Bángbáa becéle na baká yi ñéni abelí akóo-ro.» ³ Nge kóbonáa na woodúuzi ñamá Kayífu, Isóo sarásí landó kóboní-dée ñána-daá. ⁴ Baanmáti baní ñamá sísí bakpa Yeésu súmúú-daá bika bako yi. ⁵ Amá sísí: «Bíkalá jíngáarí lowóre na bokókóní bitulúsi zamóo.»

⁶ Yeésu we Betáaniya téedí-daá Símóóní -dée ñána-daá né, ⁷ nge aló naáru woogóduu ɔjó ígána kpárábá kazóo ngí kídaá na líideé boné tulaarí. Nge waabíri tulaarí Yeésu kojóo-daá sáátí wenkí ɔlé ɔwe wéndji kíjím né. ⁸ waana bilé né, nge beeyée baaná. Nge sísí: «Wé-ro ge woovórosí tulaarí bilé? ⁹ Bayaabízi bayá kí líidee-boné, bokpóo kiliideé bafa kadanborósi.» ¹⁰ Yeésu waaní bilé né, nge sísí: «Wé-ro ge mínlám aló ɔmó nɔwóya? Kazóo níbi

ge waalá ma. ¹¹ Káma báa sáátı wenkı mína kadanborósi ge, amá bıdekée báa sáátı wenkı ge sı iyúú móó míj. ¹² Waabırıná ma tulaarı né, médée bım ge waajám ıkpıırı bulé. ¹³ Ménveerım mı toovonúm sısı báa lé ge sı beféeri laabaáru kifengi dıúúlınya rııa-daá, bánımatı wenbí waalá né botóozıná ıro.»

¹⁴ «Nna ge fuú na nówóle-daá kóđóm weení bánıyáa yı sısı Yudásı Isıkariyóo né, weđée kóbónáa-jó ¹⁵ ıtó we sısı: «We ge mínváa ma a bıgée máágbá Yeésu mejele mı?» Nge belé beejele yı liideé gbó akóosaaláa. ¹⁶ Bıdııa-ro ge waazúo níbaanı na ıkpa Yeésu icéle we.

¹⁷ Kpónó badađo kı faadını né-dée jíngáarı wıre kađaa nde ge wóogónı bobóozı Yeésu sısı: «Le ge nyózoóle sısı dıkpıırı nya -dée jíngáarı kídjım?» ¹⁸ Nge woobúsi we sısı: «Ibó téedi-daá ımáanı-jó ıtó yı sısı kóbónı sısı: Médée alowáátı waajóo, nyédée ge mána médée wanbaaráa sı dıđı fele ndée-dée jíngáarı.» ¹⁹ Nge wanbaaráa waalá wenbí nóo Yeésu waanmátı we né bakpıırı fele ndée-dée jíngáarı.

²⁰ Kıdájanı né, nge Yeésu na ıwanbaaráa fuú na nówóle botóozo sı bedı kídjım. ²¹ Bówe béndjı né, nge Yeésu sısı: «Ménveerım mı toovonúm sısı mídáa kóđóm wányám ma.» ²² Wanbaaráa waazúo kaanıhá, nge bónboozı yı kóđóm-kóđóm bángáa đamá sısı: «Đádóo, móó yáa wé?» ²³ Nge woobúsi we sısı: «Mána weení wányám ma né déndjı nınyóo kóđómóo-daá.» ²⁴ wéndjéé ııınáa baanımáa Isóo-dée tóm tákarıđá-daá ıro né, amá nbusú na weení sı ıyá yı né. A bátálóru budóo, bıyaalá sóncı.» ²⁵ Nna ge Yudásı, weení wányám yı né, wóobóozı sısı: «Móó ge bıgée yáa wé kóbónı?» Nge Yeésu woobúsi yı sısı: «Nyóódó ná.»

²⁶ Bówe béndjı kídjım né, Yeésu wóogbóo kpónó, waazá Isóo koro bıte né, nge weebelı kı icéle ıtó sısı: «Imo ıtóo, móđónsú nbulé.» ²⁷ Bulé bowóro né, nge wóogbóo viınyi bıya-dée solóm na kagbóo, waazá Isóo koro bıte né, nge wejele ke ıwanbaaráa ıtó we sısı: «Mırııa ınyóo, ²⁸ káma médée azımá nbulé, bınáa kedjıyá azımá bıbırı ıráa tutúuma-ro na becé we bedée alaháácıwá né. ²⁹ Ménveerım mı sısı móđóndónyoo viınyi bıya-dée solóm bımı hálı wıre wendé sı móđókónyoo solóm kífábı mána mı majaa-dée kowúróo-daá né.» ³⁰ Beedée jíngáarı yéndıwá basá Isóo bıte né, nge baalı bedée olıvíyee tíını búo-daá.

³¹ Nna ge Yeésu wóodó we sısı: «Nuvoowú kına kıdıııa, mínzée iyéle ma, káma baanımáa Isóo-dée tóm tákarıđá-daá sısı: «Mángóo ketırú na féeni ıya đamá fuúre-daá.» ³² Amá a méévé malı ıııđáa-daá, méndée mı níbaáwo mobó

ríŋa bónyooná tókobí né, tókobí ge sɪ basúná. ⁵³ Nyánmaazí sɪsɪ mádánbíizɪ mavínɪ majaa ikéjéle ma malááyikawá yooráa tutúúma fuwé fuú na náále na bowóró? ⁵⁴ Bínlám nŋíní na wentí Isóo-dée tóm waanmáti sɪsɪ bɪmɔóna bilá bilé» né ikóódi?» ⁵⁵ Alúwááti kɪmí ge Yeésu wɔɔdɔ zamóo sɪsɪ: «Míígálíi ikónɪ sɪ ikpa ma na tókobíwá na dáázɪ nyazɪ mégée uráa-góóró? Báa wíre wendé, mójóo -daá ge mánwílíi uráa Isóo-dée tóm, mídákpá ma. ⁵⁶ Amá bilé bíríŋa bilá ge na wentí waanmáa né ikóódi. Nge Yeésu-dée wanbaaráa waaya dɔmá bese beyéle yɪ.

⁵⁷ Wenbá baagba Yeésu né, bedɛená yɪ Isóo sarásɪ landó kóbɔní kayíifu weení na tuuzée idée né-jó. ⁵⁸ Ilé woovu Yeésu ɪjɔóna yɪ bolíní háli sarásɪ landó kóbɔní-dée dɔána-daá ɪsú ɪcɔo ɪna ilé idée bowotá dɪnáa sɪ ɪna nŋíní sɪ bɪtená né. ⁵⁹ kóbɔnáa na yahúúdíwá-dée kóbɔnáa baaganáa wánjáádi sɪ bobuuná Yeésu tóm na bakɔ yɪ; ⁶⁰ Bodoyuú kúbúunáti na bíríŋa uráa dɔbata waalízí seríya bubóti nŋi né. Kegbiirinóo ge uráa nɔwóle wɔɔgónɪ ⁶¹ botó sɪsɪ: «Iró ceení wɔɔdɔ sɪsɪ: "Mánbuzí mɔyó na mabísi mama ke we náádoozo."» ⁶² Nna ge Isóo sarásɪ landó kóbɔní waagoró ɪtó yɪ sɪsɪ: «Nyévéyína natírɪ sɪ nbúsi wentí uráa bana bónbuunáa nya né?» ⁶³ Amá Yeésu sumáa ge. Bɪnáa Isóo sarásɪ landó kóbɔní sɪsɪ: «Na Isóo weezuú-dúo-dée yídɛ-daá mónbɔozí nya sɪsɪ nvéeri-dáa a nyóo ge , .» ⁶⁴ Yeésu woobúsi yɪ sɪsɪ: «Nyóódó ná. Biriké wentí sɪ mevéeri mí né ge sɪsɪ sɪná leleedó, mínáa ɪjɔo Isóo yíko-dúo-dée nóónɪ kíjjiwú-ro. Míndanáa yɪ wángalunáa ɪsóódáa wéngedim nŋíndi-ro.» ⁶⁵ Nna ge Isóo sarásɪ landó kóbɔní wɛelerí igúzúúdi^a ɪtó sɪsɪ: «Wɛegbɛená Isóo. Bidokúti bíbóozɪ seríya-dúo dɔdɔ. Mííníi waanmáti ikpɛená Isóo né. ⁶⁶ Míinmaazí sɪsɪ wé?» Nge boobúsi sɪsɪ: «Imɔóna bakɔ yɪ.» ⁶⁷ Nge bɔɔdɔ ndɔɔlímá waazá-daá, bamá yɪ cɔdíwá, nebére ɪcé yɪ kadaázi ⁶⁸ bika bónóm sɪsɪ: «Lɛeró, tɪrki, weení waamaná nya?»

⁶⁹ Bidée sáati, cɔo asɔ tɔo-roozí. Nge alú bowotá-dúo woogóduu ɪjɔo ɪtó yɪ sɪsɪ: «Nyóo dɔdɔ nyágána Yeésu Galílee nŋí ge. ⁷⁰ Amá wɔɔjɔólɪ uráa ríŋa ɪzá-daá ɪtó sɪsɪ: «Máásɪ wentí nyóndóm né.» ⁷¹ Sáati wenkí wéndɛé dɔo wɔɔo né, kífaló waana yɪ iféeri wenbá bowe nna né sɪsɪ: «Ceení kána Yeésu nazarétɪ nŋí ge.» ⁷² Waadási ɪcólɪ iduuná sɪsɪ: «Máásɪ ɪró ceení.» ⁷³ Bidási cókɔ né, wenbá bavonwe nna né, boogódúu botó sɪsɪ: «Toovonúm ge, nyóo dɔdɔ

^a 26:65 26.65 Bidée sáati, Israyéelɪ bíya wénlerí bogúsúúdi ge a bígée sɪsɪ nabóro waalá bojóo káále nyazɪ: nbusú, wenbíre gosiré, líiya, kodómí yáa batóo Isóo bilé.

nyégée idée iró ge, nyédée ηmature wánwílí bilé.» ⁷⁴ Nna ge waanmatí sɪsɪ: «Isóo ifo mánɪgbamóó a dé bobóti ge ménbelí. Máásɪ iró ceení.» Nge kalɪbááwɔ waaján kibóo. ⁷⁵ Nge wɔɔdóózi tómm Yeésu wɔɔdó yi sɪsɪ: «Naaní na kalɪnbááwó ɪbóo né, nyónjɔólí bɔrɔ nabúdoozo sɪsɪ nyáásɪ ma» né. Nge waalí ɪbá iwíi.

27

¹ Kiivé téeré né, kóbonáa na wɔɔjoo bacáa lomaazé na bako Yeésu. ² Nge boɔvóki yi nibé boboná yi becéle laadóo-dée níbaadeeró Piláati.

³ Yudási weení waayá Yeésu né, waana sɪsɪ baazízi sɪsɪ bángóó Yeésu né, waalá mányɪ lé ɪkpoo liideé gbóó ákóosaaláa iboná icéle kóbonáa na

⁴ sɪsɪ: «Máálá alahaáci mayá iró weení ɪdalá nabóro né.» Amá belé boobúsi yi sɪsɪ: «Wentí waananá dǎa. Nyójo nblé.» ⁵ Nge Yudási wooboná liideé ɪlo Isóo-dée dǎana-daá. Nge weedéé ɪdó ɪdɪ nibiiré ɪsí. ⁶ kóbonáa wɔɔgbóo liideé botó sɪsɪ: «Bɪdafa níbaáwɔ sɪsɪ dɪdɔ liideé ana Isóo-dée dǎana-daá kujóónɪ wóró káma iró-dée azimá liideé ge agéé.» ⁷ Baalaná dǎamá sááwóra bité né, nge boɔgbóo liideé amó bamu cús maaró-dée fɔó bénbím ɪgɔma. ⁸ Bɔrɔɔzi ge hálɪ na sinje bánǎaá fɔó kemí sɪsɪ azimá-dée fɔó. ⁹ Bilé ge wentí waanmatí sɪsɪ: «boɔgbóo liideé gbóó ákóosaaláa nɪnǎa Israyéélí bíya waamáazi sɪ beféere ɪrɔ né, ¹⁰ bamu cús maaró-dée fɔó nɪnǎa Dádóó waavónzɪzɪ ma né» woogóodi.

¹¹ Booboná Yeésu laadóo-dée níbaadeeró-jó sɪ bafuoná yi, nge ɪlé wɔɔbóózi yi sɪsɪ: «Nyójo ge Yahúúdíwá-dée wúro?» Nge Yeésu woobúsi yi sɪsɪ: «Nyódo ná.» ¹² Nge Isóo sarási landǎa kóbonáa na téédɪ-daá kóbonáa-kóbonáa woobuuná yi tómwá dǎbata, amá idobúsi we natírɪ. ¹³ Nna ge Piláati wɔɔdó yi sɪsɪ: «Ndánnɪ wentí rɪnǎa bónbuuná nya né?» ¹⁴ Amá Yeésu tobúsi yi natírɪ wenti rɪnǎa waanmatí yi né tɪrɔ hálɪ bíbá bilá laadóo-dée níbaadeeró Piláati bití.

¹⁵ Fɛle ndéé jɪngáarí báa wenkí laadóo-dée níbaadeeró wéndéréjém sáraka-dóó kóɔm weení zamóo wɔɔzólɪ sɪsɪ íce né. ¹⁶ Bɪdéé sáati né, sáraka-dóó kóboní naáro we sáraka-daá, bánǎaá yi sɪsɪ Barabáási. ¹⁷ Bɪnǎa Piláati wɔɔbóózi zamóo kiduuzée rɪnaamó né sɪsɪ: «Weení ge mízɔólée sɪsɪ méje? Barabáási yáá Yeésu weení bánǎaá yi sɪsɪ né?» ¹⁸ Káma Piláati nyɪ bilé sɪsɪ sóózi weeyelená bakpa Yeésu becéle yi. ¹⁹ Sáati wenkí Piláati cɔóo tómm yaavɔdǎ rɪna né ge ɪdǎeló weegédírɪ beféeri yi sɪsɪ: «Nkadu nyónóo iró déyi-déyi-dóó ceení-dée tómm-daá. Káma

nuvoowú kina mááná wahála ɗabata médeé ɗoozire-daá ɪɔɔzɪ.»²⁰ kóɓɔnáa na tééɗi-daá kóɓɔnáa-kóɓɔnáa waadási zamóo sɪsɪ kíɓɔɔzɪ Barabáási-dée cém bika baku Yeésu.²¹ Laadóo-dée níbaadeeró waadási ɪɓóɔzɪ we sɪsɪ: «Belééni badaá, weeni ge mízoolé sɪsɪ méje» Nge boobúsi yi sɪsɪ: «Barabáási.»²² Bináá Pilááti woɔɓóɔzɪ we sɪsɪ: «Né we ge málaná Yeésu weeni bánýaá yi sɪsɪ Leeró né?» Baríŋa boobúsi yi sɪsɪ: «Báka yi ɗéni abelí akóo-ro.»²³ Nge waadási ɪɓóɔzɪ we sɪsɪ: «Taalí wenkí ge waalá?» Amá belé baabá ge babamáa kóodi bínjaaría sɪsɪ: «Báka yi ɗéni abelí akóo-ro.»²⁴ Pilááti waana sɪsɪ waawí we bika bíbamáa bús kpáa né, nge waajirí lím ísám ɪnóúzi zamóo ɪzá-daá ɪtó sɪsɪ: «Mánóóni féyí ɪró ceeni-dée sím tóm-daá. Míjɔ nbulé.»²⁵ Nge zamóo ríŋa woobúsi yi sɪsɪ: «Ídée sím-dée nɪgbamóo narí ɪti ɗána ɗébiya-ɗóró.»²⁶ Nna ge Pilááti weejé we Barabáási. Biŋga Yeésu ɪlé né, weeyéle bosúti yi agbáázá bité né, nge woɔgbóo yi icéle we sɪsɪ bóɓóná yi baká ɗéni abelí akóo-ro.

²⁷ Nge laadóo-dée níbaadeeró Pilááti-dée sóɔjawá wooboná Yeésu ɪdée kowuro-ɗugore-daá; botúúzi sóɔjawá baaganáa ríŋa balára bamɪlná yi.²⁸ Baalizí yi ɪgbíná ɪzóóna né, bosúu yi tóko kíseemóo.²⁹ Nge baalóo wíláázi sɪjɔɔo sɔwá-sɔwá né nyazi kowuro-vulóo bofu ɪɔɔjɔo; bacáa ɗigeré baɗo ɪnóóni kíɗjiwú-daá. Nge boozóm waazá-daá bánmɔŋé yi bóndóm sɪsɪ: «Đéézéé nya yahúúɗúwá-dée wúro.»³⁰ Bóndónáa yi ndoolimá bika bóngɔwóo ɗigeré bánmám ɪɔɔjɔo-daá.³¹ Baamóm yi bité né, nge baalizí yi tóko boozúu yi né, babúsiná ɪdée-ndi bosúu yi. Nge beedéena yi sɪ bakága ɗéni abelí akóo-ro.

³² Baalíu béndjéé né, beegéti abaaló naáro ɪgéé Sirééni tééɗi-daá níni. Bánýaá yi sɪsɪ Sumóoni. Nge baagba yi dóóle ɪsúo Yeésu-dée ɗéni abelí akóo.³³ Baadála ɗiɗáare wendé bánýaá-ɗe sɪsɪ Goligóota né, Goligóota kutoluú ge sɪsɪ kujɔo ɓɔɔɔɔ ɗiɗáare,³⁴ nge baava yi viinyi biya-dée solóm baajaná faadíní nyéni-ndi né sɪsɪ ɪnyoo. Waadím né, idetisi ɪnyoo.

³⁵ Baagá yi ɗéni abelí akóo-ro bité né, nge ɓoɔɔo tété ɪgbíná-ro batára ye ɗamá.³⁶ Nge beedí ɓoɔɔo rína bénverii ɪɔ.³⁷ Nge baanmáa kpálíɓo-ro bosúsi ɪɔɔjɔo-ro wenbí-ro baagɔ yi né sɪsɪ: «Ceeni ge Yeésu yahúúɗúwá-dée wúro.»³⁸ Nge baagá uráa-góóráa nowóle batasíná yi. Kóɗom ɪgíɗjiwú-ro, waaganáa ɪnbuwo-ro.³⁹ Níbaá-ɗeeráa wándóoɗi yi, bánmɔŋé yi,⁴⁰ bika bóndóm sɪsɪ: «Nyóo weeni nyónyóm ɪsúo-dée ɗaána nbísi nma ke we náadoozi né, nyádítŋa lee nyáɗi a nyégéé , bika ngédi ɗéni abelí

akóo-ro.» ⁴¹ Bilé dɔdɔ ge Mará wɪlɪd́áa na téédɪ-daa kóbɔńáa-kóbɔńáa na kóbɔńáa wánmɔhé yi b́ondóm yi sɪsɪ: ⁴² «Weelée baaganáa, amá idánb́ízi ilée ɪdɪ. A igée Israyéeli wúro, ikédi leleed́ɔ d́eni abelí akóo-ro na d́ifa yi toovonúm! ⁴³ Isóo ge waava toovonúm né, Isóo ikóni ilée yi leleed́ɔ a ɪzoolée yi, káma wɔɔd́ó sɪsɪ: "mégée ge."» ⁴⁴ Bilé ńóo ge bikpedína ɪráa-gúoráa wenb́a baagá ina we d́eni abelí akóo-ro né bándóódi yi.

⁴⁵ Kpɔɔ ɪdaawó kéréfu fuú na natíle nbó d́aaníŋa kéréfu natúdoozo, bulá temeenuú laadóo ríŋa-ro. ⁴⁶ D́aaníŋa kéréfu natúdoozo bilé ge Yeésu woogóo b́icáari sɪsɪ: «Elíi, Elii, lemá sabaktani», bugutoluú sɪsɪ: «Médée Isóo, médée Isóo, ngbaalá ge nyéjé ma ndáli.» ⁴⁷ Wenb́a b́owe ŕina ge baaní né, badaá neb́ere sɪsɪ: «Elíya ge wányáa.» ⁴⁸ Nge badaá naáru waaján ise ikógb́oo kicé illi viinyi biya-dée solóm nyígáázɪ ŕibi-daa ikṕoo isúu d́igere nɔɔ-daa ikṕáázɪ Yeésu nɔɔ-jó sɪsɪ ɪnyoo. ⁴⁹ Baaganáa sɪsɪ: "«ɪzím d́ib́ée sɪsɪ Eliya wóngɔní ilée yi?»»

⁵⁰ Amá Yeésu woodókoo b́icáari, nge iweezuú waalí. ⁵¹ Nge Isóo-dée d́aána-daa láámilé waadára nabóle kogb́oo ɪsóo-daa ngóni ade; Ade weezéle, b́ítángbalínɪ ifée, ⁵² b́ooláani ifulú b́ika Isóo-dée ɪráa d́abata b́anzím né ifé. ⁵³ Yeésu weevé ilí b́ooláani-daa né, belé dɔdɔ baalí, nge baazóu Yesusalém Isóo-dée téédɪ-daa balízɪ badɪ bawílɪ ɪráa d́abata. ⁵⁴ Róoma sóoja kóbɔní na soojawá baaganáa b́enverii Yeésu né, baana ade weezéle na wenb́i ríŋa bulá né, nge nundááre kóbɔnd́e waazóu we botó sɪsɪ: «Toovonúm, ɪró ceení kééna .»

⁵⁵ Aláa d́abata we ŕina bagazínée bolini begebeéna; D́oo Galilée laadóo-daa ge boogónú Yeésu b́angalám yi b́owotá. ⁵⁶ Badaá, bee Maríyama Magɪdaláa aló, Maríyama Yaakúbu na Isífu b́ogoo na Zebedée biyaalúnáa igoo b́owe ŕina.

⁵⁷ D́aaíŋa waalá né, d́óóle-dóu b́ányáa yi sɪsɪ Isífu igée Arimatée téédɪ-daa ŕini b́ika igée Yeésu-dée wanbaaró dɔdɔ né, waadála. ⁵⁸ ɪró ɪmó woobó ɪmɔɔńa Piláati ɪb́ózi yi Yeésu tonóo. Nge Piláati waava níbááwu sɪsɪ b́écele yi kɪ. ⁵⁹ Isífu wɔɔgb́oo kɪ né, nge woogoodiná kɪ kásánj́a. ⁶⁰ Nge wɔɔgb́oo kɪ ɪdɔ b́olááwu kífalóu waabáa kɪ ɪdɪ b́ítángbalóu-daa né kɪd́aá; nge weebiláázɪ b́óore kóbɔnd́e ɪto b́oolááwu nɔɔ. Bilé b́owóro né, nge weed́ée. ⁶¹ Bɪd́ée sáati kumí, Maríyama Magɪdaláa aló na Maríyama líini b́owe ŕina, bojoo b́olááwu ɪzá-daa.

⁶² Kíivé né, b́angburí feezire wíre kifé né nblé, nge kóbɔńa na booyózi bobó Piláati-jó. ⁶³ Nge b́oódó yi sɪsɪ:

«Kóbóní, dǒdǒzózi sɪsɪ bobótú ceení wɔɔdó ina waazá né sɪsɪ: "Wé náádoozo wíre ménvém." ⁶⁴ Bilé né, fa níbááwo sɪsɪ befére bɔɔlááwo háli wé náádoozo na ɪwanbaaráa íkókɔni banmíli yi bika botó zamóo sɪsɪ: "Weevé líli ɪsɪdǎa-daá". Bobóti kegbiirinóo ndi tuna tɪngilíi kaɖaa ndi.» ⁶⁵ Nge Pilááti weevéeri we sɪsɪ: «Ibée feredǎa. Iboná we befére bɔɔlááwo nɛínáa mízɔɔléé né.» ⁶⁶ Nge boobó sɪ befére bɔɔlááwo. Baadǎázi kɪnɔɔ-ro búore kóbónǵe-ro na a naáru weedekiná dɛ, batilí.

28

¹ Beedj Sabááti kifé láhaɖi téeré-téeré né, Maríyáma Magɪdaláa aló na Maríyáma líini boobó sɪ bebéém bɔɔlááwo. ² Nna-rína ge ade waabá biséle. Ǹádóo-dée malááyika waalí ɪsódǎá ití ibiláázi búore ití ɪcɔo dɪro. ³ Wéndǵee nyazi wɪlɔɔ bika ɪgbíná izóóna né aabá avɔlomáa pári-pári nyazi dǒm-bó. ⁴ Nge biɖɔ feredǎa nundááre, bénzelií bika babísi nyazi ɪsɪdǎa. ⁵ Amá malááyika wɔɔdó aláa sɪsɪ: «Mínyóo íkaníi nundááre. Mányi sɪsɪ Yeésu baagá yi dɛni abelí akóo-ro né ge mínjáádi. ⁶ Ivéyi cé káma weevé líli ɪsɪdǎa-daá nɛínáa waavónómí né; Iɖóni ɪbéé lénlé baavónvíizi yi né. ⁷ Ibó dǎsam iféeri ɪwanbaaráa sɪsɪ: Weevé líli ɪsɪdǎa-daá. Wéndǵee míi níbááwo ɪdǵee Galilée. Nna ge míngomɔónáa yi. Wentí sɪ mevéeri míi né nbilé.» ⁸ Na nundááre na wenbi-niini kóbónǵe ge boodoóziná balí bɔɔlááwo-jó bese bobó bekévéeri Yeésu-dée wanbaaráa laabááru kumí. ⁹ Nna-rína ge Yeésu wɔɔgóni ɪkétí we ɪtó we sɪsɪ: «Méézée míi!» Nge boogóduu ɪjó bosóm ɪnóvó-daá bokúu yi téédi. ¹⁰ Nge Yeésu wɔɔdó we sɪsɪ: «Íkaníi nundááre. Ibó iféeri mogoobiya sɪsɪ bédǵee Galilée. Nna ge bánǵanáa ma.»

¹¹ Aláa bemí bowe níbááwo-daá né, nge feredǎa-daá nebére woobó téédi-daá bafa kóbónáa wenbí rɪɲa bulá né-dée laabááru. ¹² Belé boodúúzi dǎmá bána balá sááwóra né, nge baava sóójawá feredǎa bemí liide-bóné, ¹³ beféeri we sɪsɪ: «Wentí sɪ ɪɲmáti né ndǒ: Idée wanbaaráa wɔɔgóni nuvoowú banmíli yi sááti wenkí dǒndǒm né. ¹⁴ A ngó tóm waadála laadóo-dée níbaadeeró, dǒo sɪ dɪlɪzína yi bugutoluú na mínyóo mídonjyúu nɔwóya nakírú.» ¹⁵ Nge belé baamɔ liideé balá nɛínáa baanmáti we né. Bedǵee ɲmatire dɪm dɪro, háli na sinje bánɲmatí tóm tumí yahúúdúwá lɔwótáa.

¹⁶ Biɖa wanbaaráa fuú na naáru né, beedǵee Galilée búu wenkí Yeésu waavónvéeri we sɪsɪ bóbo né-kɪro. ¹⁷ Baana yi né, nge boozóm ɪnóvó-daá bokúu yi téédi, amá badaá

nebére waalá síka. ¹⁸ Nge Yeésu woogóduu bojó itó we sisi: «Baava ma yíko ríña isóo-daá na ade laadóo-ro. ¹⁹ Bilé né, ibó ɔ́ɔsɔná yíri-báa wenkí-dée ɔ́raa médée wanbaaráa, ilíri we lím-daá ɔ́so we túúbá lím na Caáwɔ na Biyaaló na Kezená ɔ́aɔɔri-nga-dée yíɔe-daá, ²⁰ ɔ́wíli we bofu balá wenbí ríña máázíízi míi né. Bɔ́ga né, mówe míjó ge báa wíre wendé háli ɔ́úúlínya koróo.